

LUKA
Kawuri kəji Isa Almasiwuye
Luka ruwujənadə
Linjila Lukaye

Kitawu Lukayedə Linjila kənyakkuye wo. Lukadə, ti lowotor ye, kam lardu Gəresse ye, koro sawa kəngayam Bulusse. Luka kəlanju kəngayamba mewun yindin Isaye falnja gəni yaye, Ruhu Alaye tia cakke lawar Isayea tən badiduramnjun jəgane kəladən hangallayen kiworo. Awo ani sammaa fanjənaye ngawon, saa fiakku gai ngawo karmo-a karmolan cidu-a Isayen, tayia sawije kitawu adəa sawanju Tiyofalasso ruwuyeyeno. Nonowo, lamar ani ku saa dəwu yindi gai wakkajana yaye, Ala cakke Linjila adə awima gadejənnin har nandero kadio.

Akko lawarra curo kitawu adəyen dasaanadə:

Dəlwu kitawu adəa ruwuduye (1.1-4)

Tambo-a wuradu-a Isaye (1.5-2.52)

Dabbarda kida Isaye (3.1-4.13)

Kida Isaye cidi Galileyen (4.14-9.50)

Isa kəla jawal Jerujalemben (9.51-19.27)

Kida Isaye Jerujalemnin (19.28-21.38)

Karmo-a karmolan cidu-a Isaye (22.1-24.53)

Kawuri kəji Isa Almasiwuye
Luka ruwujənadə
DƏLWU KITAWU ADƏA

RUWUDUYE

¹ Tiyo falas, Ala ngawuro! Amnde ngawu gergam kɛla lamarra dawunden wakkajana aniyen ruwuduro ngæssana,

² jiri am duwon tɛn badiduramnin awo ania simnjan caruna-a mana Alaye sattuwumasoro waljana-adɛ andiro isanosanadɛ gai.

³ Barganɛmmɛn, tɛn badiduramnjan awo ani sammaa gakke hangallayen kokorɛkke fakkɛna nangaro, wu ye tayia sawinɛkke niro kitawulan ruwunjɛgɛkki yekko.

⁴ Ngainin awowa niro njasakkɛrana sammaa tabbatto nonɛmi.

TAMBO-A WURADU-A ISAYE

Lawar tambo Nawi Yahayaye

⁵ Jaman Mai Hirudus lardu Yahudiyaye cunodidɛn, riman laa mbeji kɛwu rimanna Abiyayen kɛrga, cunju Jakariya. Kamunju ye kaduwu Nawi Harunaye, cunju Alisabatu.

⁶ Tayi yindiso na Alayen jirewu, wada Kɛmandeye sammaa taldu baworo jaana.

⁷ Tada cawandɛnni, Alisabatu rakce cambi-wawo nangaro, koro tayi yindi kawu ngawu jawuna.

⁸ Kɛwu Abiyaye sanja diriye kidɛnniya, Jakariya ye kidanju nanrimanne fuwu Alayen badiyeno.

⁹ Kɛla ada rimannayedɛn kamnja fal Fado Alaye na darajaaro ngawo kaaji cakkoro walawala cade Jakariyaa kɛreyera.

¹⁰ Sa kaaji njakkoyen jama samma balballadɛn captana moduwa cadɛ duwon,

¹¹ malaiya Kəmandeye laa kəmboram kaaji njakkoramben daada tiro fəleyaada.

¹² Jakariya tia kirunniya, hangalnju jade karwunju pət kamgada.

¹³ Amma malaiyadəye tiro: «Jakariya, bare rinəmmi, Ala moduwanəm cəmowona. Kamunəm Alisabatu niro tada kongwa njəkkambi, tiro cu Yahaya yakke.

¹⁴ Tiramnin jauro karwunəm kəjiji, koro tambonjudəye am kada ye kəji fanjai.

¹⁵ Ti na Kəmandeyen kam darajaaro walji. Bare diben bi mbal fimaa canni,* kawu tambimaro Ruhu Alaye tilan dəgai.

¹⁶ Kaduwu Israyilaye kadaa jawal Ala Kəmanjayero kalakciyi.

¹⁷ Tidə ro-a kənduwo-a Nawi Iliyayelan Kəmadəa burwoje ise bawaso-a tadawanjaso-a soloji, am ansiya Alaye ye hangal jirewuyero kalakciyi. Adəgaima Kəmadəro jamaa dabbarjiyi,» yeno.

¹⁸ Amma Jakariyaye malaiyadəro: «Awiawin mana adəa jirero nokki? Akko wu kiarinəkkəna, kamuni ye kəmurjojnədə,» yeno.

¹⁹ Daji malaiyadəye tiro: «Wuma Jibərilla fuwu Alayen dadumadə wo. Tima wua nanəmbo lawar kəji adəa njukkudəkkoro sunodo.

²⁰ Amma manani yasarammidə, har awo ani wakkajaidəro, mədək namməme mana dimbaworo walləmi. Awo wulnjəgəkkəna adə sanju cədiya, tabbatto wakkaji.»

---

* **1:15 1.15** bare diben bi mbal fimaa canni - Tidə Alaye, Ala tia jauro cədana nangaro.

²¹ Jama Jakariyaa gurejai ngai duwon, na darajaadən jauro tussənadaə ajapkerä.

²² Kiluwunniya, mana tayiro njəddo tiro tiyero. Jamadə awo ajabba laa na darajaalan tiro fəledəgənaro asuyera. Muwamuwan gənia, tayiro rakce manajiyiwawo, mədək napkeno.

²³ Kida nanřimanne sanju kerənniya, fadoro wallada.

²⁴ Ngawo kawu aniyen kamunju Alisabatu curo ngoyeno. Kəndawu uwuro kuwulero kəlanju cakke karwunjun:

²⁵ «Akko ser Kəmande səddəna. Kawu anin kanjiməřinju wuro fəlesiye dawu amben nan-guni cuttuluwuna,» yeno.

Lawar tambo Isaye

²⁶ Alisabatu curo ngojənaye kəndawu arakkua Ala malaiya Jibərillaa bəla Najarat cani cidi Galileyedəro cunode

²⁷ na fero kəlayakku laa təmajinju† kaduwu Mai Daudaye laa cunju Isuwuyero leyeno. Ferodə cunju Meram.

²⁸ Malaiyadə na Merambero ise tiro: «Wuse, ni Kəmande jauro barga dəmnjəgənamadə! Kəmadə ni-a rokko,» yeno.

²⁹ Merambe hangalnju kəla lewa adəyen jauro cije awi maananjuro kəlanju cuwori duwon,

³⁰ malaiyadəye tiro: «Meram, bare rinəmmi, Ala niro barga dəmnjəgəna.

³¹ Akko curo ngonəme tada kongwa yambəmi, tiro cu Isa yakke.

---

† **1:27 1.27 təmajinju** - Kəla ada yaudiyayen Meram jiremaro kamu Isuwuye, amma koro yaye ti-a rokko fannjun dəganni.

32 Ti kam darajaaro walje tia Tada Mai Samemayelan bowojai. Ala Kəmande tiro kərmai kaarinju Mai Daudayedəa ci.

33 Adəgaima jama Yakubayea‡ har abadaro cunodi, kərmainju ye təmmaro ceriwawo.»

34 Daji Merambe malaiyadəro: «Awiawin attə yoji, wu ngaltema kwa nokkənidə?» cəne tia kiworo.

35 Malaiyadəye tiro: «Ruhu Alaye kəlanəmbo jəpciye kənduwo Mai Samemaye nia fofou gairo jannji. Adə nangaro tada tayir nilan tambidəa Tada Alayelan§ bowojai.

36 Akko kəraminəm Alisabatu ye nankəmurjonjun curo ngojəna. Kamu rakce cambiwawo canidə, kərma curonju kəndawu arakkuyea.

37 None, awima Alaro tiyeri bawo!»

38 Merambe: «Wu kanji Kəmandəye. Kəla mananəmben wakkajo!» yeno. Daji malaiyadə tia kolje sapkadan.

Nangi rəpta Merambe Alisabaturu

39 Yim anin Meram cije duwaduwan bəla cidi Yahudaye curo kauwa kura kurayen dəgana laaro leje

40 fado Jakariyayero ngaye Alisabaturu salamgeyeno.

41 Alisabatu salamduwunjudəa fangenniya, tada curonjuyedə moji kido. Ruhu Alaye Alisabaturu jəpciye

---

‡ 1:39 1.33 jama Yakubaye - Israyilawu. § 1:35 1.35 Tada Alaye - Kaala Almasiwuye.

42 kowo dunoaro sapce: «Curo kamuwayen nima bargaa wo, tada curonembedə ye bargaa!

43 Koro awiro gəle Kəmande wuro ser sädde, har ya Kəmaniye naniro isidə?

44 Akko salamduwunəmdəa fangekkəniya, tada curoniyedə karwukəjiro moji kido.

45 Awo Kəmande niro wulnjəgənədə wakka-jiro mərsanəmmədə, barganəm!» yeno.

Aiya Merambe

46 Daji Merambe:

«Karwuni Kəmandea jajakci,

47 *roni Ala Njəkkayimanilan kəji fanji.*

48 *Wu kanjinjudəa curo nantalaaniyen*surune ngurnosəna.*

*Na adən fuwun am jaman sammaye wua bargaa-
gaalan bowosai,*

49 *Mai Kənduwoma ser kura wuro səddəna nangaro.*

Cunju darajaa.

50 *«Jaman kureyen tai jaman ngusoro kanjimañju am tia rijanaro fəlejiyi.*

51 *Kəmande mukkonjun kərmai fəleje, am karwunjan rokuraa tarjəna.*

52 *Maiyaso kərmailan cəsaye səlje, talaawaso yea darajaaro cədəna.*

53 *Am kənanjaasoa awo ngəlan ambaje, gañiwuwaso yea mukko dea dujəna.*

54 *Kəmande kanjimañju fəledu koljənni,*

---

* **1:48 1.48** *nantalaani* - Tidə talaa ye, kəlanjua awimaro ngojənni ye.

*kanjinju Israyilaa banajəgəna,
 55 amwurawande Nawi Ibrahim-a kaduwunju-aro
 har abadaro wuljəgənadə gai.»*

56 Meram fado Alisabatuyen kəndawu yakku gairo napkenniya, fannjuro wallada.

Tambo Nawi Yahayaye

57 Alisabatu sanju njamboye kidənniya, tada kongwa kembo.

58 Am fannjuye-a kəmaskiyanju-a ser kura Kəmande tiro cəddənədə fanjane karwukəjinja tiro fəleyeyera.

59 Kawu wuskua jama kajanjuro kadiranniya, tiro cu bawanju Jakariyaye njakko mayera,

60 amma yanjuye: «A'a, tia Yahayalan bowo-jai,» yeno.

61 Tayiye tiro: «Wunduma curo kəramiyanəmben cu adəa bawo!» yera.

62 Daji muwamuwan bawanjuro cu fi tadadəro cakkiya cəraworo keworo.

63 Jakariya allo cuwore tilan «Cunju Yahaya» ruwuyeno, koro tayi samma ajapkerə.

64 Sadəman Jakariya ci ye cuwande, təlamnju ye wuide, Alaa cungoriəro mana badiyeno.

65 Daji kəmaskiyanja samma riyera, koro lawar adə cidinja Yahudiyaye kauwa kura kuraa samməro tatargaada.

66 Jama adəa fanjana samma karwunjan ro-jana, amanjaro: «Tadaana adə, awiro gəle walji?» cani. Fagatto mukko Kəmandeyedə† tilan kərga.

† **1:66 1.66** mukko Kəmandeye - Kərmainju.

Nawinawi Jakariyaye

⁶⁷ Daji Ruhu Alaye Jakariyaro jəpɕiye nawinawi cəde:

⁶⁸ «Ala Kəma Israyilawuyedəa yungoriyo!

Nguwu jamanjuyero ngaye tayia merujəna,

⁶⁹ *andiro curo kaduwu kanjinju Mai Daudayen Njəkkayima kənduwoa galasaana.*

⁷⁰ *Kəmande kuren ci nawiyanju kərejənanayen wuljənadə gai,*

⁷¹ *mukko kəladowande-a waduwunde sammayen samoye*

⁷² *amannju bargaa koljənnilan amwurawandero kanjimərinju fəlejiji.*

⁷³ *Akko kansi duwon bawande Nawi Ibrahimbo jəbbunadə:*

⁷⁴ *Mukko kəladowandeyen andia samoyiya, andi ye ridu bawoaro rangiye tia gaiye*

⁷⁵ *fuwunjun nanmumin-a nanjire-alan kawunde samman tiro ambətkəiye.*

⁷⁶ «Ni ye, tadani, nia nawi Mai Samemayen bowonjai.

Kəmadən fuwunno lenəme tiro jawal dab-bargəmi,

⁷⁷ *jamanjuro biwunja gawurduyen njəkkawodəa isanogəmi.*

⁷⁸ *Ala Kəmande kanjimərima ye, serma ye nangaro,*

cakke Nur Kudoma nandero samelan ise

⁷⁹ *am duwu-a kaudi karmoye-alan dasaanadəa wassi,*

koro andiro jawal nanlewayedəa fəlesagai.»

80 Adəgaima tadadə wuraji ye, Ruhu Alayen dunoaji ye, har yim jama Israyilayero fəledəgənədəro karaan kərga.

2

Tambo Isaye (Mat 1.18-25)

1 Jaman adən Kaiser* Agustas wada ce am larduwanjuye sammaa komja yeno.

2 Sa kom burwoye adəa cadidən, Kərinियus tima gomna cidi Siriye wo.

3 Daji am samma bəlanja bəlanjaro tayia komjaro leyerə.

4 Ngaima duwon Isuwu ye, ti kaduwu Mai Daudaye nangaro, bəla Najarat cidi Galileye-lan cije bəla Mai Daudaye Baitalami cani cidi Yahudiyayedəro leji cəne

5 təmajinju Meram curoadəa ngoje tayia komjaro kallo leyerə.

6 Tayi Baitamilan duwon, Merambe sanju njamboye kidənniya,

7 tada kongwa karuro kembo. Kusottoramnin† na jəpturam cawandənni nangaro, Meram tia jenen kəleje curo kalwo kəmboram ləmannayen sənayeno.

Səniya-a malaiyawa-a

8 Cidi adən səniya laa karaan dasaana ləmannanja bune gurejai duwon,

---

* **2:1 2.1** *Kaiser* - Gomna kura Rombe. † **2:7 2.7** *kusottoram* - Jaman adən na kusottorambədən amdə soro sameyelan dasayi, koro ləmannadə cidiyalan dasayi.

9 malaiya Kəmandeye laa tayiro fəlediye daraja Kəmandeye nur gai tayia wasse dirije kəlyenniya, tai dajane riyera.

10 Amma malaiyadəye tayiro: «Bare rinuwwi, akko kawuri kəji nayiro wulnjagakki, kawuri duwon jama sammaye karwu kəjijiyidə.

11 Ku bəla Mai Daudayen Njəkkayimando tambəna. Tima Almasiwu Kəmadə wo!

12 Akko awo nayiro naptu alamayero wal-njagaidə: Timal jenen kəleyada curo kalwo kəmboram ləmannayen bowada nagəwi,» yeno.

13 Sadəman malaiyadəro malaiyawa kəriwuwu Kəmandeye kəldagane Alaa congərəne:

14 «Samelan Alaro daraja tio, dunia yen am ngurnojənaro nanlewa jəpcuwo!» yera.

15 Malaiyawadə tayia koljane samero wal-ladaranniya, səniyadəye kattenjan: «Ciniyo Baitalamiro leniyo, awo wakkaje Kəmande andiro isanosaana adəa ruiyo!» yera.

16 Daji duwaduwan lejane Meram-a Isuwu-a timal curo kalwo kəmboram ləmannayen bowadadə-aa nayeyera.

17 Tia kerunniya, tayi ye awo malaiyadə kəla tadadəyen tayiro wuljəgənadəa isanoyeyera.

18 Am lawar səniyadə tayiro wuljaanadəa fanjanadə nga ajapkerə.

19 Meram ye awo ani sammaa karwunjun rojəna tayia takci kərgə.

20 Daji awo malaiyadə tayiro wuljəgəna sammaa kalkallo fanjana ye caruna ye nangaro, səniyadə Alaa congərəne tiro daraja cadiaro karaanjarə walladara.

21 Kawu mawua yim tadadæa kajaduye kidænnya, tiro cu Isa kesakko, cu duwon malaiyadæ kawu yanju curo ngojiro wuljænadæ.

Isaa Kæmandero saduwu

22 Kæla Attaura Nawi Musayen sanja tayirro walduye‡ kidænnya, Isuwu-a Meram-a tadadæa ngojane Kæmandero saduwuro Jerujalemba kesado,

23 Attauralan ruwuwadadæ gai: «Tada kongwa karu tambæna nguson Kæmandeyero waljo!»†

24 Koro sadaa yea kæla awo Attauralan wuldænadæyen kedo: «Bullam yindi bi tattawar sanana yindi.»†

25 Sa adæn Jerujalemlan kam laa mbeji, cunju Simiyon. Tidæ jirema ye, adinma ye, sa simalo jama Israyilaye cinduyedæa gureji, koro Ruhu Alaye tilan kærga.

26 Caman Ruhu Alayedæ tiro Almasiwu Kæmandeyedæa curunni duwon nuiwawo wuljægæna.

27 Ngaima duwon Ruhu Alayedæ Simiyonna cakke balballa Fado Alayero kærgawo. Isuwu-a Meram-a awo Attaura wuljænadæa dioro Isaa kewudænnya,

28 Simiyon tia nganjiro ngoje Alaa cungere:

29 «*Kæmande, wuro wulsægæmmadæ gai, kæрма wu kanjinæmba kolsæne kælewan nukko!*

30 *Akko njækkawonæm simmin rukkaæna,*

---

‡ 2:22 2.22 *sanja tayirro walduye* - Tada kongwa tambæna ye kawu fidewua, yanju Fado Alayero leje sadaa cædi. † 2:23 2.23 NL 13.2, 12 † 2:24 2.24 Lew 12.6-8

³¹ *njəkkawo duwon fuwu jama duniaye sammayen dabbarnəmmadə.*

³² *Adə jama kərdiyayero nur Alaye njukkudoma ye, jamanəm Israyilayero daraja njoma ye,» yeno.*

³³ Bawanju-a yanju-a awo kəlanjun wuljənadəa fangeranniya, ajapkerə.

³⁴ Simiyon tayiro barga dəpciye Merambo: «Akko Ala kədarjəna tada adə nangaro curo jama Israyilayen am kada ye cijai, kada ye casuri. Ti naptu alama waadaye cədi,

³⁵ awowa karwu am kadayen gəraada federo culuworə. Nidə ye, kashagar karwunəm sukci,» yeno.

³⁶ Nadən nawi kamuye laa ye mbeji, cunju Hannatu. Ti fero Fanuwelle ye, kaduwu Asherre ye. Kawu ngəwu juwuna, kəlayakkun kwanju-a rokko kərwu tulurro napkenniya,

³⁷ kwadə bawoyeno, ngawo adəyen runju napce, har kərwu fiskun lukko dewun kiwando. Ngaltəma Fado Alayedəa koljənni, asem-a moduwa-a cədilan bune-a kausu-a Alaro ambəcciyi kərga.

³⁸ Sa adən Hannatu ye ise Alaro ardije kəla tadadəyen am duwon merudu Jerujaləmbə gurejai samməro mana kiddo.

³⁹ Daji kəla wada Kəmandeyen awo sammaa kedənniya, Isuwu-a Meram-a bəlanja Najaratte cidi Galileyero walladara.

⁴⁰ Adəgaima tadadə wuraji ye, dunoaji ye, jaurə rashiduji ye, koro barga Alaye tilan kərga.

Isa kərwu mewun yindinna Fado Alayen

⁴¹ Saa nguson Isaye bawanju-a yanju-a Jerujalembo sala Laya Njèkkayirambero lejai.

⁴² Ngai duwon Isa kèrwunju mewun yindin[§] kidènniya, kèla adayen kallo saladèro leyerà.

⁴³ Ngawo sala kojènyen, fadoro waldai duwon, nojannilan tada Isadè Jerujalemnin napkeno.

⁴⁴ Ti dawu jamadèyen cane ledu kawu falle kedènniya, curo kèramiyanja-a sawawanja-ayen tia madu badiyera.

⁴⁵ Cawandènnidè, Jerujalembo tia maduro walladara.

⁴⁶ Ngawo kawu yakkuyen Isa Fado Alayen dawu malèmbayen napkada tayia kèrènji ye, cuwori ye nayeyera.

⁴⁷ Am tia kèrèndu cadi samma kèla hangalkèjinju-a jaawunju-ayen ajapcana.

⁴⁸ Bawanju-a yanju-a tia kerunniya, jairo ajapcane yanjuye tiro: «Tadani, awiro adèa andiro seddè? Wu-a bawanèm-a hangalnde nga cijèna nia manjiye,» yeno.

⁴⁹ Isaye tayiro: «Awiro wua masew? Fado Bawaniyedèn naptudè wuro wajipdèro nonuwwi wa?» yeno.

⁵⁰ Amma mananju adèa asujanni.

⁵¹ Daji Isa tayia jègane kallo bèla Najarattero waldane mananja ngoji kèrga. Yanju awo ani sammaa karwunjun royeno.

⁵² Adègaima Isa wuraji ye, rashiduji ye, na Alaye-a ambe-an ardiya cuwandi ye kèrga.

[§] 2:42 2.42 *Isa kèrwunju mewun yindin* - Kèla ada yaudiyayen kèrwu adèman jairo yaudiyaye samma rakcane ibada dio badijai.

DABBARDA KIDA ISAYE

3

*Nawi Yahayaye Isaro jawal dabbarduwu
(Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Yah 1.19-28)*

¹ Nodo Kaisar* Tiberiyasse saa kənmewu wuria Buntus Bilatus gomna cidi Yahudiyaye, Hirudus ye mai Galileye, awanjugəna Filibus ye mai cidi Ituriyaye-a Tarakunitisse-aye, Lisaniyas ye mai Abileneye,

² koro Annas-a Kaifas-a ye wurawa rimannaye. Jaman adən mana Alaye karaan Nawi Yahaya tada Jakariyayero jəpkeyeno.

³ Daji Yahaya cidi bərəm Jordaniye sammaa jəgane jamaro kawuri cədde kasala tuwaye biwuwa gawurduye mawoji kərga.

⁴ Adəgaima awo Nawi Ishaya curo kitawunjuyen ruwujənadə wakkayeno. Tiye:

*«Karaan kam laa kowo sapce:
“Kəmandero jawal dabbargənowo,
koduramnju cəkko dewo!*

*⁵ Ngorso rəpkadaro walja,
kəri-a kau-aso ye sanaadaro walja.
Jawal kəriyadaso cəkko walja,
batti ye tassa.*

*⁶ Ngainin adamgəna samma njəkkawo Alayedəa
carui,”
cəne mawoji.»†*

---

* **3:1 3.1** Kaisar - Gomna kura Rombe. † **3:6 3.4-6** Ish 40.3-5

7 Jama kada na Yahayayero tayiro kasala tuwaye cæddoro isai duwon, Yahayaye tayiro: «Nayi kaduwu fusiyaeso, wundu nayia ajawu isidero kasoworo galanja?

8 Awo tuwa jireye fælejisoa dewo! Bare karwundon: “Andi kaduwu Nawi Ibrahimbe,” wuluwwi. Nayiro wulnjagakki, Alaye kænduwonju dongur kauye anilan Nawi Ibrahimbo kaduwu alaktuwuye mbeji.

9 Akko kærmamaro bewodæ færdu kæskayen gænaada. Kæska fi duwon tada ngæla cakkiwawodæa caljane kannuro fijagai,» yeno.

10 Daji jama captanadæye tiro: «Awi gæle diye?» cane tia keworo.

11 Yahayaye tayiro: «Kam nanjun gæmaje yindiadæ kam cædanniro fal co, koro kam nanjun kæmboadæ ye ngai cædo!» yeno.

12 Akki mowomaso ye tayiro kasala tuwaye cæddoro nanjuro isane tiro: «Sayinna, awi gæle diye?» cane tia keworo.

13 Tayiro: «Bare awo wowom wulnjaanadæa kojænaro mowuwwi!» yeno.

14 Koro sojiya ye tiro: «Andi nda, awi gæle diye?» cane tia keworænniya, tayiro: «Bare dunon bi jirenambun wuri kambe mowuwwi, amma kæla biyandoyen danowo!» yeno.

15 Jamadæ tæmanjaa karwunjan Yahayama wa Almasiwudæ woro cawori duwon,

16 Yahayaye tayi sammaro: «Wu ingilan nayiro kasala ngeddækko, amma kam laa wua kænduwon kosæna je sunonjuye wuiduma tikkæni isi. Tidæ Ruhu Alaye-a kannu-alan nayiro kasala njaddi.

17 Akko mukkonjun kəmo laladuramba na wasturamnjuero ise algama-a kalari-a firji. Algamanjudəa culore bəralan gənaji, amma kalariđəa kannu təmmaro nuiwawolan warji,» yeno.

18 Adəgaima mana kadan Yahaya jamadəa galaje tayiro kawuri kəji Alayedəa wulyeyeno.

19 Calan Yahaya Mai Hirudusso kamu yanjugənaye Ya Hirudiyaa kamuro cəmowona-a awo diwi kada cədənədə-a nangaro jəkkədəna.

20 Daji Mai Hirudus biwunjuro biwu gade cərgane Yahayaa kosoro kekko.

Ruhu Alaye Isaro jəptuwu
(*Mat 3.13-17; Mar 1.9-11*)

21 Jaman Nawi Yahaya jama sammaro kasala tuwaye cəddidən, Isa yero kasala kiddo. Daji Isa moduwa cədi duwon, same farakko fərəmde

22 Ruhu Alaye alama bullam gai tiro jəpciye samelan kowo nukce: «Nima Tadani wo, njəraakkəna. Niramnin jauro karwuni kəjjəna!» yeno.

Kaariya Isaye
(*Mat 1.1-17*)

23 Isa kərwunju fiakku gai duwon, kidanju badiyeno. Jamadə tia tada Isuwuyero ngoyera. Isuwudə tada Eliye,

24 Eli ye tada Mattaye, Matta ye tada Lewiye, Lewi ye tada Malkiye, Malki ye tada Jannaye, Janna ye tada Isuwuye,

25 Isuwu ye tada Mattatiyaye, Mattatiya ye tada Amosse, Amos ye tada Nahumbe, Nahum ye tada Esliye, Esli ye tada Naggaiye,

²⁶ Naggai ye tada Maatte, Maat ye tada Mattatiyaye, Mattatiya ye tada Semeyinne, Semeyin ye tada Yosakke, Yosak ye tada Yodaye,

²⁷ Yoda ye tada Yohanaye, Yohana ye tada Resaye, Resa ye tada Jerubabelle, Jerubabel ye tada Sheyaltiyelle, Sheyaltiyel ye tada Neriye,

²⁸ Neri ye tada Malkiye, Malki ye tada Addiye, Addi ye tada Kosambe, Kosam ye tada Almadamaye, Almadama ye tada Yeriye,

²⁹ Yeri ye tada Yoshuwaye, Yoshuwa ye tada Aliyejerre, Aliyejer ye tada Yerimaye, Yerima ye tada Mattaye, Matta ye tada Lewiye,

³⁰ Lewi ye tada Simiyonne, Simiyon ye tada Yahudaye, Yahuda ye tada Isuwuye, Isuwu ye tada Jonamiye, Jonami ye tada Aliyakimbe,

³¹ Aliyakim ye tada Malayaye, Malaya ye tada Mannaye, Manna ye tada Mattataye, Mattata ye tada Natanne, Natan ye tada Mai Daudaye,

³² Mai Dauda ye tada Yisaiye, Yisai ye tada Abidaye, Abida ye tada Bowosse, Bowos ye tada Salmonne, Salmon ye tada Nashonne,

³³ Nashon ye tada Aminadabbe, Aminadab ye tada Adamine, Adamin ye tada Arambe, Aram ye tada Hesronne, Hesron ye tada Feresse, Feres ye tada Yahudaye,

³⁴ Yahuda ye tada Yakubaye, Yakuba ye tada Isakuye, Isaku ye tada Nawi Ibrahimbe, Nawi Ibrahim ye tada Tarahuye, Tarahu ye tada Nahorre,

³⁵ Nahor ye tada Serukke, Seruk ye tada Rewuye, Rewu ye tada Felekke, Felek ye tada Abiruye, Abiru ye tada Shelaye,

³⁶ Shela ye tada Kenanne, Kenan ye tada

Arfajadde, Arfajad ye tada Samuye, Samu ye tada Nawi Nuhuye, Nawi Nuhu ye tada Lamekke,

³⁷ Lamek ye tada Matusalembe, Matusalem ye tada Idərisaye, Idərisa ye tada Jaredde, Jared ye tada Mahalalelle, Mahalalel ye tada Kenanne,

³⁸ Kenan ye tada Yenosse, Yenos ye tada Shituye, Shitu ye tada Nawi Adambe, Nawi Adam ye Alaye.

4

Yiwulisse Isaa jaraptu (Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

¹ Ruhu Alaye Isalan dəgana duwon, Isa bərəm Jordaniye kolje Ruhu Alaye tia simojiye karaa dəriro culuwe

² kawu fidewuro Yiwulis tia jarapci kərga. Yim anin Isa awima juwunni, ngawo adəyən kəna tia kida.

³ Daji Yiwulisse tiro: «Ni Tada Alayea, dongur kauye adəro wulgəne kəmboro waljo!» yeno.

⁴ Isaye: «A'a, kitawulan ruuwada: "Kam kəmbo baslan gəni dəgai,"»† yeno.

⁵ Koro Yiwulis tia na tori laaro cade samdən tiro larduwa duniaye sammaa fəleyeyenniya, tiro:

⁶ «Kənduwo-a daraja-a larduwa ani sam-mayedəa niro njikki. Awo ania wuro sadəna, wu ye kam raakkənaro tayia yikki.

⁷ Wuro sujada səddəmia, ani samma kaanəmbo waljai,» yeno.

---

† 4:4 4.4 SK 8.3

8 Isaye: «A'a, kitawulan ruuwada: “Ala Kəmandero sujada yidde, ti tilonjuro ambətkəne!”»† yeno.

9 Koro yaye Yiwulis tia Jerujalemba cade loiloiram Fado Alayen gənayenniya, tiro: «Ni Tada Alayea, na adən səktəne cidiro yukkure!

10 Awoa kitawulan ruuwada: “Ala malaiyawanjuro wada ce nia njarəwi,”

11 koro: “Nia mukkonjan kamnjagai bare sinəm kauro gəmdəgənniro,”»† yeno.

12 Isaye tiro kalakciye: «A'a, kitawuye wuljəna: “Bare Ala Kəmandea rijamməmmi!”»† yeno.

13 Tia jarapce kerənniya, Yiwulis tia har sa gade laaro kolyeno.

KIDA ISAYE CIDI GALILEYEN

Isaye kidanju badidu

(Mat 4.12-17; Mar 1.14-15)

14 Daji Isa kənduwo Ruhu Alayea cidi Galileyero wallada. Lawarnju ye lardu sammaro tatargaada.

15 Dandal dandallo leje jamaa alamgenniya, wunduso tia jajakkeno.

Am bəla Najaratte Isaa wadu

(Mat 13.53-58; Mar 6.1-6)

16 Ngai duwon Isa Najarat bəla wurajənədəro kadio. Kəla adanjuyen yim tustuyea dandallo ngaye jamadəro kəra njəddoro cije dayeno.

17 Tiro kitawu Nawu Ishayaye cade kayenniya, na adə ruuwadadəa kiwando. Tiye:

† 4:8 4.8 SK 6.13 † 4:11 4.10-11 Jaw 91.11-12 † 4:12 4.12 SK 6.16

18 «*Ruhu Kəmandeye wulan kərga, tima kawuri kəji talaawaro wulgəkkoro wua galasəna nangaro. Am cadane kərearo waljanaro nankam kəlaye cawandi, kambuwa yero sim cawandi wulduwuro wua sinodo. Koro am curo jəktuyen dasaanaye asərnja jakturo wua sinodo.*

19 *Ngaima "Sa ser Kəmandeye fandoye cədəna!" jamaro wulgəkke mawoduro kadikko,»† yeno.*

20 Daji kitawudəa jakce kistuwumadəro kalakciye napkeno.* Am samma dandaldən tiro sim fijaana duwon,

21 tayiro: «Kuma awo kitawulan ruwuwada səmondon fannuwwa adə wakkajəna,» yeno.

22 Tayi samma kəla mana serra cinjun culuwuna adəyen ajapcane tia jajakcane amanjaro: «A! Kam attə tada İsuwuyedəma, gəna?» canı.

23 Daji Isaye tayiro: «Fagatto karau adəa sədduwe: "Karwunma, kəlanəm isangaane! Awo ajabba ajabba bərnı Kafarnaamben dimma fanniyenadəa bəlande yen de, ruiye!" nuwi.

24 Jiremaro nayiro wulnjagakki, nawi fimaa bəla wurajənalın kasaccanni.

25 «Jiremaro nayiro wulnjagakki, kuren jaman Nawi İliyayen lardu İsrayilayen kamuwa kwa faccaanaa kada mbeji, koro kərwu yakku

---

† **4:19 4.18-19** Ish 61.1-2 * **4:20 4.20** *napkeno* - Sayinna napcəna duwon, jamadəa alamji.

redaaro ingi duro waje lardu sammaro kəna kura kərgawo.

²⁶ Adə yaye kamu kwa faccəgənaa laa bəla Sarepta lardu Sidonnedəro† gənia, Ala Nawi Iliya na wundunjamayero cunodənni.

²⁷ Koro jaman Nawi Iliyasayen lardu Israyilayen am barasua kada mbeji. Adə yaye Naaman kam lardu Siriyea‡ gənia, Nawi Iliyasa wundunjamaa isangajəgənni,» yeno.

²⁸ Adəa fangeranniya, am dandalnin dasaana samma tiro fum gərgayeyera.

²⁹ Cijane tia cadane ngawo bəlayero cattuluwe ci kau kura bəlanja kəladən garjanadəyero kəsado. Nadən tia cidiyaro gəptuwu majai duwon,

³⁰ Isa dawunjayen reje koje leyeno.

Isaye kam karuwaa isangaduwu

(Mar 1.21-28)

³¹ Daji Isa bəрни Kafarnaambe cidi Galileyero kadio. Yim tustuye kidənniya, dandallo ngaye jamaa alamdu badiyeno.

³² Jamadə alamdunjudəa ajapkera, kənduwoaro manaji nangaro.

³³ Curo dandaldəyen karuwama laa mbeji, kamdə burwu dunoaro cakke:

³⁴ «A! Isa kam Najaratte, awi lambonəm andiro? Andia siduwuro wa kadim? Nia asunjəkkəna, nima Tayir Alayedə wo!»§ yeno.

³⁵ Amma Isa sedandəro jəkkade mana dapciye: «Cinəm jange kamdəa kolle luwe!» yeno.

† 4:26 4.26 lardu Sidonne - Lardu yaudiyaye gəni, kərdiyaye.

‡ 4:27 4.27 lardu Siriye - Lardu kərdiyaye. § 4:34 4.34 Tayir Alayedə - Kaala Almasiwuye. Biwubawoma, am gade-a gade.

Sedandə kamdəa dawunjan cidiro yapkeyeniya, tia lorujənnin kolje kiluwo.

³⁶ Tayi samma ajapcane amanjaro: «Attə mana jiri fi? Kənduwoaro sedansoro wada ciya, caluwi!» cani.

³⁷ Lawar Isaye cididə ngaro tatargaada.

*Isaye am ngəwua isangaduwu
(Mat 8.14-17; Mar 1.29-39)*

³⁸ Isa dandaldən kiluwunniya, fado Simannero leyeno. Ya kəsai Simannedə dondi, kange tia jauru cədana. Daji Isaro lawarnju wulyeyeran-niya,

³⁹ ise tiro ngujiye kangedəro kikkado. Kangedə tia kolje, ya kəsai ye sadəman cije tayia sosayeno.

⁴⁰ Kəngal kikkurənniya, amnja dondi kasuwa jiri jirja sammaa na Isayero kewudo. Wundunja yayero mukko gənajiye isangayeyeno.

⁴¹ Sedanna ye am ngəwun caluwe yiljaiaro: «A! Ni Tada Alaye!» cani. Amma Isa tayiro jəkkade manadu amarjəgənni, ti Almasiwuro nojana nangaro.

⁴² Wajənanjua suwa ləp Isa cije culuwe na wunduma baworo leyeno. Am ngəwu tia madaro keluwo. Kewandənniya, bare tayia koljənniro tia roduru mayera.

⁴³ Amma Isaye tayiro: «Dole bəlawə gadero lekke kawuri kəji nodo bargaa Alayedəa wulgəkki. Adəma nangaro Ala wua sinodo,» yeno.

⁴⁴ Adəgaima cidi Yahudiyaye yen dandalnjan jamaro kawuri kəjidəa wulyeyeno.

5

Isaye fuwurawanju burwoyeya bowodu
(*Mat 4.18-22; Mar 1.16-20*)

¹ Yim laa Isa ci bərəm Genesaretten daada, am ngəwu ye mana Alaye fanduro gəgərəptagane tia kimiccagai ngai duwon,

² maara yindi ci ingidəyen tuwada kiro. Buni tawudə jəpcana, karenja buni taye tuldu cadı.

³ Daji Isa leje maara Simannedəro ngaye tiro: «Ci ingidəyen ganaro lene!» yeno. Ngai kidənniya, Isa ci maaradəyen nərce koro yaye jamadəa alamdu badiyeno.

⁴ Mana cəde kerənniya, Simanno: «Maaradəa na kuruwuro yade, buni taramndo figənowo buni taiwo!» yeno.

⁵ Simanne tiro: «Maləm, bune farai ngənəptiye diyenason, awima taiyende! Amma wulsəgəmmadəro, buni taramdəa ingidəro figəkki,» yeno.

⁶ Fiyeyeranniya, buni kada kadami cadane, har buni taramnjadə kakamdu badiyeno.

⁷ Daji amanja maara toyedəa mukkon cəgəpcane isa tayia banajaaro bowoyera. Isane maara yindi sammaa bunin kek casəmbəre, har maara yindiso ləpturo mayera.

⁸ Siman tiro Biturus canidə adəa kirunniya, fuwu Isayen tungurumje: «Kəma, marne nani kolle! Wu biwuma, diye!» yeno.

⁹ Awoa ti-a am rokkonjuye-aso kəla buni ngəwu cadanadəyen ajapkerə.

¹⁰ Koro sawawanju kidaye Yakuba-a Yahaya-a tadawa Jabadiye ye ajapkerə. Daji Isaye

Simanno: «Bare rinəmmi, kua adən fuwun kam tamaro* walləmi!» yeno.

¹¹ Maaranja ci ingiyero kewudənniya, awonja sammaa koljane tia geya.

Isaye kam barasua isangaduwu
(*Mat 8.1-4; Mar 1.40-45*)

¹² Isa bəla laan duwon, kam laa tiyinju ngan barasua mbeji. Isaa kirunniya, fədəryero təmde tia lowoje: «Kəma, raammaa, rangəme wua isangasəgəme tayirro walləkki,» yeno.

¹³ Isa mukko sajiye kamdəa leje: «Raakkəna, tayirro walle!» yeno. Sadəman barasudə tia kolyeno.

¹⁴ Daji Isa tiro wada ce: «Bare wundu-marō adəa wulgəmmi, amma lene rimandəro fəledəgəne. Tayirro walləmmadə, sadaa Nawi Musa wuljənadəa de, jamaro shedaro waljo!» yeno.

¹⁵ Adəson lawar Isaye cayeə kojənarō ndarasoro tatargaada. Am kada kadami tia kərəndu-a kasuwanjan ngadu-aro nanjuro capkadara.

¹⁶ Amma Isa ngəwusoro karaa wunduma baworo leje moduwa cədi.

Isaye kam tiyinju nunaa isangaduwu
(*Mat 9.1-8; Mar 2.1-12*)

¹⁷ Yim laa Isa fado laan jamaa alamdu cədi duwon, Farisawa-a maləmba Attauraye-a nadən napkada ye mbeji. Tayidə bəlawə samma cidi Galileye-a Yahudiyaye-a bərni Jerujalembe-alan

---

* **5:10 5.10** *kam tama* - Kam duwon am gade Isaa nojaro majidə.

isana, koro na Isayen kənduwo Kəmandeye am dondi isangaduwaye mbeji.

¹⁸ Daji am laa kam tiyi nunaa kəla bənaramben ngojane kadira. Kamdəa cawude fuwu Isayen gənajai cane mayerason,

¹⁹ jama captana nangaro rakcane nanjuro isaiwawodə, daji sorodəro jawane kajane kamdəa kəla bənaramnjuyen dawu jamayen fuwu Isayero sayeyera.

²⁰ Isa kambərsenja kirunniya, kamdəro: «Kam, biwunəm gawurdəna,» yeno.

²¹ Daji maləmba Attauraye-a Farisawa-adə karwunjan: «Wundu gəle kam Alaa gaskajəna attə? Ala gənia, wunduma kambo biwu gawurjiyi bawo, mare?» cani.

²² Amma Isa awo karwunjaye asuje tayiro: «Awiro karwundon ngai wulluwidə?

²³ Ndaso gəle budu wo: “Biwunəm gawurdəna” wulduma ra “Cine lene!” wulduma?

²⁴ Nonowo, Tada Kambedə† nanjun kənduwo biwu ambe dunialan gawurduye mbeji!» yeno. Daji kam tiyinju nunadəro: «Niro wulnjəgəkki, cine bənaramməm ngone fannəmbo lene!» yeno.

²⁵ Sadəman kamdə fuwu jamadəyen cije bənaramnju ngoje Alaa cungoriaro fannjuro leyeno.

²⁶ Tayi samma jauru ajapcane rijane Alaa congorəne: «Ku awo ajabba ajabba ruiyena!» yera.

---

† 5:24 5.24 Tada Kambe - Kaala Almasiwuye. Isa kəla Tada Kamben manajiya, kəlanjuman manaji.

Isaye Lewia bowodu
(*Mat 9.9-13; Mar 2.13-17*)

²⁷ Ngawo adāyen Isa culuwe akki mowoma laa cunju Lewi kidaramnjun napkadaa kiro. Isaye tiro: «Wua səgai!» yenniya,

²⁸ cije kare sammaa kolje tia giya.

²⁹ Daji Lewi fannjun Isaro masəna kura dab-baryeyeno. Akki mowomaso-a am gadeso-a kada ye Isa-a fuwurawanju-a rokko masəna dioro napkera.

³⁰ Farisawa-a maləmbanja Attauraye-a adəa kerunniya, karwunja waje fuwurawanjuro: «Awiro akki mowomaso-a biwuma gadeso-a rokko masəna diwidə?» yera.

³¹ Isaye tayiro: «Kam dondi gənia, kam ngadə lowotor majiwawo.

³² Jiremasoa gəni, biwumasoa bowokke tuwa cadoro kadikko,» yeno.

Kambiwu kəla asemben
(*Mat 9.14-17; Mar 2.18-22*)

³³ Am laaye Isaro: «Fuwurawa Nawi Yahayaye-a Farisawaye-a ngəwusoro asem‡ cadai ye, moduwa cadi ye, amma kaanəm jawui ye, casai ye,» yera.

³⁴ Isaye tayiro: «Mai larusaye dawunjan duwon, ngaladiyaa yakkuwe asem cadai wa?

³⁵ A'a, amma sa ise mai larusayedəa dawunjan cattuluwiya, sa adən duwon asem cadai.»

³⁶ Koro walde tayiro misal adəa cədde: «Wunduma kajəmu bərin karje guntu ngoje kajəmu dinaro cukkududiwawo. Ngai cədia, kajəmu

‡ 5:33 5.33 asem - Faral gəni, nafila.

bərin ye kardəna, guntu bərin ye dinadəro candənni.

³⁷ Koro wunduma diben bərin ngoje satki dinaro fijiyiwawo. Ngai cədia, diben bəriנדə satkidəa faljeŞ cidiro fidiyi, satki ye bannadi.

³⁸ A'a, amso diben bəriנדəa satki bərinno fijagai.

³⁹ Koro wunduma diben dina canadə bəriנדəa majiwawo, tiye: "Diben dinadə kəji," cəni nangaro.»

6

Isa Kəma yim tustuye

(Mat 12.1-8; Mar 2.23-28)

¹ Yim tustuyea laa Isa-a fuwurawanju-a kulo algamaye rejane kojai duwon, fuwurawadə kəla algamaye ficcane mukkonjan kəməssane ngəro badiyera.

² Farisawa laaye tayiro: «Awi nangaro awo yim tustuyea kəndoro haramdəa diwidə?» yera.

³ Isaye tayiro: «Sa Nawi Dauda-a amnju-a kəna fanjanadən, awo cədənədəa kitawulan kəranuwwi wa?

⁴ Curo Fado Alayero ngaye burodi sadaaye ngoje jəgəre amnju yero ce gewo. Rimannaro gənia, am gadero burodi sadaaye ngərodə haram!»†

⁵ Daji Isaye tayiro: «Tada Kambədə Kəma yim tustuye, diye!» yeno.

Ş 5:37 5.37 *diben bəriנדəa satkidəa falje* - Diben bərin mojolje kuraro walji nangaro, satki dinadəa falji. † 6:4 6.4 1Sam 21.1-6

*Isaye kam mukkonju canaa isangaduwu
(Mat 12.9-14; Mar 3.1-6)*

⁶ Koro yim tustuyea laa Isa dandallo ngaye jamaa alamdu badiyeno. Nadən kam laa mukkonju kəmboram canaa mbeji.

⁷ Maləmba Attauraye-a Farisawa-a Isaro ayau gənaduwu majai nangaro hangalnjayen tia nini-jai, yim tustuyeaman kamdəa isangayeyenoaro.

⁸ Amma Isa awo karwunjaye asuje kam mukko canaadəro: «Cine dawunden dane!» yeno. Kamdə cije dayenniya,

⁹ Isaye jamadəro: «Nayia njaworəkki, yim tustuyea ser dio ra niadiwi dioma halal wo? Ro kambe njəkkawo ra ro tuluwoma halal wo?»

¹⁰ Isa memejiaro tayi sammaa curui duwon, kamdəro: «Mukkonəm sane!» yeno. Sayenniya, mukkonju kəlewa salairo walyeno.

¹¹ Maləmba Attauraye-a Farisawa-a jauru gərgajane sawardane awo Isaro njəddoye may-era.

*Isaye kəngayamba mewun yindindəa galadu
(Mat 10.1-4; Mar 3.13-19)*

¹² Yim anin Isa leje kəla kauyero juwane bune farai moduwa kido.

¹³ Dunia wayenniya, fuwurawanjua bowoje curonjan mewun yindin kəreje tayia kəngayambanjuro galayeno.

¹⁴ Tayima Siman kam tiro cu Biturus cakkənadə, yanjugəna Andarawus, Yakuba, Yahaya, Filibus, Bartolomi,

¹⁵ Matiyu, Toma, Yakuba tada Alfawusse, Siman tiro kam lardunju rawoma canidə,

16 Yahusa tada Yakubaye, Yahusa Iskariyot kam fuwun aman bomaro waljēnadə.

Jawawi Isaye faya laan

(Mat 5.1–7.29)

17 Isa kəngayambanju-a rokko kaudəlan jəpce faya laan na fuwurawanju kada captanalan dayeno. Koro jama gade jauro ngəwu bəрни Jerujalembə-a lardu Yahudiyaye samma-a bəрниya ci tekuye Tir so, Sidon so-alan ye

18 mananju kərəndu-a kasuwanjan ngadu-aro nanjuro kadira. Am duwon karuwa tayia basar-jaidə ngayera.

19 Jama samma Isaa leduro mayera, dalilnjudə kənduwo tiyinjūn culuwe tayi sammaa isangajiyi nangaro.

Barga-a kuttu-a

(Mat 5.3-12)

20 Daji Isa fuwurawanjua niniyenniya, tayiro:

«Bargando nayi talaawadə,*
nodo bargaa Alayedə nuwandodəro.

21 Bargando nayi kərma kənandoadə,
fuwun kulluwidəro.

Bargando nayi kərma yiruwidə,
fuwun kaasu diwidəro.

22 «Am Tada Kambədə nangaro nayia wanjane dunjane raranjane diwindo wuljaiya, bargando!

23 Sa adən kəji fannowo, bikke ye farnowo, dalilnjudə samelan mukowando jauro ngəwu

---

* **6:20 6.20** *nayi talaawadə* - Am duwon kəlanjaa awimaro ngojannin Alaa mərsajanadə.

nangaro. Nonowo, adəgaiman amwurawanja kureyeso nawiyo keddo.

²⁴ «*Kuttundo nayi gariwuwadə,
nuwando dunialan fanduwwadəro.*

²⁵ *Kuttundo nayi kərma kulluwwadə,
fuwun kəna fannuwidəro.*

*Kuttundo nayi kərma kaasu diwidə,
fuwun karwukutta nayia njadane yiruwidəro.*

²⁶ «Am samma ngəlando wuljaiya, kuttundo! Nonowo, adəgaiman amwurawanja kureyeso nawiya kattuwuyero keddo.

*Kəladonəm rawo
(Mat 5.43-48)*

²⁷ «Amma nayi manani fannuwidəro wulnjagakki, kəladowandoa rawowo, waduwundoro ser yiddowo,

²⁸ am nayia baskunjanadəro barga dəpkənowo, koro am nayia basarnjanadə yero Alaa yukkorowo.

²⁹ Kam fərinəm mařin bakcia, fəri faldə yea fəlegəne. Koro kam kalwunəm gari ngojia, bare gəmajedəa dapkəmmi.

³⁰ Wundu duwon njuworənadəro ye, koro bare kam karenəm ngojənadəa yukkorəmmi.

³¹ Jiři am nayiro njaddiya raawwadə gai, nayi ye tayiro yiddowo!

³² «Am nayia njaraanaa raawia, awi mukowaye diw? Biwumaso ye am tayia caraanadəa caraana.

³³ Am nayiro ser njaddiro ser yidduwia, awi mukowaye diw? Biwumaso ye ngai cadi.

³⁴ Am nayiro njakkərəmbiro kasu yiwia, awi mukowaye diw? Biwumaso ye tayiro kalkal kalakcaaro amanjaro kasu cadi.

³⁵ Amma nayidə, kəladowandoa rawowo, ser yiddowo, kasu yiwiya, bare awima fanduwiro təmanuwwi. Daji mukowando ngəwuro walje, nayi ye tadawa Mai Samemayero walluwi, dalil-njudə ti am kəladowa so, sernambuwi soye serma nangaro.

³⁶ Bawando kanjimərimadə gai, nayi ye amba njunonowo!»

Bare wundumaro shara yidduwwi!

(Mat 7.1-6)

³⁷ «Bare wundumaro shara yidduwwi,[†] nayi yero shara njaddiwawo. Bare wundumaro ayau gənağəwwi, nayi yero ayau gənanjagaiwawo. Gawurnowo, nayi yea gawurnjai.

³⁸ Yowo, nayi yero njadi, jakka kek cəmbəfəna, har fidun fidi gairo nayiro njadi. Jifi ambo ngalgəwidə gai, nayi yero ngalnagai.»

³⁹ Daji Isa tayiro misal adəa ce: «Kambu kambu kamanjua jeji wa? Tayi yindi samma bəlaaro casukkuri, mare?

⁴⁰ Fuwura maləmnjua kojənni. Amma fuwura fi yaye ngəlaro alamgadaro waljiya, maləmnju gairo walji.

⁴¹ «Awiro kaləm sim kamanəmben rumi duwon, karjəm curo simməmben asunəmbawodə?

[†] **6:37 6:37** *bare wundumaro shara yidduwwi* - Bare kəlandoa sharawu am gadeyero ngonuwwi.

⁴² Akkoni simmæmlan karjæmbadæ, awiawin gæle kamanæmbo: “Sawani, kolle kalæm simmæmbedæa tuluwukke,” næmi? Mænafæk! Karjæm simmæmbedæa tuluwumiya duwon, daji ngælaro rume kalæm sim kamanæmbedæa tuluwumi.

Kæska-a tadanju-a
(Mat 7.15-20; 12.33-37)

⁴³ «Kæska ngæla tada diwi cakkiwawo, koro kæska diwi ye tada ngæla cakkiwawo.

⁴⁴ Kæska fi yaye tadanjulan asudi. Tarmu kolollan cadoriwawo, koro inab ye coccørikan njakcawawo.

⁴⁵ Kam ngæladæ awo ngæla karwunjulan dægana nangaro ngæla cædi, koro kam diwidæ ye awo diwi karwunjulan dægana nangaro diwi cædi. Adægaima awo karwulan dæganadæmaa ci manaji.

Misal fado tandowu yindiye
(Mat 7.24-29)

⁴⁶ «Awiro wua Kæma, Kæmalan bowosuwi, amma awo wullækkænadæa diwwawodæ?

⁴⁷ Wundu duwon naniro ise manani fanje jøganamadæ, nayiro camunonju fælenjagakki:

⁴⁸ Ti alama kam soro cædandi cæne leje kuruwuro laje færdudæa kæla kauyen gænajænadæ gai. Ingi bæræmbe ngæwuje fala tarje sorodæa babakkenniya, wurjænni, dalilnjudæ sorodæ ngælaro tædandæna nangaro.

⁴⁹ Amma kam duwon manani fanjæna jøgannimadæ, ti alama kam soro færdudæ bawo cidilan cædandænadæ gai. Ingi bæræmbe ngæwuje

fala tarje sorodæa bakkenniyama, wurgada. Wurdu sorodæye jauro diwi,» yeno Isaye.

7

*Isaye soji kura Rombeye karea isangaduwu
(Mat 8.5-13; Yah 4.43-54)*

¹ Isa mananju samma jamaro cædde kerænnya, bærni Kafarnaamero leyeno.

² Nadæn soji kura Rombe laa kareanju jaumaro cæraana dondi no cædi mbeji.

³ Soji kuradæ lawar Isaye fangenniya, amwura rawa yaudiyaye laaa nanjuro cunode tia lowoja iso kareanju isangajuwo yeno.

⁴ Na Isayero kadiranniya, tia jauro lowojane: «Marne, adæa tiro yiddæmiya jussæna,

⁵ dalilnjudæ jamande yaudidæa cæraana, har dandal andiro settando,» yera.

⁶ Daji Isa tayi-a rokko leyera. Isa fadodæa karængenniya, soji kuradæ sawawanju laaa na Isayero cunode tiro: «Soji kuraye yeno: “Kæma, bare suwoldæmmi, nia fannin sawo tikkæni.

⁷ Nanæmbo kændema ye tikkæni. Biya wada ye, kareani ngaji.

⁸ Wudæ cidiya kænduwo amben kærgakko, færduni yen sojiya takkæna. Falnjaro: ‘Lenel’ nækkiya, leji. Fal laaro: ‘Are!’ nækkiya, isi. Koro kareaniro: ‘Adæa de!’ nækkiya, cædi.”»

⁹ Isa adæa fangenniya, ajapce suworde jama tia jagaidæro: «Nayiro wulnjagakki, curo jama Israyilayeman kambæse kura adæ gai fandækkæni!» yeno.

¹⁰ Daji am soji kura cunodənadə fadodəro wal-ladaranniya, kaʔeada kaʔewanju salai nayeyera.

Isaye tada kamu kwa faccaḡənaayea roaro kalaktu

¹¹ Ngawo adəyen tussənni Isa bəla laa Nayin canidəro leyeno. Fuwurawanju-a am ngəwu-a ye tia casadduwe leyerə.

¹² Ngaworam bəlayedəa kaʔənjana duwon, kam laa nuna ngojana kaurilaro caadi. Yanjudə tada gade cədanɲi, kwanju ye faccaḡəna, koro jama kada bəladəye yadəa casadduwi.

¹³ Kəmadə tia kirunniya, njunoje tiro: «Bare yirəmɲi!» yeno.

¹⁴ Balangardəa kaʔənje leje am tia ngojanadə ḡəm dayera. Isaye: «Jairo, niro wulɲjəḡəkki, cine!» yenniya,

¹⁵ kam nunadə cije napce mana badiyeno. Daji Isa tia yanjuro kalakkeyeno.

¹⁶ Am samma rijane Alaa congorəne: «Fagat, nawi kura curonden culuwuna, Ala jamanjua banaduwo isəna!» yera.

¹⁷ Lawar Isaye adə cidi Yahudiyaye-a larduwa tia dirijane kaʔjana-a samməro tatargaada.

*Isa-a Nawi Yahaya Kasalama-a
(Mat 11.1-19)*

¹⁸ Fuwurawa Nawi Yahayaye awo ani sammaa tiro wulyeyera. Daji Yahaya curonjan yindi bowoje

¹⁹ na Kəma Isayero koro adəa njəddoro kinodo: «Nima wa fuwun isimadə wo,* ra gade

---

* 7:19 7.19 fuwun isimadə - Almasiwu.

gureniye?»

²⁰ Na Isayero kadiranniya, tiro: «Yahaya Kasalama andia nanəmbo koro adəa njəddoro sanodo: “Nima wa fuwun isimadə wo, ra gade gureniye?”» cane tia keworo.

²¹ Sa adən Isa am kəndondia-a kasuwaa-a karuwaa-a kada isangajiyi, koro kambuwa ngəwua simbaro cədi.

²² Daji Isaye fuwurawa Yahayayero: «Waldənowo, awo ruwwa-a fannuwaa-aa Yahayaro wulgənowo: Kambuwa sim cawandi, ngurdiyaya ye sinjan lejai, am barasua ngajane tayirro waljai, muwaso ye fanjai, am sanuna roaro waljai, koro talaawa ye kawuri kəjidəa fanjai.

²³ Barganju kam wu nangaro taljiwawodə!» yeno.

²⁴ Fuwurawa Yahayayedə sapkadaranniya, Isa kəla Yahayayen jamadəro mana njəddo badiyeno. Tiye: «Awi curo karaayen kuroro leyew? Ngəlai laa kanji kanjiro karuwaye cakke moji cədi wa?

²⁵ A'a. Awi gəle kuroro leyew? Kam kajəmu shawa cakkənəa wa? A'a, am kajəmu shawa casakke curo larasuyen dasaanadə mairilan kasarga.

²⁶ To, awi gəle kuroro leyew? Nawia wa? Aaa, nayiro wulnjagakki, nawimaa kojəna.

²⁷ Tima kam duwon kəlanjun kitawulan adə ruwuwadadə: “Nin fuwunno kəngayammi nodəkke, niro jawalnəm cassai.”†

---

† 7:27 7.27 Mal 3.1

28 Nayiro wulnjagakki, curo kam kamulan tambəna sammayen wunduma Yahayaa kojəna bawo. Amma curo nodo bargaa Alayen təngəridə tia kojəna.»

29 (Jama samma akki mowomason kundenno caman kawuri Yahayaye fanjanadə, Alaa jiremaro asujane kasaccane tayiro kasala tuwaye kiddo.

30 Amma Farisawa-a maləmba Attauraye-a awo Ala tayiro niajəgənədəa wajane kasala tuwaye Yahayayedəa kasaccanni.)

31 «Wundusoro am jaman adəyedəa rattalgəkki? Awi gəle tayi-a camun wo?

32 Tayi alama yalla ci kasuwuyen napkada kowo sapcane amanjaro: “Algaita nayiro funjagaiyena duwon, bikke randuwwi. Koro so lagaranne diyena duwon, yiruwwi,” cani gai.

33 To, Yahaya Kasalama ise kəmbo ye juwunni, diben ye canni, “Ti karuwama!” yew.

34 Koro Tada Kambədə ise juwui, cai, “Akko kəmboma, kənjama, sawa akki mowomaso-a biwumaso-aye!” yew.

35 Amma nanrashidudə kəndonju ngan asudi.»

Isaye kamuro biwunju gawurduwu

36 Farisa laa Isaa masəna dioro døyenniya, Isa fannjuro ngaye masənarə napkeno.

37 Bəladən kamu biwuma laa mbeji. Isa fado Farisadəyen masəna cədiro fangenniya, səndal curonjun kawudi tamannaa ngoje ise

38 ngawo Isayen daje ciriaro si Isayero simalo kokoljiye kanduri kəlanjuyen cinje ka cinjuye gənajiye kawudidəa fiyiye samgeyeno.

³⁹ Adəa kirunniya, Farisa Isaa dojonadə karwunjun: «Ca kam adə nawia, kamu tia lejidə biwumaro noji,» yeno.

⁴⁰ Isaye tiro kalakciye: «Siman, awo laa niro wulnjəgəkkiya, raakkəna,» yenniya, tiye: «Sayinna, wulle!» yeno.

⁴¹ Isaye: «Am yindi kam laayen wuri tagariyera. Faldə kasuro dinariyus† yer uwu ngoyeno, faldə ye dinariyus fiwu ngoyeno.

⁴² Cawande carəmbənnidə, kamdə kasudəa tayi yindi sammaro wayeyeno. Wundunja gəle tia jaumaro cərayi?» cəne tia kiworo.

⁴³ Simanne: «Təmanidən kam tiro ngəwu wajəgənadəma,» yenniya, Isaye: «Jire wulləm,» yeno.

⁴⁴ Daji Isa kanji kamudəyero suworde Simanno: «Kamu adəa rumma, gəna? Fannəmbo ngaakkənadən, ingi si tuldaye sukkudəmmi, amma kamu adə simalonju siniro kokoljiye kanduri kəlanjuyelan cingeno.

⁴⁵ Kaptuwu darajaa ye səddəmmi, amma ngaakkənaman, ti wuro sinilan kərawo fəleduwu koljənni.

⁴⁶ Ni kəlaniro kəndawu jaitunnema figəmmi, amma ti siniro kawudi tamanna fiyiye samgeyeno.

⁴⁷ Adə nangaro niro wulnjəgəkki, biwunju ngəwu gawurdənarə kərawo kura wuro fəlesəgəna, amma kam biwu ganaa gawurdənadə kərawo ganama fələji.»

⁴⁸ Daji Isaye kamudəro: «Biwunəm

---

† **7:41 7.41** *dinariyus* - Wuri Rombe. Dinariyus faldə alwasi kida kawu falle.

gawurdəna,» yeno.

⁴⁹ Am masəna dioro ti-a kallo napcanadəye amanjaro: «Wundu kam biwu gawurduma attə?» yera.

⁵⁰ Daji Isaye kamudəro: «Kambərsenəm nangaro njəkkawo fandəmma, kəlewan lene!» yeno.

8

Kamuwa laa njadduwowu Isaye

¹ Ngawo adəyen tussənni Isa bəla kuran ganansoa jəgane jamaro kawuri kəji nodo bargaa Alaye wulyeyeno. Fuwurawanju mewun yindində-a

² kamuwa laa karuwa so, kasuwa son isan-gajəgəna-a tia kesadduwo. Kamuwadə tayima Meram kamu tilan sedan tulur caluwuna tia Magdalan bowojai-a

³ Yanna kamu Ba Kuja cuwuramma Mai Hirudusse-a Susanna-a kamu gade ngəwu-a. Koro kamuwa laa gade ngəwu kəndanjalan Isa-a fuwurawanju-aa banajagai kasarga.

Misalla Isaye

Misal kasuni jəjərdumaye

(Mat 13.1-9; Mar 4.1-9)

⁴ Am kada kadami bəla bəlan isai duwon, jama ngəwu na Isayen capkadaranniya, tayiro misal adəa wulyeyeno.

⁵ Tiye: «Kam laa kuloro algama jəjərduro kiluwo. Jəjərji ngai duwon, kasuni laa jawalnin fiyada. Daji am koduwu guguwaccane ngudowa isane cotto gewo.

6 Kasuni laa ye na kau kauan fiyada. Riyenniya, nosonambu nangaro rimje ngamgeno.

7 Kasuni laa ye na ngiwian fiyada. Ngiwidə ti-a kallo riye algamadəa kimitkeyeno.

8 Amma kasuni laadə ye na katti ngəlaan fiyadanniya, riye tada mia mia kekko,» yeno. Isa adəa wulyenniya, kowo sapce: «Kam səmonjuamadə fanjo!» yeno.

*Dalil Isaye ambo misalnin manaduwaye
(Mat 13.10-17; Mar 4.10-12)*

9 Fuwurawanju maana misal adəyedəa ke-worənniya,

10 Isaye: «Nayiro asər nodo bargaa Alaye noduro amardəgəna, amma am gadesodəro misalnin wuldiyi. Ngaima: “Caruima, asujaiwawo. Fanjaima, cəriwawo.”†

*Maana misal kasuni jəjərdumaye
(Mat 13.18-23; Mar 4.13-20)*

11 «Akko maana misaldəye: Kasunidə mana Alaye.

12 Kasuni kəla jawallen fidanasodə, tayima am manadəa fanjana duwon, bare kasaccane njəkkawo cawandənniro, Yiwulis ise manadəa karwunjan cuttuluwidə wo.

13 Kasuni na kauan fidanasodə, tayima am manadəa fanjaiya, karwu kəjiaro camoyidə wo. Amma tayilan fərdu bawo nangaro, kawu ganaro kasaccai yaye, kəla manadəyen kuttu caysaiya, wajane koljai.

---

† 8:10 8.10 Ish 6.9

¹⁴ Kasuni na ngiwian fidanasodə, tayima am manadəa fanjana duwon, karwungai dio so, arsiyi mangardu so, duniaaram so karwunjaro ngasaye kun barin manadəa kəpcane tayiro faidajiyiwawodə wo.

¹⁵ Amma kasuni na katti ngəlaan fidanasodə, tayima am manadəa fanjane ngojane karwunja ngəlan rojana tayiro faidajiyi, kanadin nema laa casakkidə wo.

Misal fatəlaye
(*Mar 4.21-25*)

¹⁶ «Wunduma fatəla wasse kəmon təmjiwawo bi cidiya dəgəllen gənajiwawo. Kam fatəla wassiya, am ngasayidə nurdəa caroro tia kəla gənaduramnjuyen gənaji.

¹⁷ Awima gəraada federo culuwawodə bawo, koro awima asərre isanodiwawodə ye bawo.

¹⁸ Adə nangaro jiri manani fannuwiro hangal gənanowo! Kam nanjun awoamadə,* tiro casargai, amma kam nanjun bawomadə,† awo cədana təmajənadəmaa tilan camoyi,» yeno.

Isaye yanju-a yanjugənaso-a
(*Mat 12.46-50; Mar 3.31-35*)

¹⁹ Daji Isaye yanju-a yanjugənaso-a nanjuro kadira, amma jama ngəwu nangaro rakcane tia gərejanni.

---

* **8:18 8.18** kam nanjun awoamadə - Kam mana Isaye fanjidə, nodunju cərgane caye kojənarə asuji. † **8:18 8.18** kam nanjun bawomadə - Kam mana Isaye fanjiwawodə, nodunju ganadəmaa tilan camoyi.

²⁰ Am laaye tiro: «Yanəm-a yanəmgənaso-a deyan daada nia manjai,» yeranniya,

²¹ Isaye tayiro: «Nonowo, yani-a yanigənaso-adə,‡ tayima am mana Alaye fanjane jagaidə wo!» yeno.

Kənduwo Isaye kəla karuwa-a cambaldu ingiye-ayen

(Mat 8.23-27; Mar 4.35-41)

²² Yim laa Isa fuwurawanju-a rokko curo maarayero ngasaye tayiro: «Leniyo bərəmdəa falliyo ci ingiye todəro koniyo!» cəne ledu badiyera.

²³ Lejai duwon, kənəm Isaa ngoyeno. Daji karuwa dunoa cije ingi maaradəa ləptu maje, har masiwa tayia fəndo karəngeno.

²⁴ Fuwurawadə isane tia kənəmnin kesangəranniya, tiro: «Maləm, maləm, nuiye!» yera. Isa cije karuwadə-a cambaldu ingiyedə-aro kikkadənniya, dajane dunia gəmbo walyeno.

²⁵ Daji Isaye tayiro: «Nda kambəsendodə?» yeno. Fuwurawanjudə rijane ajapcane amanjaro: «A! Wundu gəle kam attə? Karuwa-a ingi-amaro wada ciya, jagai!» yera.

Kənduwo Isaye kəla sedannayen

(Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)

²⁶ Daji Isa-a fuwurawanju-a bərəmdəa faljane kojane cidi Gərasawuye fuwu cidi Galileyero kadira.

²⁷ Isa maaradəlan jəpkənniyama, karuwama laa bəladən ise tia kapkeyeno. Tussəna kamdə

---

‡ **8:21 8.21** yani-a yanigənaso-a - Na Alayen nankəramidə buye gəni, mana Alaye ga so, rawonju dio soye.

kajəmu ye lujənni, fado yen napcənni, kaurilalan kərga.

²⁸ Kamdə Isaa kirunniya, burwu cakke fuwunjun tungurumje nguje dunonjuro yilje: «Awi lambonəm wuro, Isa Tada Ala Mai Samemaye? Lowonjəkkəna, bare wuro ajawu gənasəgəmmi!» yeno.

²⁹ Adəa wuldunjudə, Isa burwoje sedandəro wada ce kamdəa koljo culuwo cəna nangaro. Calan ngəwuro sedandə kamdəa cədana. Mukkonju-a sinju-a sargasolan tikkerəna yaye, tayia tən kakamje sedandə tia karaaro cuttuluwı.

³⁰ Daji Isaye tiro: «Wundu cunəm?» cəne kiworənniya, tiye: «Kəwu Sojiyaye,»[§] yeno, sedan kada tiro ngasaana nangaro.

³¹ Bare tayia na ajawuyedəro dujəgənniro sedannadə Isaa lowoyera.

³² Nadən alade kada kəla kau kuruwuyen newo cadi ye mbeji. Koro sedannadə Isaa lowojane tayia koljo curo aladeyadəyero ngasaworo. Tayiro amarjiye

³³ kamdən caluwe curo aladeyadəyero kasar-gawo. Daji aladeyadə ngərəmjane kaulan jəpcane bərəmdəro fidagane ingiye ngoje kasuno.

³⁴ Səniya aladeyayedə awo wakkajənədə kerunniya, cagase lejane bəladə-a karaanju-alan lawardəa ambo wulyeyera.

³⁵ Daji amdə ye awo wakkajənədə kuroro keluwo. Na Isayero isane kam duwon tilan sedanna caluwunadə kajəmunju ye lujəna,

---

[§] **8:30 8.30** *Kəwu Sojiyaye* - Soji dəwu arakku gai.

hangalnju ye kalkaljəna fuwu Isayen napkada nayeyeranniya, riyera.

³⁶ Am lamar adəa carunadə jiri karuwamadə nanlewa cuwandənadəa tayiro wulyeyera.

³⁷ Karwunja jauro kamdəna nangaro, am cidi Gərasawuye samma Isa cidinja koljoro tia lowoyera. Daji ci bərəmbe todəro walduro Isa maaradəro kərgawo.

³⁸ Kam tilan sedanna caluwunadə ye Isaa lowoje kasacco rokko leja yeno. Amma Isa tia salamje:

³⁹ «Waldəne fannəmbo, ser kura Ala niro njəddənadəa tayiro satkəne!» yeno. Daji kamdə leje bəlanja samman ser kura Isa tiro cəddənadəa ambo wulyeyeno.

*Kənduwo Isaye kəla kəndondi-a karmo-ayen
(Mat 9.18-26; Mar 5.21-43)*

⁴⁰ Isa cidi Galileyero walladanniya, jamadə cijane mukko yindin tia kemowo, tayi samma tia gurejai nangaro.

⁴¹ Daji fuwuma dandalle laa cunju Jairus na Isayero ise fuwunjun tungurumje fannjuro isoro tia jauro lowoyeno,

⁴² dalilnjudə feronju tok tilo kərwu mewun yindinna gai no cədi nangaro. Isa ledu cədi duwon, jamadə jauro tiro kəkəldagane tia gəgərəpkeyera.

⁴³ Kamu laa ye nadən mbeji, kərwu mewun yindinno bu fidunju* dajənni. Koro kəndanju sammaa karwunmasoyen cuwatkəna yaye, wunduma tia rakce isangajəgənni.

* **8:43 8.43** bu fidunju - Salanambu.

44 Daji kamudə ise ngawo Isayen susuje ci kalwunjuyedəa leyeno. Sadəman bu fidunju dayeno.

45 Isaye: «Wundu wua lesa?» cəne kiworo. Wundu yaye ti gəni yenniya, Biturusse: «Maləm, jamadə nia dirinjane kəlnjana gəgərəmnjagai, diye!» yeno.

46 Amma Isaye: «Kam laa wua lesəna, kənduwo wulan culuwunaro asunəkkəna,» yeno.

47 Kamudə rakce gəradiwaworo kirunniya, lolojiaro ise fuwunjun tungurumje tiro fuwu jama sammayen dalil tia lejəna-a jiri nanlewa sadəman cuwandəna-adəa wulyeyeno.

48 Isaye tiro: «Feroni, kambərsənəm nangaro njəkkawo fandəmma! Kəlewan lene!» yeno.

49 Isa manaji ngai duwon, kam laa fado Jairussen ise tiro: «Feronəm bawojəna, bare gadero maləmdəa suwolləmmi,» yeno.

50 Amma Isa adəa fangenniya, tiro: «Bare rinəmmi, biya yasarai, ngaji,» yeno.

51 Fadodəro kadiranniya, Isaye Biturus-a Yahaya-a Yakuba-a ferodəye bawa-a ya-a ani gənia, bare wunduma ti-a rokko ngaanni yeno.

52 Sa adən am samma kəla ferodəyen karwukuttaro cesiri. Daji Isaye tayiro: «Bare yiruwwi. Ferodə bawojənni, kənəm cədi,» yeno.

53 Amma ferodə nuna nojanadəro, tia rujane tiro kaasu keddo.

54 Daji ferodəa mukkoyen cədane kowo sapce: «Feroma, cine!» yeno.

55 Ferodə ro cuwande sadəman ciyeno. Isaye awo kəmboye ferodəro cado yeno.

⁵⁶ Bawanju-a yanju-a jauro ajapkerä. Amma Isa wada ce tayiro bare wundumaro awo wakkajänadäa wuljaganni yeno.

9

*Isaye kängayambanju mewun yindindäa nodo
(Mat 10.5-15; Mar 6.7-13)*

¹ Daji Isa mewun yindindäa bowoje tayiro känduwo sedan sammaa dudaye-a am kasuwaa isangaduwyeye-a ce

² tayiro leja kawuri käji nodo bargaa Alaye jamaro wuljaa am dondi yea isangajaa yeno.

³ Tayiro: «Bəlawurodäro bare awima ngonuwwi: ka, bi ngärwu, bi kəmbo, bi wuri, bi gəməje yindi.

⁴ Ndaran yaye fado ngawuwwadən nammowo, har kawu nadäa kolluwiro.

⁵ Amma ndaran yaye nayia njamowonnidə, bəlanja kolluwiya, katti sindoye kagangowo,* tayiro shedaro waljo!» yeno.

⁶ Adəgaima kängayambanjudə saptane bəla bəlaro lejane kawuri käji Alaye jamaro wulyeyera, koro ndarasolan am dondi isangayeyera.

*Mai Hirudusse hangal cidu
(Mat 14.1-12; Mar 6.14-29)*

⁷ Mai Hirudus awo wakkajəna sammaa fan-genniya, hangalnju caa cijəna, dalilnjudə am laaye: «Yahaya Kasalama roaro walje cijo!» canı,

---

* **9:5 9.5** katti sindoye kagangowo - Səmo kasta. Wowom Alayero tayia koljagai.

⁸ laaye: «Nawi Iliya ambo walde fəleduwo!» cani, laaye: «Nawiya kureye falnja roaro walje cijo!» cani.

⁹ Mai Hirudusse: «Wuma kəla Yahayayedəa kamməkko. Wundu gəle kam awo kada kəlanjun fakki attə?» yeno. Adəgaima Isaa kuroro maji.

Isaye am dəwu uwu ambadu

(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Yah 6.1-15)

¹⁰ Kəngayambadə walladaranniya, awo cadəna sammaa Isaro wulyeyera. Daji tayi runjaa ngoje karaa bəla laa Baitsaida canidəyero leyera.

¹¹ Amma jama adəa asuyerranniya, tia geya. Isa jamadəa cə moye tayiro mana kəla nodo bargaa Alayen wuljiye amnja dondidəa isangayeyeno.

¹² Dunia ləmdu badiyenniya, tayi mewun yindində isane tiro: «Na dəgaiyenadə karaa. Jamadəa salamme, bəladəya-a bəla-asoro leja bənaram-a kəmbo-a maja!» yera.

¹³ Amma Isaye tayiro: «Nayima awo kəmboye tayiro yowo!» yeno. Tayiye: «A! Burodi uwu-a buni yindi-a gənia, awima gade taiyende. Leniye kəmbo jama ani sammaro yikkiwiye wa?» yera.

¹⁴ Nadən kongwa alama dəwu uwu gai mbeji. Isaye fuwurawanjuro: «Jamadəa yakkowo, kəwu fiwu fiwuyero napca,» yeno.

¹⁵ Adəgai cade am samma napkera.

¹⁶ Daji burodi uwudə-a buni yindində-a ngoje kəla samero sapce Alaro ardiyenniya, burodidəa fəsakce fuwurawanjuro ce fuwu jamadəyen gənayera.

17 Tayi samma jawune kulyera. Fuwurawadə gaptowodəa capkeranniya, jowo mewun yindin kesəmbəro.

Biturusse Isama Almasiwu Alayedə woro asudu

(Mat 16.13-20; Mar 8.27-30)

18 Yim laa Isa runju moduwa cədi, fuwurawanju ye rokkonjun duwon, tayiro: «Wunduro wua amsodə ngosera?» cəne tayia kiworo.

19 Tayiye: «Am laa nima Yahaya Kasalama wo cani, laaye Nawi Iliya cani, laaye nawiya kureye falnja roaro waljo cani,» yera.

20 Daji Isa walde: «Nayidə, wunduro wua ngosew?» cəne tayia kiworənniya, Biturusse: «Nima Almasiwu Alayedə wo!» yeno.

21 Amma Isa səmonja kasse tayiro wada ce bare wundumaro adəa wuljaganni yeno.

Isaye kəla karmonju-a karmolan cidunju-ayen wuldu

(Mat 16.21-28; Mar 8.31-9.1)

22 Koro Isa walde tayiro: «Ala katarjəna Tada Kambedə kuttu tai daje cane amwurawa-a wurawa řimannaye-a maləmba Attauraye-a tia wajane roro ceyesi, koro kawu yakkua roaro walje ciji,» yeno.

23 Daji Isaye tayi sammaro: «Kam laa wua ga cəraanaa, mərədu kəlanjuye wajo wajisoro kəskanju karmoye ngojo wua səga.

24 Dalilnjudə wundu duwon ronju řiwo cəraanamadə ronjudəa cuwatki, amma kam duwon wu nangaro ronju cuwatkənamadə ronjudəa cəřiwi.

25 Kam dunia adə ngaa jəgande ronju asarjiya, nda riwanju?

26 Wundu duwon kəla wu-a manani-ayen nangujənamadə, Tada Kambedə ye darajanju-a daraja Bawadəye-a malaiyawanjuyee-aa isiya, tia nanguji.

27 Jiremaro nayiro wulnjagakki, am laa na adən daada mbeji, kawu kawunja dajidəro, nodo bargaa Alaye carui,» yeno.

Isaye darajanjua fəledu
(*Mat 17.1-13; Mar 9.2-13*)

28 Ngawo Isa awo ania wuljənayen kawu wuskua gai, moduwa dioro cije Biturus-a Yahaya-a Yakuba-a ngoje kəla kau kuruwu laayero gewa.

29 Moduwa cədi duwon, alama fəkkanjuyee falde kajəmunju ye bul fok tai daje yiyiljiro walyeno.

30 Sadəman am yindi Isa-a jandejai mbeji, tayima Nawi Musa-a Nawi Iliya-a.

31 Jauro nurra fəledane kəla karmo Isaye Jerujalemnin wakkajiyen manajai.

32 Biturus-a amanju-aa kənəm dama bawo ngojəna duwon, fayeranniya, Isaye darajanjudə-a am yindi nanjun daadadə-aa kero.

33 Sa am yindidə nanjun saptaidən, Biturusse Isaro: «Maləm, andi na adən mbejidə jauro ngəla. Kolle ngurwo yakku lammiyo: fal kaanəm, fal Nawi Musaye, fal ye Nawi Iliyaye,» yeno, amma awo wuljidəmaa nojənni.

34 Manaji ngai duwon, fofou ise tayia jakkeno. Fofou tayia jakcənaro kerunniya, riyera.

³⁵ Daji curo fofoudäyen kowo nukce: «Adöma Tadani wo, tia kørenëkkëna. Mananju fan-nowo!» yeno.

³⁶ Kowodä nëmgeniya, Isaa tilonju lon kero. Yim anin wundumaro awo carunadëa wuljaganni gëm napkera.

*Isaye tada karuwaa isangaduwu
(Mat 17.14-21; Mar 9.14-29)*

³⁷ Wajënanjua Isa-a fuwurawanju yakkudë-a kaudën jëpkeranniya, am kada kadami nanjuro isane tia kapkeyera.

³⁸ Daji curo jamadäyen kam laa kowo sapce: «Sayinna, nia lowonjëkkëna, tädania njunone! Ti gënia, gade takkëni.

³⁹ Sedan tia cëdaiya, sadëman burwu cakke cinju nga bilwua kar kar loloji. Tussënarö basarjënnia, tia koljiwawo.

⁴⁰ Sedandëa dujaro fuwurawanëmba lowoyëkkëniya, tayiro katkero,» yeno.

⁴¹ Isaye tayiro: «Nayi am jaman adäyeso kambërsenambuwo karwu yeskadaa, har sawi gairo dawundon dëgakke nayia rannjakki?» yënniya, kamdëro: «Tädanëm kude!» yeno.

⁴² Tadadë këndë cëdi duwon, sedandë tia babakce cure fërdaktu badiyeno. Amma Isa sedandëro jëkkade tadadëa isangajiye bawanjuro kalakkeyeno.

⁴³ Jama samma kënduwo Alayedëa jaurö ajap-kera.

*Isaye kënyindiyero këla karmonju-a karmolan
cidunju-äyen wuldu
(Mat 17.22-23; Mar 9.30-32)*

Jamadə awo Isa cədi ngaa ajapcana duwon, Isaye fuwurawanjuro:

⁴⁴ «Awo kərma wulnjagakkidəa ngəlaro kəlandon taiwo, Tada Kambedəa mukko ambero sərəccagai,» yeno.

⁴⁵ Amma fuwurawadə mana adəa asujanni, maananju tayiro gəraaada, koro kəla mana adəyen tia kororo riyera.

Wundunja kura wo?

(Mat 18.1-9; Mar 9.33-41)

⁴⁶ Daji kattenjan kambiwu kəla wundunja kura woyen ciyeno.

⁴⁷ Isa awo karwunjaye asuje tadaana laaa ngoje gərenjun isadajiye

⁴⁸ tayiro: «Wundu duwon cunilan[†] tada adəa cəmowonamadə, wumaa səmowo. Koro wundu duwon wua səmowonamadə, ti wua sunodənamadəa cəmowo. Awoa kam curondon ganadə, tima kura wo,» yeno.

⁴⁹ Yahayaye Isaro: «Maləm, kam laa sedanso cunəmlan duji kiruiyendeya, andia saanni nangaro, tiro dapkeyeie!» yeno.

⁵⁰ Amma Isaye: «Bare tiro dapkəwwi, awoa kam lawalamando gənidə kaando,» yeno.

ISA KƏLA JAWAL JERUJALEMBEN

Am cidi Samariyaye Isaa saworo wadu

⁵¹ Isaye sanju samero saptaye karəngenniya, nia Jerujalembu leduye tai daje ngoyeno.

⁵² Kəngayamba tin fuwunno cunode tiro jəpturam dabbarduwuro lejane bəla laa cidi Samariyayero kasargawo.

[†] **9:48 9.48** *cunilan* - Isaa gawwa nangaro.

53 Amma Jerujalemba leji nangaro, am bɛladɛyɛ tia saworo wayera.‡

54 Fuwurawanju Yakuba-a Yahaya-a adɛa kerunniya, tiro: «Kɛma, wada yiye samelan kannu jɛpɛɛ tayia juwuiya, raamma wa?» cane tia keworo.

55 Amma Isa suworde tayiro kikkado.

56 Daji bɛla gadero koyera.

Isaa ga kɛske gɛni
(Mat 8.18-22)

57 Jawalnin lejai ngai duwon, kam laaye Isaro: «Ndara lenɛmi yaye nia njɛgakki,» yeno.

58 Isaye tiro: «Kɛluwuso bɛlaanja, ngudoso sameye ye fannjaa, amma Tada Kambɛdɛyɛ nanju tustuyema bawo,» yeno.

59 Isaye kam laaro: «Wua sɛgai!» yenniya, kamdɛyɛ tiro: «Kɛma, amarsɛgɛne lekke bawania sittɛrakkiya duwon,» yeno.

60 Amma Isaye tiro: «Kolle am sanuna amanja sanunadɛa sittɛraja! Amma nidɛ, lene nodo bargaa Alayedɛa ambo satkɛne!» yeno.

61 Koro kam laaye Isaro: «Kɛma, nia njɛgakki, amma amarsɛgɛne lekke jamania alakɛlewakkiya duwon,» yeno.

62 Daji Isaye tiro: «Kam barero ngujɛna duwon ngawo curuimadɛ, nodo bargaa Alayedɛn faidanju bawo,» yeno.

---

‡ 9:53 9.53 *am bɛladɛyɛ tia saworo wayera* - Am cidi Samariyadɛ yaudi, amma ngalongawuri. Yaudiya ye tayia wayera, tayi ye yaudiyadɛa wayera.

10

Isaye fuwurawanjuye fitulur yindin nodo

¹ Ngawo adəyən Kəmadə curo fuwurawanjuyen am fitulur yindin gade kəreje tayia yindi yindiye cunode bəla so, bəladəya so, na leji sammaro tin fuwunno leyerə.

² Tayiro: «Kaladə ngəwu, amma kidawudə gana. Adə nangaro kəma kalayedəa lowonowo, kidawu gade yea tiro kala njəddoro cunodo!

³ Lenowo, dimiya curo bulduwayero ngasaana gairo nayia njanodəkki.

⁴ Bare wuri, bi ngərwu, bi suno gade ngonuwwi, koro bare kəla jawallen danuwe wundumaa lewanuwwi.

⁵ Fado fi yayero ngawuwiya, burwon ambo: “Fado adə barga cuwando!” wulğənowo.

⁶ Kam nanlewaye nadən mbejia, bargandodə tilan dəgai. Amma bawoa, bargandodə nandoro waldi.

⁷ Fado adən jəmmowo nammowo, awo njadənadəa buiwo yaiwo, kidamaro ngənəwuramnju wajipcəgəna nangaro. Bare fado adəa kolluwe fado fadoro lenuwwi.

⁸ Bəla fi yayero ngawuwe nayia njamoyiya, awo njadənadəa buiwo,

⁹ amnja dondi nadən isangagənowo, koro jamadəro: “Nodo bargaa Alaye nayia karənnjana!” wulğənowo.

¹⁰ Amma sa bəla laaro ngawuwe nayia mowo wajaiya, farsambo luwowo tayiro:

¹¹ “Katti bəlandoye sinderə tandəgənədəmaa cinniye nayiro kolnjagaiye! Amma adəa

nonowo, nodo bargaa Alaye karənjəna!” wulgənowo.

¹² Nayiro wulnjagakki, kiyama wakkajiya, wowom am bəla adəyedə am bəрни Sodombea* nanjaunin koji.

Isaye am ansiya Alayea wusadu
(Mat 11.20-24)

¹³ «Kuttundo am bəрни Korajinne! Kuttundo am bəрни Baitsaidaye! Ca awo ajabba ajabba nandon tədənasodə bəрни Tirre-a Sidonne-alan† tədənaa, tən kuren amnja tuwa cade ajaja-a buwu-alan‡ napcana.

¹⁴ Amma kiyama wakkajiya, wowomndo am bəрни Tirre-a Sidonne-ayedə§ nanjaunin koji.

¹⁵ Nayi ye am bəрни Kafarnaambe, samero wa samnjai təmayew? A'a, kannuro kolnjagai.

¹⁶ «Kam manando ngojənamadə mananimaa ngojo. Kam nayia wanjanamadə wumaa waso. Koro kam wua wasənamadə ye ti wua sunodənadəmaa wajo,» yeno.

Fuwurawa fitulur yindindəye waldu

¹⁷ Fuwurawanju fitulur yindində karwu kəjiaro walladaranniya, Isaro: «Kəma, cunəmlan sedannama manande jaana,» yera.

¹⁸ Isaye tayiro: «Yiwulis radu gai samelan curi kirukko.

---

* **10:12 10.12** *bəрни Sodombe* - Am bəрни adəyedə jauro diwi nangaro, Ala tayiro samelan kannu fijiye siyeyeno. † **10:13 10.13** *bəрни Tirre-a Sidonne-a* - Bəрниya kərdiyaye. ‡ **10:13 10.13** *ajaja-a buwu-a* - Noduwuram lagaranne. § **10:14 10.14** *bəрни Tirre-a Sidonne-a* - Am bəрниya aniyedə jauro diwi nangaro, Ala tayia siyeyeno.

19 Fannowo, nayiro kənduwo kadi so, kəlanji so guwattuye njadəkkəna, koro kənduwo kəla duno kəladodəye sammayen njadəkkəna. Aw-ima njawandiwawo.

20 Adə yaye bare sedanna manando jagaidəro karwundo kəjijənni, cundo samelan ruwuwadadəro kəjijo!»

Isaye karwunju kəjidu

21 Sa adən Ruhu Alaye cakke karwu Isaye tai daje kəjije: «Bawani, Kəma same-a dunia-aye, wusenjəkkəna, dalilnjudə awo ania rashiduwa so, ilmuwu soro gəraame tadawa sananaro isanogəmma nangaro. Aaa, Bawa, adəma awo raamma wo.

22 «Bawani awo sammaa mukkoniro cakəkəna. Ti gənia, wunduma Tadadəa nojənni. Koro wunduma Bawadəa nojənni, sai Tadadə-a am tayiro Tadadə isanojiyiya, cəraana-a,» yeno.

23 Isa suworde fuwurawanju runjaro: «Sim duwon awo ruwwadəa caruidə, barganja!

24 Nayiro wulnjagakki, kuren nawiya so, maiya so kada awo ruwwadəa kuroro caraana, amma carunni. Koro awo fannuwadəa fanduro caraana, amma fanjanni,» yeno.

Misal kam kanjimarima cidi Samariyaye

25 Maləm Attauraye laa Isaa rijapturo cije tiro: «Sayinna, awi dikke ro sawisoye* fandəkki?», yenniya,

26 Isaye tiro: «Awi curo Attaurayen ruwuwadadə? Ndayiro tia kərayem?» yeno.

---

* **10:25 10:25** ro sawisoye - Ro duwon na Alayen təmmaro ceriwawodə.

27 Tiye: «“Ala Kəmandea karwunəm ngan, ronəm ngan, dunonəm ngan, hangalnəm ngan raye!† Koro kəmaskinəm yea kəlanəm gairo raye!”»† yeno.

28 Isaye: «Kalkallo wulyem. Adəa de, ro fandəmi,» yeno.

29 Amma maləm Attaurayedə ti jiremaro fəleduwuro maje Isaro: «To, wundu gəle kəmaskini wo?» yeno.

30 Daji Isaye tiro: «Kam laa Jerujalemnin cijəna bəla Jerikoyero leji duwon, jawalkorjimaso tia kapcagane rinjane babakcane tia nuna gai koljane leyera.

31 Adəgai duwon, řiman† laa jawaldəyen ise kamdəa kirunniya, səgərije koje leyeno.

32 Lewi‡ laa ye nadəro ise tia kirunniya, səgərije koje leyeno.

33 Kam cidi Samariyaye laa ye bəlawuro cədi duwon, nadəro kadio. Tia kirunniya, jauronjunoje

34 ise tunowanjuro kəndawu-a diben-a karwunno fiyiye kəlekəleyeno. Daji tia koronjuro dam gənajiye kusottorambo cuwude tiro kiskeyeno.

35 Wajənanjua dinariyus yindi cuttuluwe kəma kusottorambero ce tiro: “Kam adəro kiskəne. Waldəkkiya, wuri kojənaroyejəmma sammaa niro kalannjəgəkki,” yeno.

---

† 10:27 10.27 SK 6.5 † 10:27 10.27 Lew 19.18 † 10:31 10.31 řiman - Kaduwu Nawi Harunaye. Kidanja Fado Alayen cadəna.
‡ 10:32 10.32 Lewi - Kaduwu Nawi Lewiye. Tayidə banawu rimannaye, koro kidanja Fado Alayen cadəna.

³⁶ «To, maləm, niyen wa curo am yakku aniyen wundunja kəmaski kam jawalkorjimaso kapcaanadəye wo?» cəne tia kiworo.

³⁷ Maləm Attauraye: «Kam tia njunojənadəma,» yenniya, Isaye tiro: «Ni ye lene, ti gai de!» yeno.

Marta-a Meram-a

³⁸ Isa-a fuwuranju-a lejai duwon, bəla laaro kadiranniya, kamu laa cunju Marta tia fannjun kisawo.

³⁹ Yanjugəna cunju Meram fuwu Kəmadəyen napkada mananju kərəndu cədi duwon,

⁴⁰ Martaro kida sosaye ngəwujije hangalnju jauru jaada. Daji Marta na Isayero ise tiro: «Kəma, yanigəna wua kolsəna runi kida dikkidə, ni lambonəm gəni wa? Tiro wulgəne wua banasuwo!» yeno.

⁴¹ Kəmadəye tiro: «Marta, Marta, awo ngəwuro hangalnəm jadi,

⁴² amma awo faidaadə falma, diye! Meram awo ngalwodəa kərejo, koro wunduma nanjun cəmoyiwawo.»

11

Isaye kəla moduwayen alamdu

(Mat 6.9-15; 7.7-12)

¹ Yim laa Isa na laan moduwa cəde kerənniya, fuwuranjuye falnja tiro: «Kəma, andiro moduwa dio sakkarai, jiri Yahaya fuwuranjuro cəkkəranadə gai,» yeno.

² Isaye tayiro: «Sa moduwa diwiya, ngai wullowo:

«*Bawa, cunambo daraja tio!
Nodonəm bargaa iso!*

³ *Yimbi yaye kəmbonde sade.*

⁴ *Biwunde gawursagane,
andi ye am biwu saddənadəa gawurniye nangaro.
Bare kolsame jaraptiyende.»*

⁵ Koro Isa walde tayiro: «Kamndo laa sawanjua duwon dərdu fannjuro leje tiro: “Sawa, burodi yakku tagarisəgəne.

⁶ Kərmama sawani laa curo bəlawuroyen duwon, nanin jəpkəno, koro wu ye awima tiro yikke juwui bawo,” yenniya,

⁷ sawanjudə curo fadodəyen tiro: “Kolsəne, bare suwolsəmmi! Cinna ye jakkada, koro wu-a yallani-a ye boniyena. Rangəkke cikke njikkiwawo,” cəni.

⁸ Nayiro wulnjagakki, nansawanja nangaro gəni, amma dolero cije awo cəraana sammaa ci. Dalilnjudə kamdə nangujənni tia cuworiya, cuwori nangaro.

⁹ «Koro nayiro wulnjagakki, korowo njadi, manowo fanduwu, cinna bangowo kanjagai.

¹⁰ Wundu duwon cuworimadəro cadi, kam majimadə ye cuwandi, koro kam cinna bəkcimadə yero kajagai.

¹¹ Bawa fi curondon tadanju tia buniro cuworiya, cujunjuro kadi cidə?

¹² Bi ngəwullo cuworiya, kəlanji cidə?

¹³ Nayi diwiso awowa ngəla tadawandoro njo nonuwuaa, balle Bawa Mai Samema Ruhunjudəmaa am tia caworiro cidə!» yeno.

Kənduwo Isaye ndaran isi?
(*Mat 12.22-32; Mar 3.20-30*)

¹⁴ Yim laa Isa sedan kam laaa muwaro cədənaa duje kiluwunniya, kamdə mana badiyeno. Jamadə ajapkera,

¹⁵ amma laaye: «Kənduwo Beljabul* mai sedannayen sedannaa duji,» yera.

¹⁶ Laanja ye tia rijapturo alama laa sameye tayiro fəlejuworo mayera.

¹⁷ Amma Isa awo karwunjaye asuje tayiro: «Kərmai fi yaye kəlanjuro yaktəgənadə dəgəiwawo, koro fado duwon kəlanjuro yaktəgənadə dəgəiwawo.

¹⁸ Wu sedannaa kənduwo Beljabullen dukki nuwwa. To, Yiwulis ye kəlanjuro yaktiya, ndayilan gəle kərmainjudə dəgai?

¹⁹ Koro wudə kənduwo Beljabullen sedannaa dukkia, fuwurawando kənduwo wunduyen gəle sedannaa dujai? Adəmaro tayi sharawundoro waljai.

²⁰ Amma kənduwo Alayeman sedannaa dukkia, daji nodo bargaa Alaye nandoro isəna, diye!

²¹ «Kam dunoa mukkon bərimia fannju gurejiya, kəndanju samma kələwa.

²² Amma kam laa tia dunon kojəna ise tia lawalaje nasardiya, bəriminju ardiyənadə cəmoje kəndanju sammaa ngoje dagarji.

²³ Nonowo, kam wuro kəldəgənnidə lawalamani, koro kam wua banasiye rokko cammiyewawodə tarduma.

---

* 11:15 11.15 *Beljabul* - Yiwulis.

Waldu sedanne
(*Mat 12.43-45*)

²⁴ «Sedan kamlan culuwiya, leje curo karaa dæriyen na naptuye maji, cuwandiawodæ, daji kəlanjuro: “Nda fanni kolləkkənadəro waldəkke,” cəni.

²⁵ Waldiya, fadodəa tas fəraada ye, tassana ye najiyi.

²⁶ Daji leje sedan tulur gade tia nandiwin kojana capce cuwude ngasaye napcai. Adə nangaro naptu kam adəyedə cayemaa kojənaro kuttaji,» yeno.

²⁷ Isa manaji ngai duwon, kamu laa curo jamadəyen kowo sapce: «Bargaa kamu nia njambe təgam njinadə!» yeno.

²⁸ Isaye: «Attəroa, barganja am mana Alaye fanjane jaanadə!» yeno.

Alama Nawi Yunusse
(*Mat 12.38-42*)

²⁹ Jamadə na Isayen cacaptai adəgai duwon, Isaye: «Am jaman adəye jauro diwi. Alama laa sameye majai, amma alama Nawi Yunusse gənia, alama fima tayiro fəlediyiwawo.

³⁰ Jiři Nawi Yunus kuren am bəрни Niniweyero alamaro waljənadə gai,† Tada Kambədə ye am jaman adəyero alamaro walji.

³¹ Kiyama wakkajiya, Mai kamuye lardu Anəmbədə cije am jaman adəyedəa jirenam-buwuro shedaji, dalilnjudə ti ci duniayen cije na Mai Sulemanayero nanrashidunju fanduro isəna

---

† **11:30 11.30** *Nawi Yunus gai* - Jiři Nawi Yunus kawu yakkuro curo buni mafəndiyen dəganadə gai, kamin Isayedə ye kawu yakkuro curo kauriyen dəgai.

nangaro. Akko awo laa Mai Sulemanaa kojəna nadən mbeji.

³² Kiyama wakkajiya, am bərni Niniweye ye cijane am jaman adəyedəa jirenambuuro shedajai, dalilnjudə tayi mana Nawī Yunusse ngojane tuwa cadəna nangaro. Akko awo laa Nawī Yunussa kojəna nadən mbeji.

Misal fatəla-a nurnju-aye

(Mat 5.16; 6.22-23)

³³ «Wunduma fatəla wasse na turuiwawolan bi kəmon təmjiwawo. Kam fatəla was-siya, am ngasayidə nurdəa caroro tia kəla gənaduramnjuyen gənaji.

³⁴ Simməmdə tima fatəla tiyinəmbe wo. Simməm ngaa, tiyinəm samma ye nurraro walji. Amma simməm kuttua, tiyinəm samma ye duwuario walji.

³⁵ To, hangal gənane, bare nur nilan dəganadə duwuro waljənniro!

³⁶ Tiyinəmlan ndarama duwu bawo samma nurraa, alama fatəla nurnjulan nia wasnjidə gai kərgam.»

Kuttunja Farisawa-a maləmba Attauraye-a!

(Mat 23.13-36)

³⁷ Isa mana cədi ngai duwon, Farisa laa fan-njuro tia masəna dioro dojeno. Leje fadodəro ngaye masənarə napkera.

³⁸ Farisadə kəla Isa mukkonju tulje tayirro cədənnin masənarə napcənayen ajapkeno.

³⁹ Daji Kəmaye tiro: «Nayi Farisawadə ngawo tasaye-a gəmdowolombe-adəa tulluwe tayirro

kalanguwi, amma curondodə kənda am gadeye luwaptu so, niadiwi dio solan cəmbərəna.

⁴⁰ Nayi hangal kuttua! Ti ngawodəa alakcənədə curodə yea alakcənni wa?

⁴¹ Karwu tiloaro sadaa yowo, daji awiso nayiro tayirro walnjagai.

⁴² «Kuttundo nayi Farisawa! Bulu kaskasi so, nana so, kərijuwo samma solan jakka‡ tuluwuwi, amma jire dio so, Alaa rawo soa kolluwwa. Tayidəa kolluwwin awo ani yea dio wajimn-jaana.

⁴³ Kuttundo nayi Farisawa! Dandallan napturam fuwuye-a kasuwulan lewa darajaa-a raawwa.

⁴⁴ Kuttundo, nayi alama kauri noduram bawoa§ am nojannilan tia guwaccane kojaidə gai,» yeno.

⁴⁵ Maləmba Attauraye falnjaye tiro: «Sayinna, adəgai wulləmiya, andi yea rasamma, diye!» yeno.

⁴⁶ Daji Isaye tiro: «Nayi ye kuttundo, maləmba Attauraye! Katkun kurwowu dama bawo ambo gənağəwi, amma nayi ngulondoma sanguwe tayia banagəwwawo.

⁴⁷ Kuttundo! Kauriya nawiya kureye tanduwi, koro amwurawandodəma tayia ceyeso!

⁴⁸ Ngainin awowa amwurawando cadəna sammaa kasadduwwaro shedanuwi, dalilnjudə tayi

---

‡ **11:42 11.42** *jakka* - Jire dio so, Alaa rawo sodə jakka kaluyedəa faidan kojana. § **11:44 11.44** *kauri noduram bawoa* - Jiri kauri guwattudə amba tayir gəniro kalakcidə gai, Farisawa-a adanja-adə ye amba na Alayen kuruwunno kalakcai.

nawiyaa ceyesəna, naye ye kauriyanja tanduwwa!

⁴⁹ Adə nangaro nanrashidunjulan Alaye: “Nawiyaa-a kəngayamba-a tayiro juwagəkki. Laanja ceyesi, laanja yea basarjai,” cəna.

⁵⁰ Adəma nangaro bu nawiya sammaye kawu dunia alaktənaman am jaman adəyero cukkuri,

⁵¹ bu duwon jaman Nawi Haabilayen tamiya har jaman Nawi Jakariya katte laya duwadurambe-a Fado Alaye-ayen bawojənadəyero kudero samma fidənadə. Ai, nayiro wulnjagakki, kəla am jaman adəyemaro cukkuri.

⁵² Kuttundo, maləmba Attauraye! Awoa cuworam ilmuye ngonuwwa, naye kəlando ye ngawuwwi, koro am tiro ngaworo majaidə yero dapkəwwa.»

⁵³ Isa nadəa kolyenniya, maləmba Attauraye-a Farisawa-a tiro jauro gərgajagane koro kəla awo ngəwuyelan tia jəkane

⁵⁴ jawal mananjulan tia taye madu badiyera.

12

Yis Farisawaye

¹ Sa adən am kada kadami isane captane, har amanjaa guguwaccai duwon, Isa burwolan fuwurawanjuro manaduwwu badiyeno. Tayiro: «Farisawadəro hangal gənanowo, nanmənafəknja yis gai.

² Awima gəraada federo culuwiwawodə bawo, koro awima asərre isanodiwawodə ye bawo.

³ Adəgaima awo curo buneyen wulluwwadəa kausulan fanjai, koro awo curo ngimben tat-apkəwwadəa farsamlan kurukcai.

Kamba gəni, Alaa rinowo!
(Mat 10.26-31)

⁴ «Sawawani, nayiro wulnjagakki, bare am ro kambe cattuluwe ngawo adəyen awima gade rakcane cadiwawodəa rinuwwi.

⁵ Amma ti rinuwimadəa nayiro fəlenjagakki: Ti duwon ngawo ro kambe cuttuluwunayen kənduwo tia kannu jaanamayero njakkoye cədanadəa rinowo. Aaa, nayiro wulnjagakki, Alaa rinowo!

⁶ Binaru uwu gursu yindiro caladi, gəna? Adə yaye Ala falnjamaa cəpciyiwawo.

⁷ Nonowo, kanduři kəlandoyema samma kom-gada. Bare rinuwwi, binaru ngəwua darajan konuwwa.

Almasiwua fuwu amben kasattu
(Mat 10.32-33)

⁸ «Nayiro wulnjagakki, wundu duwon fuwu amben ti kakke cənnamadə, Tada Kamedə ye fuwu malaiyawa Alayen kamdə kaanju cəni.

⁹ Amma kam duwon fuwu amben wua angərsənamadə fuwu malaiyawa Alayen angərđi.

¹⁰ Wundu duwon kəla Tada Kamedəyen man-akuttu wuljidə, tiro gawurđiyi. Amma kam Ruhu Alayea bassimadə, tiro gawurđiyiwawo.

¹¹ Sa nayia dandallo, bi shararambo, bi mairiro njasadiya, kəla awo wulluwiyen bi jiri kəlando mowuwiyen bare hangalndo cijənni,

12 dalilnjudə sa adən Ruhu Alaye awo wulduyedəa nayiro njakkərai nangaro,» yeno.

Misal gariwu hangal bawoaye

13 Curo jamadəyen kam laaye Isaro: «Sayinna, yeiyaniro wulgəne, curo warasandeyen nuwani sio!» yenniya,

14 Isaye tiro: «A! Wundu wua shara kamdamandoro bi warasa dagardumandoro sədo?» yeno.

15 Daji jamadəro: «Hangal gənanowo! Arsiyi luwapturo kanowo, kam ləman ngəwu jəgandəna nangaro gəni roa dəgai,» yeno.

16 Daji tayiro misal cədde: «Gariwu laa kulonju nema jauro kekkənniya,

17 kəlanjuro: “Na nemani adəa camməme njakkoye bawodə, awi gəle dikki?” yeno.

18 Daji walde: “Akko awo dikkidə: Jawuwanisoa wurnəkke gade kura kura tandəkke curonjan algamani-a awo gade gandəkkəna samma-a camməkke yakkəkki.

19 Daji wuye karwunin: ‘Akko kəmboso kərwu kadaye takkəna. Garal namməkke bukke yakke, kəji fakki!’ nəkki.”

20 Amma Alaye tiro: “Ni hangal bawoa! Bune adəman kawunəm daje numi! Daji awo ani kəlanəmbo capkəmmadə, wundu gəle tayia jəgandi?” yeno.

21 Ngaima kam kəlanjuro arsiyi capcəgəna, amma na Alayen gariwuro waljənnimadə, ti yero wakkajiyi,» yeno.

Bare karwungai diwwi!
(Mat 6.25-34)

22 Daji Isaye fuwurawanjuro: «Adə nangaro nayiro wulnjagakki, bare kəla awo rondoro buwiyen bi kəla awo tiyindoro yakkuwiyen karwungai diwwi.

23 Rodə kəmboə kojəna, koro tiyidə ye kajəmua kojəna.

24 Ngawusoa ruiwo, kulo ye canadiwawo, kala ye cadiwawo, koro ngajiram-a jawu-a ye cadanni yaye, Ala tayia ambaji. Nayidə jauro ngudowaa darajan konuwaa, diye!

25 Wundundo gəle rakce karwungainjulan sa fal kawunjuro cərgai?

26 To, ranguwe awo kəske adəmaa diwwawoa, awiro gəle kəla awowa gadedəyen karwungai diwi?

27 «Fəreso jiri fijaidəa ruiwo, ngənəpcaiwawo, koro caa cadiwawo. Amma nayiro wulnjagakki, Mai Sulemana jauro darajaa yaye, ngaltema kajəmu fəre aniye falnjaa nanshawan najəgəna cakkənni.

28 Ala fəreso ku karaan fijai bari kannuro fijagai ania ngai jakcidə, fagatto nayi yea jannjai, nayi kambərse ganaadə!

29 Bare awo buwi-a yawi-aa manuwwi, bare karwungai diwwi.

30 Jama duniaye samma awo ania majai, amma Bawando nayi ye awo anin mərədundoro nojəna.

31 Attəroa, nodonju manowo duwon, awo ani yea nayiro njadi.

32 «Nayi jama gana, bare rinuwwi, Bawando nodonju bargaa nayiro njoro cəraana nangaro.

³³ Kændando ladowo, wuɾidɛa talaawaro yowo. Kɛlandoro aritta dinjiwawo yikkudodowo, arsiyindo samelan har abadaro ceriwawo, na duwon barwu ye lejiwawo, kanam ye juwuiwawodɛ.

³⁴ Nonowo, na arsiyindo dɛganadɛman karwundo ye kɛrga.

*Misal wolodiya amanna-a aman bawoa-aye
(Mat 24.45-51)*

³⁵ «Canjando ye gerowo, fatɛlawando ye waskada kollowo!

³⁶ Wolodiya waldu kɛmanjaye gurejai gairo dabbardɛnowo. Sa kɛmanja larusaramlan ise cinnadɛa bakciyama, tiro kajagai.

³⁷ Barganja wolodiya kɛmanja ise tayia faada najiyidɛ! Jiremaro nayiro wulnjagakki, dabbarde tayia cakke masɛna dioro napcane ise ti kɛlanju kɛmbo tayiro sajiyi.

³⁸ Bune dɛrdu bi dɛrdu kojɛnaman kadioro walyenoa, tayia faada najiyia, barganja!

³⁹ Amma adɛa nonowo, ca kɛma fadoyedɛ sa barwu fannjuro isidɛa nojɛnaa, tia kolje fannjuro ngayiwawo.

⁴⁰ Nayi ye faadaro dɛgaiwo, dalilnjudɛ sa tɛmanuwwilan Tada Kambedɛ isi nangaro,» yeno.

⁴¹ Daji Biturusse: «Kɛma, misal adɛa andiro wa wulsagami, ra jama sammaro?» cɛne tia kiworo.

⁴² Kɛmaye tiro: «Wundu gɛle wolodi amanna ye, hangalla yedɛ wo, ti duwon kɛmanja tia kɛreje wolodiya amanjuro nuwanja kɛmboye sa tɛraanan njoro galajidɛ?

⁴³ Kəjinju wolodi kəmanju wal-diya, ngai cədi najiyidə!

⁴⁴ Jiremaro nayiro wulnjagakki, kəmadə kəndanju sammaa mukko wolodi adəyero cakki.

⁴⁵ Amma wolodi adə karwunjun: “Kəmani duwan isiwawo,” cəne wolodiya amanjua kamun kwan babaktu badije juwe diben cane sagarandi kərgaro walyenoa,

⁴⁶ daji wolodi adəye kəmanju yim təmajənni-a sa nojənni-alan ise tia kirwolan jajarje curo aman bowuyero cakki.

⁴⁷ Wolodi mərədu kəmanjuye nojəna duwon dabbarduro bi mərədu kəmanjuyedəa galduro wajənamadə, jauro tia kowojai.

⁴⁸ Amma wolodi awo kəmanju cəraana nojənni duwon awo tiro wowom gənadu-wuye cədənəmadə, tia ganamaro kowojai. Wundu duwon tiro awo ngəwu cadənəmadə, nanjun ngəwu cawori. Koro kam mukkonjuro awo jauro ngəwu casakkənəmadə, nanjun ngəwudəmaa kojəna cawori.

Nanlewa gəni, firda
(*Mat 10.34-36*)

⁴⁹ «Kannu duniaro njəttaro kadikko. Kannudə kərmaman cambənaa, jauro raakko!

⁵⁰ Wuro kasala laaa* saddi mbeji. Kawu ceridəro, kasala adəye kurwowunju jauro jau fakki.

⁵¹ Duniaro nanlewa wa kudoro kadikkoro təmayew? A'a, nayiro wulnjagakki, nanlewa gəni, firda.

---

* **12:50 12.50** *kasala laa* - Bone cane nui.

⁵² Na adən fuwun fado falnin kam uwu firdai, yakkudə kəlado am yindiyero waljai, yindidə ye kəlado am yakkuyero waljai.

⁵³ Adəgaima firdai, bawa kəlado tadanjuyero walji, tada ye bawanjuyero, ya kəlado feronjuyero walji, fero ye yanjuyero, ya kəsai kəlado kamu tadanjuyero walji, kamu tadaye ye kəsainjuyero.»

Sheda jamannedəa fisardu
(*Mat 5.25-26; 16.2-3*)

⁵⁴ Daji Isaye jamadəro: «Keyera fəden cijəna ruwiya, sadəman nayiye: “Ingi fandiye,” nuwi, adəgaima wakkaji.

⁵⁵ Koro karuwa anəmbe cijəna ruwiya, nayiye: “Ku jauro kausuaro walji,” nuwi, adəgaima wakkaji.

⁵⁶ Nayi mənafəkkaso, awo same-a cidi-alan fəledidəa fisardu nonuwwadə, awiro gəle awo jaman adən wakkajidəa fisardu nonuwwidə?

⁵⁷ «Awi nangaro nayidə kəlandoro kommuwe awo dioye jussənadəa nonuwwawodə?

⁵⁸ Sa lawalamanəm-a rokko shararambo lenuwiya, kəla jawalledəman kowoxi de tawaktəne, bare nia fuwu alkaliyero njadənniro. Adə gənia, alkali nia mukko sojiyero njakke, soji ye nia kosolan jannjiyi.

⁵⁹ Niro wulnjəgəkki, nadən təmmaro luwumbawo, sai wuridəa cotto rəmbəmiya duwon,» yeno.

13

Tuwa dewo!

¹ Sa adən am laa na Isayero isane lawar am cidi Galileye bu fida cadi duwon, Gomna Bilatus cakke tayia ceyesənayedəa tiro kekkudo.

² Isaye tayiro: «Galilewu ani bone ngai casana nangaro, Galilewu gade sammaa biwunin kojanaro təmanuwwa wa?

³ A'a, nayiro wulnjagakki. Adə yaye, tuwa diwwawoa, nayi samma ye nuwi.

⁴ Ra, am mewun wuskun soro kuruwu lakka Silowambe wurde kəlanjaro cukkure sanunadə, am gade Jerujalemnin dasaanadəa biwunin kojanaro təmanuwwa wa?

⁵ A'a, nayiro wulnjagakki. Adə yaye, tuwa diwwawoa, nayi samma ye nuwi.»

Misal ya tarmuye tada bawoaye

⁶ Daji Isa tayiro misal adəa cədde: «Kam laa curo jərwunju inabben ya tarmuye kokcəna duwon, tada madaro kadinniya, cuwandənni.

⁷ Daji jərwu njattomadəro: “Akko ku kərwu yakku kəska adən tada madaro isəkkiya, awima fandəkkiwawodə. Calle tia! Awiro bowuro na cəmoyi?”

⁸ Amma jərwu njattomadəye tiro: “Bani ngimba, kasadde kəməne adə tia kolle, fərdunju tamməkko muri figəkko.

⁹ Bariminna tada kekkoa, ngəla. Bawoa, calləmi,”» yeno.

Isaye kamu karuwaa isangaduwwu

¹⁰ Yim tustuyea laa Isa dandalnin jamaa alamji duwon,

¹¹ kamu laa nadən mbeji, karuwa tia leje mask-inno cədəna kərwu mewun wuskunno nguwwada rakce cəkko dajiwawo.

¹² Isa tia kirunniya, bowoje tiro: «Ya, nan-maskinnəm-a faiduwwa!» yeno.

¹³ Tiro mukkonju gənayeyenniyama, kamudə cije cəkko daje Alaa jajaktu badiyeno.

¹⁴ Amma Isa yim tustuyea kamudəa isan-gajəgəna nangaro, kura dandaldəye gərgaje jamaro: «Curo mawuyen kawu arakku kidaye kambo amardəgəna. Yim tustuyea gəni, yim animaa arowo isanganjaa!» yeno.

¹⁵ Kəmaye tiro kalakciye: «Mənafəkka, wundo yaye yim tustuyea dalonju bi koronju wuije cade catti, gəna?»

¹⁶ To, kamu adə, kaduwu Nawi Ibrahimbe duwon Yiwulis kərwu mewun wuskunno tia cikkerənadə nda? Yim tustuyea tia wuidu wuro wajimsəgənni wa?» yeno.

¹⁷ Adəa wulyenniya, waduwunju sammaa nangu kida, amma jama gade samma awo ajabba ajabba cədidəye kəji fanjai.

*Misal kasuni mutarre-a yis-aye
(Mat 13.31-35; Mar 4.30-34)*

¹⁸ Daji Isaye: «Nodo bargaa Alayedə, awi camunonju wo? Awiro tia rattalgəkki?»

¹⁹ Alamanjudə kasuni mutarre kam laa ngoje jərwunjulan fije rije kəska kuraro walje, har ngudoso dəlambanjun fannja cadandənadə gai,» yeno.

²⁰ Koro Isa walde tayiro: «Awiro nodo bargaa Alayedə rattalgəkki?»

²¹ Alamanjudə yis kamu laa ngoje rungo algamaye jaa yakku-a kəlje dije, har fum fujənədə gai,» yeno.

Cinna jəkkayen ngawowo!

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Isa jawal Jerujalembe jəgəialan bəla kuran ganansolan jamadəa alamji ngai duwon,

²³ kam laaye tiro: «Kəma, am ganama wa njəkkawo cawandi?» cəne tia kiworo. Isaye jamaro:

²⁴ «Cinna jəkkadəyen jəktənowo ngawowo, nayiro wulnjagakki, am kada ngaworo majai, amma rakcaiwawo.

²⁵ Fannowo, sa kəma fadoye cije cinnadəa kərəp jakciya, nayi deyan daadadə cinna ban-guwe: “Kəma, kasagane!” nuwi, amma tiye: “Nayia nonjakkəni ndaran kadiwmaro,” cəni.

²⁶ Daji nayi ye: “A! Ni-a kallo buiyena ye, yaiyena ye, koro farsamndesolan jamaa alamməmma, diye!” nuwi,

²⁷ amma tiye: “Nayia nonjakkəni ndaran kadiwmaro. Wun kuruwunno lenowo, nayi diwi diomaso!” cəne kalannjagai.

²⁸ «Nadən so ye tədi, sheri ye naldi, sa adən Nawi Ibrahim-a Nawi Isaku-a Nawi Yakuba-a nawiya gade samma-a nodo bargaa Alayen ruwi, amma nayi kəlandodəa deyaro gəmnjagai.

²⁹ Am laa adinnam-a fəde-a yala-a anəm-alan isane* tayi ye nodo bargaa Alayen masəna dioro napcai.

---

* **13:29** **13.29** *am adinnam-a fəde-a yala-a anəm-alan isane - Kərđiya.*

³⁰ Adəgaima am laa daryeyedə burwoyero waljai, koro laa burwoyedə ye daryeyero waljai,» yeno.

Karwukutta Isaye Jerujalembo
(Mat 23.37-39)

³¹ Sa adən Farisawa laa na Isayero isane tiro: «Lene, na adəa kolle! Mai Hirudus nia njejoro manji,» yera.

³² Isaye tayiro: «Lenowo, dəla jambamadəro: “Akko ku-a bari-a sedanna dukki, am yea isan-gagəkki, kawu yakkua kidanidəa tumogəkki,” wulgənowo.

³³ Fagatto ku-a bari-a waare-a jawalni gakki. Jerujalemlan gənia, na gaden nawi fimaa ceyesi-wawo,» yeno.

³⁴ Koro Isa walde: «Jerujalem, Jerujalem, nayi duwon nawiyadəa roro yejuwe am juwan-jaanadəro dongur kauye gəgəpkəwe sanuidə! Alama kuwui tadawanju fefedowanjun jakcidə gai, ngəwuro nayia nanin capturo raakkəna, amma wayew.

³⁵ Akko fanndo de sul kolnjaana.† Nayiro wul-njagakki, wua suruwawo, har nayiye: “Bargaa ti cu Kəmandeyen isimadə!” wulluwiro.»

14

Isaye kam dondia isangaduwu

¹ Yim tustuyea laa Isa masəna dioro fado Farisawaye kuranja laayero leyenniya, amdə jairo Isaa ninijai duwon,

² kam laa tiyinju nga fuwadaa fuwunjun kiro.

---

† 13:35 13.35 fanndo de sul kolnjaana - Ala nguwanjan culuwuna.

³ Isaye malamba Attauraye-a Farisawa-aro: «Yim tustuyea kamba isangaduwuma halal ra haram?» cəne tayia kiworo.

⁴ Gəm kedənniya, Isa kamdəa cədanə isanga-jiye salamje leyeno.

⁵ Daji tayiro: «Wundundo tadanju bi dalonju yim tustuyea barambo cukkuriya, sadəman cut-tuluwiwawodə?» yeno.

⁶ Koro mana tiro kalaktuwuye tayiro katkero.

Alamdu kəla sosama-a kusotto-ayen

⁷ Isa am masəna dioro dojanadə na darajaa kərejane napcai kirunniya, tayiro misal cədde:

⁸ «Kam laa masəna larusayero nia donjiya, bare na darajaadən namməmmi, dalilnjudə waneye sosamanəm kam nia darajan konjəna laa dojəna.

⁹ Adəgaia, sosamandodə nanəmbo ise niro: “Cine nadəa tiro kolgəne!” cəni. Daji nangunəmbaro cinəme lenəme na daraja bawodəlan namməmi.

¹⁰ Amma kam laa nia donjiya, lene na daraja bawolan namme. Daji sosamanəmdə isiya, niro: “Sawani, are na darajaan namme!” cəne fuwu jama dojəna sammayen daraja fandəmi.

¹¹ Nonowo, wundu duwon kəlanjua jajakcənamadə, tia awimaro ngojaiwawo. Koro kam duwon kəlanjua awimaro ngojənnimadə, tia jajakcai.»

¹² Daji Isaye sosamanjudəro: «Ngəməri masəna kausuye bi lesaye dabbarnəmiya, bare sawawanəm, bi yanəmgənawa, bi kəramiyanəm, bi kəmaskiyanəm gəriwuwa

donəmmi. Adəgai kidəm̄ba, tayi ye nia donjane njakkərəm̄bi.

¹³ Amma ngəm̄əri masəna dioye dabbarnəmiya, ngudiya so, maskinna so, ngurdiyiya so, kambuwa soa done.

¹⁴ Adəgainin bargaarō walləmi, tayi rakcane niro njakkərəm̄biwawo nangaro. Yim cinowo jirewuyea Ala niro njəkkərəm̄bi.»

Misal masəna ngəm̄əriye
(Mat 22.1-14)

¹⁵ Curo masənawuyen falnja adəa fangenniya, Isaro: «Barganju kam nodo bargaa Alayen masəna juwuidə!» yeno.

¹⁶ Isaye tiro: «Kam laa masəna ngəm̄əriye cədi cəne am kada dojeno.

¹⁷ Sa masənayedə kidənniya, wolodinjua cunode am dojənədəro: “Arowo, awiso kərma dabbargada!” yeno.

¹⁸ Amma tayi samma wajane fal fallen gawara koro ngəskera. Burwoyedə tiro: “Lowonjəkkəna kanadi tai, kulo yuwukkəna dolero lekke rukki,” yeno.

¹⁹ Fal ye: “Lowonjəkkəna kanadi tai, dalo bar-eye mewu yuwukkəna lekke tayia rijamməkki,” yeno.

²⁰ Faldə ye: “Bərinmaro larusa kidəkko. Adəmaro rangəkke lekkiwawodə,” yeno.

²¹ Daji wolodidə na kəmanjujero walde awo ani sammaa wulyeyeno. Adəa fangenniya, kəma fadoyedə gərgaje wolodinjudəro: “Duwan luwe

bəlaye farsam farsam so, lai lai so gai, talaawa-a maskinna-a kambuwa-a ngurdiyaya-a sammaa mane kude!”

²² Daji wolodidə walde tiro: “Kəmani, awo wulləmmadə tədəna, amma koro yaye na gapcəna mbeji,” yeno.

²³ Koro kəmadəye wolodinjuro: “Bəlan luwe jawal kuran gananso gai amba yakke isa, fanni cappo təmbəro!”

²⁴ Nayiro wulnjagakki, am burwon dokkənadəye falnjama masənani juwuiwawo, diye!”»

Fuwura Isayero waldu

²⁵ Am kada kadami Isaa casadduwuna kallo ledu cadī duwon, Isa suworde tayiro:

²⁶ «Kam laa naniro ise bawanju-a yanju-a, kamunju-a yallanju-a, yeiyawanju-a kannawanju-a, har ronjudəmaa wajənnia, rakce fuwuraniro waljiwawo.

²⁷ Koro wundu duwon kəskanju karmoye ngoje wua səgannimadə, rakce fuwuraniro waljiwawo.

²⁸ Wundundo gəle soro sameye tando cəraana duwon, dunonju koji ra kojiwaworo nojoro napce wufi ceji sammaa burwon komjənni tando badijidə?

²⁹ Ngai gənia, fərdudəa gənajə rakce sorodəa tumojəgənni walyenoa, am caruna samma rudu tiro gənajagane:

³⁰ “Ruiwo, kam adə soro tando badijəna duwon, tumoduwu tiro katkero!” canī.

³¹ Koro mai laa amnju dæwu mewua duwon mai kamanju am dæwu findiaro kæriwu njækkado majia, burwon napce rakce tayia kæriwun juwui ra juwuiwawodæa curui, mare?

³² Tia jawuiro kiroa, lawalamanju kuruwunin duwon, naptu nanlewaye kororo am cukkunodi.

³³ Adægaima kam duwon kændanju ngaa wajænnidæ rakce fuwuraniro waljiwawo.

³⁴ «Mandadæ ngæla, amma kælambo walyenoa, jiri fin gæle cayenju gairo walji?

³⁵ Manda kælamdæ kattiro bi muñiro fiduwuro faidaa gæni, tia deyan yirjai. Kam sæmonjuamadæ fanjo!» yeno.

15

Misal dimi faccægænaye

(Mat 18.10-14)

¹ Yim laa akki mowomaso-a biwuma gadeso-a Isaa kærænduro nanjuro isai duwon,

² Farisawa-a malæmba Attauraye-a adæa kuturo carune kattenjan: «Kam adæ biwumasoa kasacce, har tayi-a rokko masæna cadi,» yera.

³ Daji Isa tayiro misal adæa cædde:

⁴ «Kamndo laa diminju miaa duwon, fal fatkeyenoa, filægar lægaridæa karaalan kolje leje fal faccægænadæa maje, har cuwandi, mare?

⁵ Cuwandiya, karwu kæjiaro ngawanan ngoje

⁶ fannjuro waldi. Daji sawawanju-a kæmaskiyanju-aa bowoje tayiro: “Wu-a nayi-a karwukæjinde kallo fæleniyo, dimini faccægænadæa fandækkæna nangaro,» cæni.

⁷ Nayiro wulnjagakki, adəgaima samelan karwukəji duwon kəla biwuma fal tuwa cədənayen tədidə, kəla jirewu filəgar ləgari jawallan caluwunnidəmayen kojənaro tədi.

Misal cunگو faccəgənaye

⁸ «Koro kamu laa cunگوju mewua duwon, fal fatkeyenoa, fatəla wasse fadodəa fəraje hangal-layen kulasse, har cuwandi, mare?

⁹ Cuwandiya, koiyanju-a kəmaskiyanju-aa bowoje tayiro: “Wu-a nayi-a karwukəjinde kallo fəleniyo, cunگوni faccəgənadəa fandəkkəna nangaro,” cəni.

¹⁰ Nayiro wulnjagakki, adəgaima biwuma fal tuwa cədiya, malaiyawa Alaye ye kəji fanjai.»

Misal tada faccəgənaye

¹¹ Koro Isa walde: «Kam laa tada yindia duwon,

¹² təngərimadəye tiro: “Bawa, nuwani warasaye se!” yenniya, bawadə tayiro kəndanju dagaryeyeno.

¹³ Ngawo kawu ganayen təngərimadə awonju sammaa capce lardu kuruwu laaro leje nadən nanjairo cəde kəndanju basaryeno.

¹⁴ Wuřinju sammaa ceje cot kerənniya, kəna jau lardudəro ngaye lambimaro walyeno.

¹⁵ Daji cije kam larduye laaro napciye aladeya neworo kulowanju tia kinodo.

¹⁶ Tada kəskaye aladeya jawuidən curonjun njəmbəro ro jauro mangarjəna, amma wunduma tiro cinni.

¹⁷ «Daji kəla naptunju adəyen tuwore karwunju: “Kai! Kidama bawaniye fi yaye kəmbo

juwe, har kulji, amma akko wua na adən kənaye sesi.

¹⁸ Kolle cikke bawaniyero lekke tiro: ‘Bawa, Mai Samema yero biwu yiddəkkəna, ni yero biwu njəddəkkəna.

¹⁹ Kua wua tadanəmlan bowoduro yittəkkəni. Marne, kasadde kidawunəmbe falnja gairo walləkko!’ nəkki.”

²⁰ Daji cije na bawanjuyero leyeno. Amma bawanjudə kuruwun tia kirunniya, jairo njunoje cəgase daunjuro kamdiye lewa kərawoye tiro kiddo.

²¹ Daji tadadəye tiro: “Bawa, Mai Samema yero biwu yiddəkkəna, ni yero biwu njəddəkkəna. Kua wua tadanəmlan bowoduro yittəkkəni,” yeno.

²² Amma bawadəye wolodiyanjuro: “Duwan lenowo, kalwu gari ngalwodəa kudowo tiro luwunowo. Ngulondonjuro kulum yakkowo, sinju yero suno yakkowo.

²³ Koro kəna kaisuadəa kudowo duwanowo. Bəri ngəməriye buiyo, bikke diyo,

²⁴ dalilnjudə tadani adə nuna duwon roaro walyeno, faccəgəna duwon tia kiwandəkko nangaro,” yeno. Daji karwunja jairo kəjije ngəməri badiyera.

²⁵ «Sa adən tada kuramadə kulon. Fado karəngenniya, ganga-a algaita-a nukcai fangeno.

²⁶ Wolodi laaa bowoje awo wakkajənədəa kiworo.

²⁷ Tiye: “Kannanəm diye walde iso. Bawanəm tia kələwa salai cuwandəna nangaro, kəna kaisuadəa duwajəna,” yeno.

²⁸ Daji tada kuramadə gərgaje fadodəro ngawo wayeno. Bawanju cije culuwe tia lowodu ngəskeno.

²⁹ Amma tiye bawanjuro: “Akko kərwu kadaro kareə gairo ngənəptəkke niro kida njəddəkki, koro sawiso mananəm ngokki yaye, ngaltema wuro kani təngərima sime sawawani-a ngəməri diyende.

³⁰ Amma tadanəm adə, arsiyinəm sammaa jawarraro rəməs cikkeje basarje walde kadin-niyama, tiro kənna kaisuadəa duwayeyem!”

³¹ Daji bawadəye tiro: “Tadani, ni sawiso nanin kərgam, koro awo kakke samma kaanəm.

³² Ngəməri dio-a kəji fanda-a ani andiro wajimsaana diye, dalilnjudə kannanəm adə nuna duwon roaro walyeno, faccəgəna duwon tia kiwandiye nangaro,” yeno.»

16

Misal wakkil nangaaye

¹ Koro Isa walde fuwurawadəro: «Gəriwu laa wakkilnjua duwon, am nanjuro isane wakkil-njudəa ngadarjane arsiyinju basarji yera.

² Gəriwudə tia bowoje: “Awi kəlanəmlan wuljai fakkənadə? Balas sədde, kua adən fuwun ni wakkilni gəni,” yeno.

³ Daji wakkildəye karwunjun: “Bani ngimba nanwakkilnin wua suttuluwunadə, awi gəle dikki? Dunoni bareye bawo, koro lowo dio ye wuro nangua.

⁴ To, awo wua kidanin suttuluwiya dikke am fannjan samoyidəa nokkəna,” yeno.

⁵ «Daji am duwon banju ngimba kasuro jəgai sammaa tilo tiloyen bowoje burwoyedəro: “Ndawuro bani ngimba nia njəgai?” cəne tia kiworo.

⁶ Tiye: “Kəndawu jaitunne tonon miaro,” yen-niya, wakkildəye tiro: “Kakkadunəm kasuye ngone duwan namme fiwu ruwune.”

⁷ Koro kam gadero: “Ni nda, ndawuro nia njəgai?” yeno. “Algama buwu miaro,” yen-niya, wakkildəye: “Kakkadunəm ngone fisku ruwune,” yeno.

⁸ Banju ngimbadə wakkil jire bawoadəa kəla nanganju adəyen kingoro, dalilnjudə am duni-aye arsiyinjalan nanga kam fandoyen am nurrea kojana nangaro.

⁹ Nayiro wulnjagakki, arsiyi dunia adəyelan sawawa fandowo. Sa dajənalən, nayia kəndəgairam sawisoyen ngəlaro njamoyi.

¹⁰ «Kam awo ganən jireadə, ngəwu yen jirea. Koro kam awo ganən jire bawoadə, ngəwu yen jire bawoa.

¹¹ Arsiyi dunia adəyen jirenambu diwwaa, wundu gəle arsiyi jireye sameyedəa mukkon-doro cakki?

¹² Koro ləman kaando gənidləlan jirenambu diwwaa, wundu gəle nayiro nuwa kaando njadi?

¹³ Wolodi fima rakce wolodi kəma yindiyero waljiwawo. Bi fal waje fal cərayi, bi fal bərsəmje fal ruji. Nayi ye ranguwe wolodi Ala-a wuri-ayero walluwawo.»

Attaura Nawi Musaye-a nodo bargaa Alaye-a

14 Farisawa tayi wuri rawowu nangaro awo ani sammaa fangeranniya, Isaro rudu gənayeyera.

15 Isaye tayiro: «Nayi fuwu amben kəlandoa jirewuro ngonuwwa, amma Ala awo karwundoye nojəna. Awo fuwu amben ngəlaro jajakaidə na Alayen waada.

16 «Attaura-a kitawuwa nawiyaye-adə dasaana duwon har jaman Yahaya Kasalamaye kadio. Tən sa adən kawuri kəji nodo bargaa Alaye ambo wuldiyi, koro wundu yaye tiro ngaworo məldi.

17 Adə yaye səkkal fal Attauraye baworo waldudəro same-a cidi-a baworo walduma budu wo.

18 Wundu duwon kamunjua dəpce gade niyajənadə kənjəna cədəna. Koro kam duwon kamu dəpkadaa niyajənadə, ti ye kənjəna cədəna.

Misal gariwu laa-a Lajarus-aye

19 «Gariwu laa mbeji, yim nguson kajəmu kime so, kare linne ngalwo so luji ye, kullum tamtam-a daraja-alan napci ye.

20 Cinna fannjuyen ngudi laa ye bowada tiyinju samman tunoa mbeji, cunju Lajarus.

21 Kənanjudəro, kəmbo tewur gariwudəyen cidiro fidənadəa boro mangarji kərga, koro kəriyama isane tunowanjudəa məməlaccai.

22 Ngudidə bawoyenniya, malaiyawa tia ngojane gərə Nawi Ibrahimbero kesado. Gariwudə ye bawoje tia sittərayera.

23 «Curo kannuyen ajawu jauro cai duwon, kəla sapkenniya, kuruwun Nawi Ibrahimba gərenjun Lajarussa kiro.

²⁴ Daji yilje: “Bawa Ibrahim, wua njunosəne Lajarus node ci ngulondonjuye ingiro ləpcuwo təlammı samjo, curo kannu adəyen jauru bone yakki, diye!” yeno.

²⁵ Amma Nawı Ibrahimbe tiro: “Tadani, tange sa dunıalan jauru kəji yamidə, Lajarus ye jauru kuttu caidə. Amma kərma ti na adən ronju bowada, ni ye curo boneyen kərgam.

²⁶ Koro ngawo adəyeman kattenden bəlaa kura kuruwu fetta, bare nanden wunduma cije nandoro lejənnı, bi nando yen wunduma nandero isənnı nangaro!” yeno.

²⁷ Tiye: “Marne, Bawa, lowonjəkkəna, Lajarus fado bawaniyero node,

²⁸ yaanani uwu mbeji. Tayia galajo, bare tayi ye na ajawuye adəro isannıro!”

²⁹ Amma Nawı Ibrahimbe tiro: “Attaura-a kitawuwa nawiyaye-a nanjan mbeji. Kolle tayia fanja!” yeno.

³⁰ Koro tiye: “A'a, Bawa Ibrahim! Amma kam laa karmolan cije nanjaro leyenoa, tuwa cadi,” yenniya,

³¹ Nawı Ibrahimbe: “Attaura-a kitawuwa nawiyaye-a fanduro wayeraa, kam nuna roaro walje cijənama kasaccaiwawo.”»

17

Bare kamba karwulan tawwi!

¹ Daji Isaye fuwurawanjuro: «Awowa casakke am taljane biwu cadidə kadu baworo isai, amma kuttunju kam tiyen isaidə!

² Kamdəye daunjuro kau neduram mafəndi lujagane bərəmbo gəpcaanama tiro ngalwo,

tadawa sanana aniye falnjaa cakke talje biwu cədidəro.

³ Hangal gənanowo! Kəraminəm biwu niro njəddia, tiro wulgəne. Təmjia, tia gawurne.

⁴ Curo kawu fallen tulurro biwu ngiddo yaye, tulurro walde ise niro: “Təmməkkəna,” cənia, tia gawurne.»

⁵ Daji kəngayambadəye Kəmadəro: «Kambərsendedəa yirgai!» yeranniya,

⁶ Kəmaye tayiro: «Ca kambərsendo mbejia, kasuni mutarre gai təngərima yaye, ranguwe kəska kura adəro: “Məktəne, curo bərəmben kəktəne!” wulgəwiya, manando jəgai.

⁷ «Kamndo laa kəreanju kulo baredu bi ləman neworo leje karaan walde isiya, tiro: “Duwan are namme bəri bui!” cəni wa? A'a!

⁸ Tiro: “Bəri desəgəne, kajəmunəm kadawu bawoa yakkəmiya, are kəmboni kude fisəgəne. Bukke yakkiya duwon, ni ye bui yai,” cəni.

⁹ Koro kəreanju awo tiro wuljəgənədəa cədəna nangaro, tia wuseji wa? A'a!

¹⁰ To, nayi ye awo Ala wulnjaana sammaa diwe ceriya, adəgai wulłowo: “Andi kəreawa faida bawoa, awo wajimsaana bas kidiye!”»

Isaye am barasua mewu isangaduwu

¹¹ Isa bəрни Jerujalembəro ledu cədi duwon, karangi katte cidi Samariyaye-a Galileye-aa giya.

¹² Bələdəya laa karəngenniya, kongwa barasua mewu tia kapkeyera. Kuruwun dajane

¹³ kowo sapcane tiro: «Sayinna Isa, marne andia njunosane!» yera.

14 Isa tayia kirunniya, tayiro: «Lenowo, rimannadəro fəledəgənowo!» yeno. Lejai ngai duwon, ngajane tayirro walyera.

15 Falnja ngajənaro asuyenniya, kowo sapce Alaa cungoriario walde

16 fuwu Isayen tungurumje ngumnju cidin gənjaje tia wuseyeno. Tidə kam Samariyaye.

17 Daji Isaye: «Tayi mewu samma ngajana, mare? To, nda tayi ləgardə?»

18 Kusotto adəro kajia, wundunjama walde Alaa wuseji bawo wa?»

19 Daji kamdəro: «Cine lene! Kambərsenəm nangaro njəkkawo fandəmma,» yeno.

Kənde nodo bargaa Alaye

(Mat 24.15-28, 36-44; Mar 13.14-23, 32-37)

20 Yim laa Farisawaso Isaro kəla yimbi nodo bargaa Alaye duniaro isiyen keworənniya, tayiro: «Nodo bargaa Alaye asuduramsolan gəni isi,

21 koro wundumaye: “Akko ti!” bi “Towo ti!” wuljiwawo. Nonowo, nodo bargaa Alayedə dawundoman kərga,» yeno.

22 Daji Isaye fuwurawadəro: «Sa ise kawu fal yayero Tada Kambədəa kuroro jauru raawwa, amma tia ruwwawo.

23 Amsoye nayiro: “Akkonju!” bi “Towonju!” caniya, bare lenuwe tayia gawwi.

24 Jiri same ci fallan har todəro cuwalde wassidə gai, yim kəndenjuyedən Tada Kambədə ye ngai.

25 Amma Ala kadarjəna, sai jauru bone cane am jaman adəyedə tia wajaiya duwon.

²⁶ «Jaman Tada Kambedəye alamanju jaman Nawi Nuhuye gai.

²⁷ Sadən amso jawui ye, casai ye, larusa so, niya so cadi ye ngai duwon, har yim Nawi Nuhu maaradəro ngaye ingi tufanaye ise tayi sammaa siyeyeno.

²⁸ Koro alamanjudə jaman Nawi Lutuye gai. Amso jawui ye, casai ye, kasuwun luwa so, lado so cadi ye, kulo barejai, fado cadandi ye kasarga.

²⁹ Daji yim Nawi Lutu bəрни Sodoben culuwunadən, dəlawu kannuye-a kauwa kannuaye-a samen cudure tayi sammaa siyeyeno.

³⁰ Yim duwon Tada Kambedə fəlediyidən adəgaima wakkaji.

³¹ «Yim adən kam duwon kəla soronjuyen karenju ye curo soroyen dəganadə bare jəpce kare ngoje leji cəne curo sorodəyero ngaanni! Koro kam kulolan dəganadə ye bare fadoro waldənni!

³² Tangowo kamu Lutuyea!

³³ Wundu duwon ronju řiwo cəraanamadə ronjudəa cuwatki, amma wundu duwon ronju cuwatkənamadə ronjudəa cəřiwi.*

³⁴ Nayiro wulnjagakki, yim adən bune am yindi dəgəl tilon bowada duwon, fal ngojane fal koljai.

³⁵ Koro kamu yindi ye kallo nedu cadi duwon, fal ngojane fal koljai.

---

* **17:33 17.33** *ro řiwo bi fattuwu* - Kam rakce ronju cəřiwiwawo, amma kam duwon Isa nangaro ronju dunian cuwatkənamadə na Alayen tia cəřiwi.

³⁶ [Kongwa yindi ye kulon duwon, fal ngojane fal koljai.]»

³⁷ Daji fuwuranjuyeye tiro: «Kɛma, ndaran awo adɛ wakkaji?» cane tia keworɛnniya, tayiro: «Na riwa dɛganalan kowuwaso ye captai,» yeno.

18

Misal kamu kwa faccɛgɛnaa-a alkali-aye

¹ Daji Isa fuwuranjuro kɛla sawiso tɛma koljannilan moduwa cadoyen misal adɛa kiddo.

² Tayiro: «Bɛla laan alkali laa Ala yea rijɛnni, kam yea nangujɛnni mbeji.

³ Koro curo bɛla adɛyen kamu kwa faccɛgɛnaa laa ye mbeji. Kullum na alkalidɛyero ise tia lowoje: “Wuro shara kɛla kɛladoniyen sɛdde!” cɛni.

⁴ Tussɛna sonju cɛmowonni, amma ngawo adɛyen alkalidɛ karwunjun: “Ala yea rikkɛni, kam yea nangunɛkkɛni yaye,

⁵ kamu adɛ kullum wua suwolsɛna nangaro, tiro shara yiddɛkki, bare kɛnde ngɛwunjudɛn karwuni tɛgɛmbo jadɛnniro!” yeno.»

⁶ Daji Kɛmadɛye: «Awo alkali jirenambuma adɛ wuljɛnadɛa fannowo!

⁷ To, Ala nda, am kɛrejɛna bune-a kausu-aro tiro sonja caddidɛro shara kɛla kɛladowanjayen cɛddiwawo wa? Ra, kawu kadaro tussɛna duwon, tayia banajiyi?

⁸ Nayiro wulnjagakki, duwaman sharanja kamji. Adɛ yaye sa Tada Kambɛdɛ duniaro walde isiya, koro yaye kambɛrse dunialan cuwandi wa?»

Misal Farisa-a akki mowoma-aye

⁹ Daji Isa am tayi kəlanjaa jirewuro ngojane am gadea rujanaro misal adəa kiddo:

¹⁰ «Am yindi moduwa dioro Fado Alayero lejane kasargawo. Kam faldə Farisa, faldə ye akki mowoma.

¹¹ Farisadə cije daje karwunjun moduwa cəde: “Ala, wu am gade-a gade nangaro wusenjəkkəna. Wu barwu gəni, diwi dioma gəni, kənjənama gəni, bi akki mowoma adə gai gəni.

¹² Wudə curo mawuyen yindiro asem dikki, koro awo fandəkkəna ngan fal curo mewuyen sadaaro yikki,” yeno.

¹³ Amma ti akki mowomadə, ngawolan daada kələma sapcənnin nganjnju bakciaro:* “Ala, wu biwuma, wua njunosəne!” yeno.

¹⁴ Nayiro wulnjagakki, Farisadəa gəni, akki mowomadəa Ala jiremaro ngojo. Nonowo, wundu duwon kəlanjua jajakcənamadə, tia awimaro ngojaiwawo. Koro kam duwon kəlanjua awimaro ngojənnimadə, tia jajakcai,» yeno.

Isaye yalla sananaro barga dəptuwu

(Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Am laa Isa yallanja sananaa mukkon lejoro nanjuro cawudi duwon, fuwurawadə adəa kerunniya, amdəa wusayera.

¹⁶ Amma Isa yalla sananadəa bowoje fuwurawanjuro: «Yalladəa kollowo naniro isa, bare tayiro dapkəwwi! Nodo bargaa Alayedə am tayi gaiye nuwanja, diye!

* **18:13 18.13** *nganji bakta* - Noduwuram karwukuttaye.

17 Jiremaro nayiro wulnjagakki, wundu duwon tadaana gai nodo bargaa Alayedæa kasaccënnidæ tæmmaro ngayiwawo!» yeno.

*Kam kura laaye ro sawisoye mada
(Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)*

18 Kam kura laaye Isaro: «Malëm ngëlama, awi dikke ro sawisoye fandækki?» cæne tia kiworo.

19 Isaye tiro: «Awiro wua ngëlaman bowosæmi? Ala gænia, wunduma ngæla bawo.

20 Wadawadæa† nonæmma: Bare kænjàna dimmi, bare ro kambe tuluwummi, bare nambarwu dimmi, bare shedakambu dimmi, bawanëm-a yanëm-aro daraja ye!»† yeno.

21 Kamdøye: «Tæn gananiilan wada ani sam-maa gakkæna,» yeno.

22 Isa adæa fangenniya, tiro: «Koro yaye awo fal nia maunjæna. Kændanëm sammaa lade talaawaro dagargæne, arsiyi samelan fandæmi. Daji are wua sægai!» yeno.

23 Kamdæ adæa fangenniya, ti jauru gariwu nangaro karwukutta tia tai daje kida.

24 Isa karwukuttanjudæa kirunniya, tiye: «Gariwuye nodo bargaa Alayero ngawonju jauru jau, diye!

25 Gariwuye nodo bargaa Alayero ngawon-judæro karimoye cuwuri fiwurayen kodunjuma budu wo!» yeno.

26 Am adæa fanjanadøye tiro: «Assha! Adægaia, wundu gæle njækkawo cuwandi?» yera.

† **18:20 18.20** *wadawa* - Wadawa curo Attaura Nawi Musayen ruwuwada. † **18:20 18.20** NL 20.12-16; SK 5.16-20

²⁷ Isaye: «Awo kambo yojiwawodə Alaro yoji!» yeno.

²⁸ Daji Biturusse tiro: «Akkonde awindeso kolliye nia njəgaiyena,» yenniya,

²⁹ Isaye: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, wunduma nodo bargaa Alaye nangaro fado, bi kamu, bi yaana, bi bawa, bi ya, bi yalla koljənədə,

³⁰ dunia adəman awo koljənədəmaa ngəwuro kojəna cuwandiawodəma bawo. Koro leira wakkajiya, ro sawisoye ye cuwandi,» yeno.

Isaye kənyakkuyero kəla karmonju-a kar-molan cidunju-ayen wuldu

(Mat 20.17-19; Mar 10.32-34)

³¹ Isa mewun yindindəa səgəriro cuttuluwe tayiro: «Fannowo, Jerujalembə leniye, koro awo nawiyaso kəla Tada Kambədəyen ruwujana samma wakkaji.

³² Am tia cadane mukko kərdiyayero casakke, tayi ye tia rujane rarajane tiro lallari təwajagane

³³ kirwolan jajarjane roro ceyesi. Koro kawu yakkua roaro walje ciji,» yeno.

³⁴ Amma fuwurawadə awima asujanni. Maananju tayiro gəraaada nangaro, awo wuljənədəa nojanni.

Isaye kambua isangaduwu

(Mat 20.29-34; Mar 10.46-52)

³⁵ Isa bəla Jerikoye karəngenniya, kambu laa ci jawallen napkada lowo cədi mbeji.

³⁶ Jama kojairo fangenniya, awi wakkajoro kiworo.

³⁷ Tiro: «Isa kam Najaratte kodu cədi,» yera.

38 Daji kowo sapce: «Isa Tada Mai Daudaye,‡ wua njunosəne!» yeno.

39 Am fuwu gərjana lejaidə tiro jakkade mədək napco yera, amma cayeə kojənarə kowo sapce: «Tada Mai Daudaye, wua njunosəne!» yeno.

40 Daji Isa daje tia nanjuro cawudo yeno. Kewudənniya, tiro:

41 «Awi niro njəddəkkiya, raam?» cəne tia kiworo. Tiye: «Kəma, sim fandəkkiya, raakko!» yeno.

42 Daji Isaye tiro: «Sim fande! Kambərsenəm nangaro nanlewa fandəmma,» yeno.

43 Sadəman sim cuwande Alaa cungoriəro Isaa giya. Jama samma adəa kerunniya, tayi ye Alaa jajaktu badiyera.

19

Isa-a Jakaya-a

1 Isa bəla Jerikoyero ngaye reje kodu badiyeno.

2 Bəladən kam laa mbeji, cunju Jakaya. Ti kura akki mowomasoye ye, jauro gəriwu ye.

3 Wundu ti Isa wo cəne tia kuroro maji, amma kəla jama kadayen rangəme kuroro tiro katkero, ti kori nangaro.

4 Daji Isaa kuroro cəgase fuwuro leje na Isa kojidəyən kəla tarmu laayero tatkeno.

5 Isa nadəro kadinniya, kəla sapce tiro: «Jakaya, duwan jəmme, ku sai fannəmlan jəmməkkiya!» yeno.

---

‡ 18:38 18:38 *Tada Mai Daudaye* - Kaala Almasiwuye. Tidə kaduwu Mai Daudaye.

⁶ Jakaya ganje jəpce karwu kəjiaro tia kapciye sosayeno.

⁷ Jamadə adəa kerunniya, karwunja waje: «Fado biwumayen jəpcəna!» cani.

⁸ Amma Jakaya cije daje Kəmadəro: «Kəma, reda kəndaniyedəa talaawaro yikki. Koro kam laayen wuri cukkowonaro mowokkənaa, kawak dewu tiro kalakkəkki,» yeno.

⁹ Daji Isaye: «Ku fado adən njəkkawo jəpcəna, dalilnjudə kam adə ye kaduwu Nawi Ibrahimbe* nangaro.

¹⁰ Nonowo, Tada Kəmbədə am faccaanaa maje njəkkaworo kadio,» yeno.

Misal mai-a wolodiyanju-aye
(Mat 25.14-30)

¹¹ Jamadə awo ania kərənjai ngai duwon, Isa tayiro misal wulduwu badiyeno, dalilnjudə Jeru-jalemba karənjəna ye, koro tayidə nodo bargaa Alaye sadəman duniaro jəpciyiro təmajana ye nangaro.

¹² Tayiro: «Maina laa lardu kuruwu laaro leje kərmai lardunjuye cuwande walde isi cəne sapturo ciyeno.

¹³ Daji wolodiyanju mewu bowoje wundunja yayero mina† fal fal ce tayiro: “Kawu waldəkke isəkkiro tilan sawur dewo,» yeno.

---

* **19:9 19.9** kaduwu Nawi Ibrahimbe - Nawi Ibrahim gai, Jakaya ye Alaa mərsaje na Alayen njəkkawo kiwando. Adəgainin tidə kaduwu jireye Nawi Ibrahimbe. † **19:13 19.13** mina - Ngal wuriye. Mina faldə alama alwasi kida kawu miaye.

14 Amma am lardudəye tia wajane, har ngawonjun am canode: “Kam adə maindero waljiro rayiyende!” yera.

15 «Maije kadinniya, wada ce wolodiyanju tayiro wuɾi cinadəa bowoja isa awiso sawurlan cawandoro nojo yeno.

16 Burwoyedə ise tiro: “Barganəmmi, akko mina simmadən mina gade mewu fandəkko,” yeno.

17 Maiye tiro: “Wuse, wolodi ngələma! Awo ganan aman dimma nangaro, nia lawan bəla mewuyero galanjəkki,” yeno.

18 Yindiyedə ye ise tiro: “Barganəmmi, mina simmadən gade uwu fandəkko,” yenniya,

19 Maiye: “Nia lawan bəla uwuyero galanjəkki,” yeno.

20 Daji wolodi gade ye ise tiro: “Barganəmmi, akko minanəm. Tia kesolan kərnəkke dam gənayekko.

21 Ni kam jau nangaro, ringekko. Awo gənanəmmidəa ngonəmi, awo nadəmmidə yea kalanəmi,” yeno.

22 Maiye tiro: “Mana cinəmben shara njəddəkki, wolodi kələdo! Wu kam jau, awo gənakkəni ngokki, koro awo nadəkkəni kalanəkkiro nonəmma, gəna?”

23 To, awiro gəle wuɾinidəa bankilan gənanəmmidə? Ca ngai dimmaa, waldunidən wuɾini riwanjua mowokkəna,” yeno.

24 Daji maiye am nadən daadadəro: “Minadəa nanjun mowowo, kam nanjun mewuadəro yowo!” yeno.

25 Tayiye: “A! Barganəmmin, nanjun mewu mbeji, diye!” yeranniya,

26 Maiye: “Nayiro wulnjagakki, wundu duwon nanjun awoamadə,‡ tiro casargai, amma kam nanjun bawomadə,§ awo cədanadəmaa tilan camoyi.

27 Kələdowani mainjaro walləkkiro wajanadəa kudowo fuwunin roro yejowo!” yeno.»

KIDA ISAYE JERUJALEMNIN

Isaye mai gai Jerujalembo ngawo

(Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Yah 12.12-19)

28 Ngawo Isa adəa wuljənayen, koro walde kəla fuwunna Jerujalembo ledu badiyeno.

29 Gərə bəla Baitfajeye-a Baitaniye-a na Kau Jaitunne canidəa karəngeranniya, Isa fuwuranjuyeyindi cunode

30 tayiro: «Bəla fuwundoyedəro lenowo! Ngawuwiyama, kutta koroye wunduma tiro ngalte juwanni tuwada nagəwi. Fərangowo kudowo!

31 Kam laaye: “Awiro fərangowi?” cəne nayia njaworia, tiro: “Kəmadə tilan mərədunjua,” wulgənowo!»

32 Daji am tayia cunodənadə lejane Isa tayiro wuljəgənadə gai nayeyera.

33 Kuttadəa fərakcai duwon, kəmanjusoye tayiro: «Awiro fərangowi?» yeranniya,

---

‡ **19:26 19.26** *wundu duwon nanjun awoamadə* - Kam mana Isaye fanjidə, nodunju cərgane caye kojənarə asuji. § **19:26 19.26** *kam nanjun bawomadə* - Kam mana Isaye fanjiwawodə, nodunju ganadəmaa tilan camoyi.

³⁴ tayiye: «Kəmadə tilan məradunjua,» yera.

³⁵ Daji kuttadə* na Isayero cawude kalwuwanja kəladəro ferjagane tia ngoyeyera.

³⁶ Leji adəgai duwon, am kalwuwanja kəla jawallen feryera.

³⁷ Na jawal Kau Jaitunnedən jəpcidəa karəngenniya, fuwurawanju samma karwu kəjiaro kowo sapcane kəla awo ajabba ajabba carunayen Alaa njungoro badiyera.

³⁸ Tayiye: «Bargaa mai cu Kəmandeyen isimadə! Kərma duwon katte Ala-a amnju-ayen nanlewa kərga, Mai Samemaro daraja tiol!»† canı.

³⁹ Curo jamadəyen Farisawa laaye Isaro: «Sayinna, fuwurawanəmbo wulgəne gəm cado!» yeranniya,

⁴⁰ tiye: «Nayiro wulnjagakki, nəmgeraa, dongur kauyesoma burwu casakki,» yeno.

Isaye Jerujalemba njikkiro

⁴¹ Isa Jerujalemba del karənje bərnidəa kirunniya, tiro kikkiro.

⁴² Bərnidəro: «Kai! Ca ku awo nanlewa njukkudidəa nonəmmaa, amma kərma nodu adə niro gəraaadaro waljəna.

⁴³ Adə nangaro yim laa ise kəladowanəm dirinjane kəlnjane kanji fi yayen kikiminjagane garunəmbo cidi capcagane tiyen kojane

⁴⁴ ni-a am curonəmlan dasaana-a sammaa təgəmbo sinjagai, har kau falma kəla ka-manjuyen gənaada baworo cadi, dalilnjudə sa

---

* **19:35 19.35** *kuttadəa* - Noduwuram Isa Mai Yaudiyaye duwon, nanlewalan rokura bawoa kənde cədiyədə. † **19:38 19.38** Jaw 118.26

Kømande amnjua cækkayiye isənaro nonəmmi nangaro,» yeno.

Isa Fado Alayea tayirro kalaktu

(Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Yah 2.13-22)

⁴⁵ Daji Isa balballa Fado Alayero kergaanniya, kare ladomasoa dudu badiyeno.

⁴⁶ Tayiro: «Kitawulan ruuwada: “Fannidə fado moduwaye!”,[†] amma nayidə tia jongo gəndewuyero kalakkew!»[†] yeno.

⁴⁷ Yim nguson Isa Fado Alayen jamaa alamdu cədi duwon, wurawa řimannaye-a maləm̄ba Attauraye-a amwurawa jamaye-a tia njejoro majai,

⁴⁸ amma jawal cawandənni, dalilnjudə jama samma hangalnja nanjun tia fanjana nangaro.

20

Kənduwo Isaye ndaran isi?

(Mat 21.23-27; Mar 11.27-33)

¹ Yim laa Isa Fado Alayen jamaa alamje tayiro kawuři kəji Alayedəa wuljiyi duwon, wurawa řimannaye-a maləm̄ba Attauraye-a amwurawa-a nanjuro isane

² tiro: «Andiro wulsagane, kənduwo filan awo ania dimi? Wundu niro kənduwo adəa njo?» cane tia keworo.

³ Isaye tayiro: «Wu ye nayiro koro fal njaddəkki, wulsəgənowo!

⁴ Kasala Yahaya jamaro cəddənədə, sameyen kadio ra kamben?» cəne tayia kiworo.

[†] 19:46 19.46 Ish 56.7   [†] 19:46 19.46 Iri 7.11

⁵ Daji kattenjan sawardane: «“Sameyen” wulliyea, andiro: “To, awiro gæle tia kasad-duwwidə?” cæne sawori.

⁶ Amma “Kamben” wulliyea, jama samma andiro kau gægəmsagane seyesi, dalilnjudə Yahayaa nawiro ngojana nangaro.»

⁷ Daji Isaro ndaran kadiomaro nojanni yera.

⁸ Isaye tayiro: «Wu ye kənduwo filan awo ania dikkidəa wulnjagakkiwawo,» yeno.

*Misal jərwu agəriduwu kəladowaye
(Mat 21.33-46; Mar 12.1-12)*

⁹ Daji Isa misal adəa jamaro manaduwu badiyeno. Tayiro: «Kam laa jərwu inabbe cəde jərwuwu laaro agərijiye bəlawuro kawu kadayero sapkada.

¹⁰ Sa fərdoye kidənniya, nuwanju cuwandoro kəəanju laaa na jərwuudəyero kinodo. Amma jərwuudə tia cadane bakcane mukko dea duyera.

¹¹ Koro walde kərea gade kinodo. Ti yea cadane bakcane basarjane mukko dea duyera.

¹² Koro walde kərea yakkuye kinodənniya, caye gai ti yea lorujane duyera.

¹³ Daji kəma jərwudəye: “Awi gæle dikki? Tadani raakkənədəmaa nodəkki. Waneye tiro daraja cadi,” yeno.

¹⁴ Amma jərwuwudə tadanjudəa kerunniya, kattenjan: “Adəma warasamadə wo! Tia yejiyo, warasadə kaandero waljo!” yera.

¹⁵ Daji tia cadane jərwudəlan cattuluwe roro keyeso.

«To, kəma jərwuyedə awi cədi?

16 Ise jərwuwu ania roro ceje am gadero jərwunjudəa ci,» yeno. Jamadə adəa fangeranniya, tayiye: «Suwana! Bare ngairo waljənni!»

17 Amma Isa tayia ninije: «To, awi maana awo kitawulan ruwuwada adəye?»

«“Kau duwon fado tandomaso wajanamadə, tima kau tandoye sammaro faidaaro waljənadə wo.”†

18 «Nonowo, kam kəla kau adəyero cukkurənamadə nanamdi, koro kaudə kambo cukkuriya, kəluwuro kalakci,» yeno.

19 Maləmba Attauraye-a wurawa rimannaye-a jawal tia taye majai duwon, jamadəa riyera, dalilnjudə kəlanjaman misaldəa kidoro asujana nangaro.

*Kambiwu kəla akki njoyen
(Mat 22.15-22; Mar 12.13-17)*

20 Daji wurawa adinwuye ani Isaa mələstu badijane curo mananjuyen cada mukko gomnayero casakkoro am laa jirewu gairo kəlanja kalakcanaa nanjuro kenodo.

21 Tiro: «Sayinna, mana wuldunəm-a jamaa alamdunəm-a samma jirero noniyena, koro wundumaa gayirnəmbawo ye, jawal Alaye kalkallo yikkərami ye.

22 To, Kaisarro* akki njodə, andiro halal ra haram?» cane tia keworo.

23 Amma Isa niadiwinjadəa asuje tayiro:

---

† 20:17 20.17 Jaw 118.22 * 20:22 20.22 Kaisar - Gomna kura Rombe

24 «Wuro dinariyus† fəlesəgənowo rukke! Cu-a kəla-a wunduye tilan dasaa?» cəne tayia kiworənniya, tiro «Kaisarre,» yera.

25 Isaye tayiro: «Daji awo Kaisarredəa Kaisarro yowo, koro awo Alayedəa Alaro yowo!» yeno.

26 Adəgaima rakcane fuwu jamayen Isaa curo mananjuyen cadanni. Jaawunjudəa jauro ajapcane mədək napkera.

Kambiwu kəla cinowo duniayen

(Mat 22.23-33; Mar 12.18-27)

27 Sadusiya laa, tayi cinowo duniayea kasaccannidə, na Isayero isane

28 tiro koro cadde: «Sayinna, Nawi Musaye: “Kam laa yanjugəna tada bawoa bawoje kamu koljia, kamu yanjugəna faccəgənayedəa niyajo yanjugənaro kaduwu majuwo!”† ruwujəna.

29 Akko yaana tular mbeji. Burwoyedə kamu ngoje tada cuwandənnin bawoyeno.

30 Yindiyedə ye kamudəa niyayenniya, ngai.

31 Yakkuyedə ye ngai. Adəgaima tayi tular samma tada cawandənnin bawoyera.

32 Ngawo adəyen kamudə ye bawoyeno.

33 To, tayi tularso tia camowonadə, cinowo duniayen kamu wundunjayero walji?» cane tia keworo.

34 Isaye tayiro: «Am jaman adəye larusa so, niya so cadi,

35 amma am duwon leira-a karmolan cidu-aa cawandənadə larusa so, niya so cadiwawo.

---

† 20:24 20.24 *dinariyus* - Wuri Rombe. Tilan akki Kaisarro biyajagai. † 20:28 20.28 SK 25.5

36 Karmolan cidudən nuwanjaa nangaro, tayidə tadawa Alaye, malaiyawa gai‡ rakcane gadero sanuiwawo.

37 Koro Nawi Musa kəlanjuma kitawulan na kannu dawu coccofi cambiyedən am bawojana cijaidəa tabbaccəgəna. Tidə Kəmandea Ala Ibrahimbe-a Ala Isakuye-a Ala Yakubaye-alan bowoyeno.†

38 Kəmandedə Ala am sanunaye gəni, am roaye, nanjun tayi samma ronjaa nangaro,» yeno.

39 Daji maləmba Attauraye laaye tiro: «Sayinna, jaawunəmdə kalkal!» yera,

40 Adəgaima wunduma cinju mudu kaje tiro koro gade cəddənni.

*Almasiwudə Tada Mai Daudaye
(Mat 22.41-46; Mar 12.35-37)*

41 Daji Isaye tayiro: «Ndayilan Almasiwudə Tada Mai Daudaye§ canidə?

42 Mai Dauda kəlanjuma kitawu Jawurayelan manaje: “Kəmandeye Kəmaniro: ‘Namme kəmborammilan duwon,

43 kələdowanəmba cidiya sinəmbəro yakkəkko!’ cənna.”†

44 Mai Daudaye tia Kəmalan bowojənədə, ndayilan gəle Almasiwudə tadanjuro walji?» yeno.

---

‡ 20:36 20.36 *malaiyawa gai* - Tayidə sawisoro na Alayen roa dasayi, gadero sanuiwawo. Adə nangaro samelan kaduwu mada bawo. † 20:37 20.37 NL 3.6 § 20:41 20.41 *Tada Mai Daudaye* - Kaala Almasiwuye. Tidə kaduwu Mai Daudaye. † 20:43 20.42-43 Jaw 110.1

Hal malamba Attauraye
(*Mat 23.1-12; Mar 12.38-40*)

⁴⁵ Jama samma tia kərənjai duwon, Isaye fuwurawanjuro:

⁴⁶ «Malamba Attaurayero hangal gənanowo! Kalwu kuruwua dadadu caraana, koro kasuwulan lewa darajaa-a dandallan bi masəna kuralan na darajaa-a jaumaro caraana.

⁴⁷ Kamu kwa faccəgənaasoye kəndanja sammaa jawui ye, halnja gəraduro fuwu jamayen moduwa kuruwuro gərjai ye. Am aniye ajawunja leiran jauro kura!» yeno.

21

Sadaa kamu kwa faccəgənaaye
(*Mar 12.41-44*)

¹ Isa kəla sapkenniya, arsiyiwu laa curo sanduwu sadaa fidarambedəro wuri fijagai kiro.

² Koro kamu ngudi kwa faccəgənaa laa ye gursu kime* yindi fijiyi kiro.

³ Daji Isaye: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, kamu ngudi kwa faccəgənaa adə tayi sammaa kojənaro fijəgəna.

⁴ Tayi samma arsiyinjalan ngojane fiyeyera, amma ti ngudi duwon awo ronju riwoye ngaa fiyeyeno,» yeno.

Jawawi Isaye kəla wurdu Fado
Alaye-a sidu duniaye-ayen
(*Mat 24.1-25.46; Mar 13.1-37*)

---

* **21:2 21.2** *gursu kime* - Wuri yaudiyaye. Tamannju ganama.

Wurdu Fado Alaye
(*Mat 24.3-14; Mar 13.3-13*)

⁵ Fuwurawanju laaye kɛla jiri Fado Alayedɛa kauwanju shawa shawa-a sadaa Alaro sadakcaana-alan janejanadɛyen manajai duwon, Isaye:

⁶ «Awo ruwi anidɛ, sanja cɛde kau ani sam-maa wurjane fijai, har tiloma kɛla kamanjuyen gapciwaworo walji,» yeno.

⁷ Tayiye: «Sayinna, sawi awo ani wakkajai? Koro awo ani sammaye sanja cɛdiya, awi alama duwon ambo fɛlediyidɛ wo?» cane tia keworo.

⁸ Isaye tayiro: «Hangal gɛnanowo, bare wun-duma nayia njawatkɛnni! Am ngɛwu cunilan† isane: “Wuma ti wo!” koro “Sadɛ cɛdɛna!” cani. Bare tayia gawwi!

⁹ Kɛriwu so, hangalsango soye lawar fan-nuwiya, bare yaanuwwi! Sai awo ani burwon wakkajaiya duwon, amma sa njerorambe kua yaye cɛdɛnni.»

¹⁰ Koro Isa walde tayiro: «Lardu-a lardu gade-a lawaladai, koro kɛrmai-a kɛrmai gade-a ye kattenjan kɛriwu gɛrjai.

¹¹ Cidi ye na gadegaden jauru loloji, wowa-a kɛna-a ye na naro ngasayi. Koro awowa riduye-a alama ajabba ajabba-a ye samelan fɛledai.

¹² Amma kawu awo ani samma wakka-jaidɛro, nayia njadane basarnjane dandalnin sɛrɛnnjagai, kosoro njasakki, koro cuni nangaro‡ fuwu mai so, gomna so yero njasadi.

† **21:8 21.8** *cunilan* - Am ngɛwu cu Almasiwuye kɛlanjaro ngojane awo ania cani. ‡ **21:12 21.12** *cuni nangaro* - Isaa kasattu nangaro.

13 Ngainin dama shedaro walduye fanduwī.

14 Adē nangaro kawudēro nia ngonowo, bare kēla awo kēlando moworo wulluwiyen karwungai diwwi,

15 dalilnjudē wuma awo kalkal wulluwidēa njadēkki, koro curo waduwundoyen wundunjama rakce nayia kambiwunjaiwawo.

16 Bawando-a yando-a so, yaanawando so, kēramiyando so, sawawando so nayia njadane laandoa roro ceyesi.

17 Cuni nangaro am samma nayia wanjai,

18 amma kandurī kēlandoyema facciyiwawo.

19 Nedduwiya, njēkkawo fanduwī.

Wurdu Jerujalembe

(Mat 24.15-28; Mar 13.14-23)

20 «Sa kēwuwa kēriwuye isane bērni Jerujalembea dirijane kēljana ruwiya, wurdunju karēnjēnaro nonowo.

21 Sa adēn am lardu Yahudiyayen dasaanadē cija kauro cagaso leja! Am curo bērnidēyen dasaanadē ye caluwo, koro am karaalan dasaanadē ye bare bērnidēro ngasaanni!

22 Dalilnjudē adēma sa ajawu gēnaduwuyedē wo, ngainin awo kitawulan ruwuwada samma wakkajai.†

23 Yim anin kamu curoa so, nganji cēmbia sodē, kuttunja! Masiwa kura lardudēro ngayi, Ala jama adēro gērgājēgēna nangaro.

24 Laanja kashagarsolan ceyesi, laanja yea cadane karea gai larduwa gade sammaro caadi.

---

† 21:22 21.22 Hos 9.7

Kərđiyadə Jerujalemba guguwaccai, har sa Ala tayiro kadarjəgənədə cədiya.

Kənde Tada Kambədəye

(Mat 24.29-31; Mar 13.24-27)

²⁵ «Samelan alamaso kəngal-a kumbal-a sillowuwa-alan tarui, dunia yelan nuktu tekuye-a cambaldunju-a casakke jama larduwaye hangalnja ciji.

²⁶ Kəla awo dunialan wakkajiyen ambe karwunja kamde, har muwajai, kənduwowa sameye jauro lolojai nangaro.

²⁷ Daji Tada Kambədə kənduwoa-a jauro darajaa-a curo fofouyen isi carui.†

²⁸ Awo ani wakkadu badijaiya, danowo kəlando sangowo, sa nayia meruduye karənjəna nangaro.»

Misal ya tarmuye

(Mat 24.32-35; Mar 13.28-31)

²⁹ Daji Isa tayiro misal adəa cədde: «Akko ya tarmuye-a kəska gadeso samma-a ruiwo!

³⁰ Sa kaluwanja řidu badijana ruwiya, nayi kəlando nangəři karənjənarə nonuwwa.

³¹ Ngaima awo ani wakkajai ruwiya, nodo bargaa Alaye karənjənarə nonowo!

³² Jiremaro nayiro wulnjagakki, am jaman adəye sanuiwawo, sai awo ani samma wakka-jaiya duwon.

³³ Same-a cidi-a baworo waljai, amma manani təmmaro baworo waljiwawo.

---

† 21:27 21.27 Dan 7.13-14

Faadaro dɔgaiwo!

(Mat 24.36-44; Mar 13.32-37)

³⁴ «Hangal ɔnanowo! Bare curo njɔmbɔro so, sagarandu so, duniasuwol so hangalndo ngojane yim adɛ ise kel gai tadu bawo nayia rɛp njadanni.

³⁵ Nonowo, yim adɛ am dunialan dasaana sammaro cukkuri.

³⁶ Faadaro dɔgaiwo, duno awo wakkaji sammaro kanuwe fuwu Tada Kambedɔyen daduye fandoworo sawisoro Alaa korowo,» yeno Isaye.

³⁷ Adɔgaima yim nguson kausu Isa Fado Alayen jamaa alamji, bune bɛrnidɔn culuwe leje na Kau Jaitunne canidɔyen waji.

³⁸ Koro jama samma tawajane tia kɛrɛnduro Fado Alayero isai kasarga.

KARMO-A KARMOLAN CIDU-A ISAYE

22

Isaa roro njejoro mada

(Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Yah 11.45-57)

¹ Sala Burodi Yis Bawoaye tia sala Laya Njɛkkayiramben* bowojaidɛ karɛnjɔna.

² Koro wurawa rimannaye-a malɛmba Attauraye-a jawal Isaa njejoye majai, amma jamadɛa rijana.

Yahusa Iskariyot Isaa sɛrɛttuwuma

(Mat 26.14-16; Mar 14.10-11)

³ Daji Yiwulis Yahusa kam tiro Iskariyot cani mewun yindindɔye falnjaro kɛrgawo.

---

* **22:1 22.1** sala Laya Njɛkkayirambe - Laya Israyilawuye jaman Nawi Musayen.

⁴ Yahusa leje wurawa řimannaye-a wurawa Fado Alaye gureduwuye-a rokko jande kēla jawal Isaa mukkonjaro sērəttuwuyen kedo.

⁵ Karwunja jauru kējije tiro wuri cadi yeran-niya,

⁶ Yahusa kasacce dama Isaa tayiro jama nojan-nilan sērəttuwuye mada badiyeno.

*Masəna sala Laya Njəkkayirambe
(Mat 26.17-25; Mar 14.12-21; Yah 13.21-30)*

⁷ Sala Burodi Yis Bawoayen, yim duwon ngəlaro Laya Njəkkayirambedə† duwajaide kidənniya,

⁸ Isa Biturus-a Yahaya-aa cunode tayiro: «Lenowo, masəna layayedəa andiro dabbarsaganowo, buiyo!» yeno.

⁹ Tiro: «Ndaran tia dabbarniyeya, raam?» cane tia keworo.

¹⁰ Isaye tayiro: «Akko bərnidəro ngawuwiya, kam laa bule ingia ngojəna-a kēla kəlluwi. Fado ngayidəro tia gaiwo ngawowo,

¹¹ kəma fadoyedəro wulgənowo: “Sayinnaye kusottoram na fuwurawanju-a rokko masəna layayedəa cadide ndaran?”

¹² Nayiro soro sameye ngim kura curon karea fəlenjagai. Nadən masənədəa dabbarnowo!» yeno.

¹³ Daji fuwurawadə lejane jiri Isa tayiro wuljəgənədə gai awiso kewando. Adəgaima masəna layayedəa dabbaryera.

---

† 22:7 22.7 ngəlaro Laya Njəkkayirambe - Ngəlaro duwon bunju kamba wowom karmoyero kajiyidə.

*Masəna Kəmaye**(Mat 26.26-30; Mar 14.22-26; 1Kor 11.23-34)*

14 Sa kidənniya, Isa kəngayambanju-a rokko masənarə napkera.

15 Isaye tayiro: «Caman masəna Laya Njəkkayirambe adəa kawu bone yakkidəro nayi-a rokko buiyeya, jaumaro raakkəna.

16 Nayiro wulnjagakki, na adən fuwun tia bukkiwawo, sai jiremaro nodo bargaa Alayelan maananju wakkajiya duwon,» yeno.

17 Kənjaram curon dibenna ngoje Alaro ardiyenniya, tayiro: «Kənjaram adəa taiwo, wundundo yaye ca!

18 Nayiro wulnjagakki, na adən fuwun ingi inabbe‡ yakkiwawo, har nodo bargaa Alaye napciro,» yeno.

19 Daji burodi ngoje Alaro ardiyenniya, fəsakce tayiro ce: «Adə tiyini nayi nangaro tinadə. Wua takturo adəa dewo!» yeno.

20 Adəgai koro ngawo masənayen kənjaram ngoje tayiro ce: «Kənjaram adə aman bərin bunilan ndəpkada,§ bu duwon nayi nangaro fidənadə.

21 Kam duwon wua sərənsiyidə, akkonju wu-a rokko masəna diye.

22 Tada Kambədə saptidəma,* jiri Ala kadarjənadə gai, amma kam duwon tia sərəcciyidə, kuttunju!»

---

‡ 22:18 22.18 *ingi inabbe* - Diben. § 22:20 22.20 *aman bərin bunilan ndəpkada* - Bu Isaye duwon aman bərin katte Ala-a adamgəna-ayea tabbacciyidə. * 22:22 22.22 *Tada Kambədə sapti* - Isa nui.

²³ Daji kattenjan kēla wundunja awo adēa dioma woyen koro badiyera.

Wundunja kura wo?

²⁴ Daji fuwurawadē kattenjan kambiwu kēla wundunja kura woyen cadi duwon,

²⁵ Isaye tayiro: «Maiya dunia adēye talaawan-jaa raccagai, koro am tayiro serma canidē ye kēnduwonja fēlejai.

²⁶ Amma nayidē, ngai gēni. Kuramandodē tēngēri gairo waljo, koro kam nayia njanodimadē wolodi gairo waljo!

²⁷ Wundu gēle kura wo? Kam masēnaro narpēnamadē ra wolodinjudē? Kam masēnaro narpēnamadē, mare? Amma wudē curondon wolodindo gai.

²⁸ «Curo jaraptani sammayen nayima gārenin nammuw.

²⁹ Jiři Bawani wuro kērmai sinadē gai, wu ye nayiro njadēkke

³⁰ curo kērmainiyen wu-a rokko buwe yawe, koro kuris kērmaiyeen nammuwe jiři mewun yindin Israyilawuyero shara yidduwi.

Isaye Biturus tia angərji wuldu

(Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Yah 13.36-38)

³¹ «Siman, Siman, fanne! Yiwulis jiři am argēm lalajaidē gairo nayia laladuro† Alaa cuworēna,

³² amma bare kambārsenēm kollēmmiro Alaa ngikkorēkko. Ni ye waldēmiya, kēramiyanēmdēa isadunoagēne!»

† 22:31 22.31 nayia laladu - Yiwulis tayia rijapturo cēraana.

³³ Biturusse tiro: «Kəma, koso bi karmoro dabbardəkkəna, ni-a rokko leniyo!» yenniya,

³⁴ tiye: «Biturus, niro wulnjəgəkki, gudowom ku kokkore cakkiwawo, sai yakkuro wua angərsəmiya,» yeno.

³⁵ Koro Isa walde tayiro: «Sa nayia wufi bawoa, ngərwu bawoa, suno gade ye bawoa njanodəkkənadən, awo laa maunjana wa?» cəne tayia kiworənniya, «Mausanni,» yera.

³⁶ Daji tayiro: «To, amma kərma kam wurinjuadə ngojo, kam ngərwunjuadə ye ngai, koro kam kashagarnju bawoadə ye kalwunju gari cəlado fal ciwo.

³⁷ Nayiro wulnjagakki, sai awo kitawulan ruwuwada adə wulan wakkajiya: “Amso tia biwumaro ngoyera.”† Aaa, awo kəlanin ruwuwadadə wakkaji,» yeno.

³⁸ Tiro: «Kəma, akko kashagar yindi,» yeran-niya, tayiro: «Kollowo, cədəna,» yeno.

Moduwa Isaye

(Mat 26.36-46; Mar 14.32-42)

³⁹ Isa bərnilan culuwe cayedə gairo Kau Jaitun-nero leyeno, fuwurawanju ye tia geya.

⁴⁰ Nadəro kadinniya, tayiro: «Bare jarap-tuwwiro moduwa dewo!» yeno.

⁴¹ Daji tayia kolje gana laa kuruwuje tungu-rumje moduwa dio badiyeno.

⁴² Tiye: «Bawa, kasaddəmmaa, kənjaram adəa‡ wulan ngone! Adə yaye rawonidə gəni, kaanəmdəma ti wo!» yeno.

† 22:37 22.37 Ish 53.12 ‡ 22:42 22.42 *kənjaram adə* - Kənjaram bone njaye.

⁴³ [Daji malaiya laa samelan ise tiro fælediye karwunju kibbayeyeno.

⁴⁴ Isa jæktu dama baworo fanji duwon, cayea kojænaro tai daje moduwa kido, har kæmuwunju bu cidiro fidiyi gairo tok tok fiyadan.]

⁴⁵ Ngai moduwa kidænnya, cije na fuwura-rawanjuyero walde ise tayia karwukuttaro casambaræna kænæm cadi najiye

⁴⁶ tayiro: «Awiro kænæm diwidæ? Cinowo, bare jaraptuwuwiro moduwa dewo!» yeno.

Isaa Ta

(Mat 26.47-56; Mar 14.43-52; Yah 18.1-11)

⁴⁷ Isa mana cædi ngai duwon, jama kada kam tiro Yahusa cani mewun yindindæye falnja fuwu gærjiaro kadira. Yahusadæ Isaro lewa kærawoye njæddoro tia karængenniya,

⁴⁸ Isaye tiro: «Yahusa, lewa kærawoyelan wa Tada Kambedæa særætkæmi?» yeno.

⁴⁹ Am nanjuyedæ awo wakkajidæa kerunnya, tiro: «Kæma, kashagarlan tayia cacalliyea, nda!» cane

⁵⁰ falnja wolodi fiman kurayea bakce sæmonju kæmboramdæa tæn kamgeno.

⁵¹ Amma Isaye tayiro: «Danowo! Cædæna!» yenniya, sæmonju leje isangayeyeno.

⁵² Daji Isaye wurawa fimannaye-a wurawa Fado Alaye gureduwuye-a amwurawa jamaye-a tia taro isanadæro: «A! Nayi kashagar so, ka so mukkonna wua gændema gai taro kadiw?

⁵³ Yim nguson nayi-a rokko Fado Alayen dægaiye duwon, wua sædawwi. Amma adæma sando wo, sa duwon duwu kærmainju cunodidæ.»

*Biturusse Isaa angərdu**(Mat 26.69-75; Mar 14.66-72; Yah 18.15-18)*

⁵⁴ Daji Isaa cadane balballa fado řiman kura-
 rayedəro kesado. Biturus ye katte kaskadaaro
 tayia giya.

⁵⁵ Dawu balballayen kannu fujane napkeran-
 niya, Biturus ye dawunjan napkeno.

⁵⁶ Daji kir laa Biturussa nur kannuyedən nap-
 kada kirunniya, tia ngəlaro ninije: «Kam adə ye
 Isa-a rokko,» yeno.

⁵⁷ Amma Biturus angərje: «Fəroma, wu tia
 nokkəni!» yeno.

⁵⁸ Gana sam kidənniya, kam laa ye tia cure:
 «Ni ye falnja!» yeno. Biturusse: «Kai! Wu gəni!»
 yeno.

⁵⁹ Alama sa fal gai cəde kam laa gade: «Fa-
 gatto kam adə ye Isa-a rokko, ti ye kam cidi
 Galileye nangaro!» yenniya,

⁶⁰ Biturusse tiro: «Kam, awo wulləmidəa
 nokkəni!» yeno. Sadəman manaji ngai duwon,
 gudowom kokkore kekko.

⁶¹ Daji Kəmadə suworde Biturussa niniyeno.
 Biturus ye awo Kəma tiro wuljəgənədəa
 takkeno. Kəmaye: «Ku kawu gudowom kokkore
 cakkidəro, wua yakkuro angərsəmi,» cənna.

⁶² Takkenniya, deyaro culuwe tai daje so
 ngoyeno.

⁶³ Adəgai duwon am Isaa gurejaidə tia ruru-
 jane babaktu badiyera.

⁶⁴ Simnju jalcane tiro: «Nawinawi de! Wundu
 nia bannjo?» yera.

⁶⁵ Koro radu kada tiro keddo.

*Isa fuwu majilis kura adinwuyen**(Mat 26.57-68; Mar 14.53-65; Yah 18.12-14)*

⁶⁶ Dunia wayenniya, amwurawa jamaye-a wurawa rimannaye-a malamba Attauraye-a majil-islan captane casakke Isaa fuwunjaro kewudo.

⁶⁷ Tiro: «Nima wa Almasiwudə wo? Andiro wulsagane!» cane tia keworo. Amma Isaye tayiro: «Wulnjagakia, kasadduwawo.

⁶⁸ Koro njaddəkkia, jaawu siwwawo.

⁶⁹ Amma kua adən fuwun Tada Kambədə mukko kəmboram Ala Kənduwomayen napkada dəgai,»[†] yeno.

⁷⁰ Daji tayi sammaye tiro: «Nima gəle Tada Alayedə wo?» yeranniya, tayiro: «Nayima wulluw, wuma!» yeno.

⁷¹ Daji tayiye: «A! Sheda jiri fi gəle gade maniye? Andi kəlande mana cinjulan culuwuna adəa fanniyena,» yera.

23*Isa fuwu Gomna Bilatussen**(Mat 27.11-14; Mar 15.1-5; Yah 18.28-38a)*

¹ Daji majiliswu samma cijane Isaa fuwu Gomna Bilatussero caade

² ayau gənaduwu badiyera. Tayiye: «Kam adə jamandea turu cadoro təmbaljiyi nayeyeiye. Kaisarro akki njo dapciyi, koro tima Almasiwu maidə wo cəni,» yera.

³ Bilatusse tiro: «Nima wa Mai Yaudiyayedə wo?» cəne tia kiworo. Isaye: «Nima wulləm, wuma!» yeno.

[†] 22:69 22.69 Dan 7.13-14

4 Daji Bilatusse wurawa řimannaye-a jama captanadə-aro: «Kam adəlan ayau fima fandəkkəni,» yeno.

5 Amma amdə cayeə kojənarə kowo sapcane: «Alamdunjun jamande cidi Yahudiyaye sammaa jawallan cuttuluwi, cidi Galileyen badije har na adəro kadio,» yera.

Isa fuwu Mai Hirudussen

6 Bilatus adəa fangenniya, Isa kam Galileye waro kiworo.

7 Isa kam Galile cidi duwon Mai Hirudus cun-odidəyero asuyenniya, cakke Isaa na Maidəyero kesado, sa adən ti ye Jerujalemnin nangaro.

8 Mai Hirudus Isaa kirunniya, karwunju jairo kəjiyeno. Tussəna ti-a tado cəraana, dalilnjudə calan lawarnju fanjəna, koro alama laa sameye tiyen kuroro təmajəna nangaro.

9 Koro kada tiro kiddo, amma Isa awima tiro kalakcəgənni.

10 Wurawa řimannaye-a maləmba Attauraye-a ye nadən daada tia jairo burwujai.

11 Mai Hirudus ye sojiyanju-a rokko tiro rudu gənajagane rarayera. Daji kalwu darajaa tiro lujagane na Bilatussero kalakkerə.

12 Caman Mai Hirudus-a Gomna Bilatus-aye kattenja kuttu duwon, yim adəman kəjiwane sawaro walyera.

Isaro shara karmoye kamduwu

(*Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Yah 18.38b-19.16a*)

13 Daji Gomna Bilatus wurawa řimannaye-a amwurawa jamaye-a jamadə-aa bowoje

14 tayiro: «Kam adə jamadəa tuŕu cadoro təmbaljiyi nuwe naniro kiwuduŵ. Fuwundon tiro koro kiddəkkəniya, ayau tiro gənağəwwadən falma fandəkkəni.

15 Koro Mai Hirudus ye cuwandənni nangaro, cakke tia kalakkerə. Akko awima tia roro njejoye cədəna bawo.

16 Adə nangaro yakkəkke tia kirwon jajarjane salamməkki,» yeno.

17 [Caman kəla adayen sala adən kosoma fal tayiro salamjiyi.]

18 Daji jama samma ci tiloaro kowo sapcane: «A'a! Kam adəye ronju tuluwe! Barabbassa andiro salamsagane!» yera.

19 Ti Barabbasdə, bərnilan tuŕu cade kam laaa ceyesənadəro, tia kosoro casakkəna.

20 Bilatus Isaa salamduro cəraanadə, walde tayiro manayeyeno,

21 amma kowo sapcane: «Kəskaro tia jagəne! Kəskaro tia jagəne no!» canı.

22 Yakkuyedən walde tayiro: «Awiro? Ayau awiye cədo? Awima roro njejoye tilan fandəkkəni. Adə nangaro yakkəkke tia kirwon jajarjane salamməkki,» yeno.

23 Amma jamadə cayə baworo kowo sapcane Isaa kəskaro jajuwo no cane, har kowonjan nasargadara.

24 Daji Bilatus shara kamje awo caworənədə tədi yeno.

25 Kam tia caworəna, kam duwon tuŕu-a kam njejo-a nangaro kosoro casakkənədə salamgeno, amma Isaa awo caraanədə cadoro mukkonjaro kekko.

*Isaa kəskaro jaduwwu
(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Yah 19.16b-27)*

²⁶ Sojiya Isaa caadi duwon, kam laa bəla Kuraneye cunju Siman karaan isidəa cadane kəska karmoyedəa ngoje ngawo Isaye jəgane leyerə.

²⁷ Curo jama tərəm ngawonju jagaidəyen kamuwa kada ti nangaro karwukuttaro nganji bakcai ye, cesiri ye mbeji.

²⁸ Daji Isa suworde tayiro: «Kamuwa Jeru-jalembe, bare wu nangaro yiruwwi! Kəlando-a njuŕiyando-aro yikkirowo!

²⁹ Nonowo, sa laa cəde ambe: “Barganja kamuwa rakcane casambiwawodə! Barganja kamuwa ngaltema casambəne təgam cadənnidə!” canı.

³⁰ Sadən kauwa kuruwuro: “Kəlandero yukkurowo!” koro kəriso yero: “Andia jansanowo!” wuldu badijai.

³¹ Awoa kəska kəridəro ngai caddia, awi gəle kəska ngamdudəro wakkajiyi?»

³² Sojiyadə gəndewu yindi yea ti-a rokko nje-joro kesado.

³³ Na tiro Buwo Kəlaye canidəro kadiranniya, nadən Isaa kəskadəro jayeyera. Gəndewu yin-didə yea jayeyera, faldə kəmboramnjulan, faldə ye wailanjulan.

³⁴ Daji Isaye: «Bawa, tayia gawurne, awo cadi nojanni nangaro,» yeno. Sojiyadə kajəmunju ngojane walawala cade dagaryera.

³⁵ Jamadə nadən daada carui ngai duwon, amwurawadə tiro rudu gənajagane: «Am gadea

cækkaana. Tima Almasiwu Ala kærejənaa, nda kəlanju cəmowo!» canı.

³⁶ Sojiyadə ye tia rujane nanjuro isane tiro diben comcom sajanane:

³⁷ «Ni Mai Yaudiyayedəa, kəlanəm moye!» canı.

³⁸ Kəlakajinjün adə allolan ruwuwada: TI ADƏMA MAI YAUDIYAYE WO.

³⁹ Gəndewu yindi jajaanadəye falnja Isaro manakuttu cədde: «Nima gəna Almasiwudə wo? Nda kəlanəm moye, andi yea sakkaye!»

⁴⁰ Amma faldə ye kamanjuro jəkkade: «A! Ni yero shara ro tuluwoye njaddənama, Alaa rinəmbawodə?»

⁴¹ Kaandedə jussəna, diwi diyena nangaro ajawu gənasaana, amma kam adə awima diwi cədənni,» yeno.

⁴² Daji walde: «İsa, kərmainəm fandəmiya, wua kəlan sədai,» yenniya,

⁴³ İsaye: «Jiremaro niro wulnjəgəkki, kumaro wu-a rokko jannalan dəgaiye,» yeno.

Karmo İsaye

(Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Yah 19.28-37)

⁴⁴ Kausu kəla dawu duwon, dunia nga təmje cələmbo walje, har sa yakku kajiriyero kiado,

⁴⁵ kəngal ye wasturo wayeno. Sa adən juwa curo Fado Alayen* dəganadə farak yindiro kargadan.†

---

* **23:45 23.45** *Fado Alaye* - Na Alaro ambəttuwuye. Tidə Jerusalemnin kərga. † **23:45 23.45** *juwa curo Fado Alayen dəganadə yindiro kargadan* - Barga karmo İsayen juwa na Ala-a tadoye gərajidə kargada, kərma jawal Ala-a tadoyedə kaada.

⁴⁶ Daji Isa kowo dunoaro sapce: «Bawa, roni curo mukkonəmbero yakkəkki,» yenniya, ro kirəmbo.

⁴⁷ Kajalla sojiyayedə awo wakkajəna sammaa kirunniya, Alaa jajakce: «Fagatto kam adə jirema!» yeno.

⁴⁸ Jama kada na lamar adəyen captanadə ye awo wakkajəna sammaa kerunniya, karwukut-taro nganji bakcaiaro walladara.

⁴⁹ Amma am Isaa nojanadə-a kamuwa tia cidi Galileyen jaane isanadə-a samma kuruwunin daada awo ania lawarjai kasarga.

Sittəra Isaye

(Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Yah 19.38-42)

⁵⁰ Kam laa nadən mbeji, cunju Isuwu. Tidə kam ngələma ye, jirema ye,

⁵¹ kam Arimatiya cidi Yahudiyaye, koro nodo bargaa Alayedəa gureji. Ti majiliswudəye falnja yaye, awo amanju niajane Isaro caddənadəa kasaccənni.

⁵² Daji Isuwu na Gomna Bilatussero leje kamin Isayedəa kiworo.

⁵³ Kamindəa kəskadəlan cəsaye lowowon batta linnen kəkərje kauri duwon curo kauyen lajana laa wundumaa casakkənniro cakke sənayeno.

⁵⁴ Yimdə yim dabbarduye,‡ koro yim tustuye badidunju del karənjəna.

⁵⁵ Kamuwa duwon Isa-a rokko cidi Galileyen isanadə ye jaane kauridəa lawarjane jiri kamin-ju sənajanadəa kero.

‡ 23:54 23.54 yim dabbarduye - Jəmma. Yim tustuyedə səbdu.

⁵⁶ Daji waldane kawudi-a kəndawu-a dabbaryera. Yim tustuyea kəla wadayen tuskera.

24

Karmolan cidu Isaye

(Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Yah 20.1-10)

¹ Mawuye yim burwoyea* suwa ləp kamuwadə kawudi-a kəndawu-a dabbarjanadəa ngojane kauridəro leyeranniya,

² kau kuradə ci kauriyedən təmballada nayeyera.

³ Kasargaanniya, kamin Kəma Isayedəa cawandənni.

⁴ Kəla adəyen hangalnja cijəna duwon, kongwa yindi kajəmu yiyiljia gərenjan daada tayiro fəleyaadara.

⁵ Karwunja kamde kəla cidiyaro kesakkəranniya, kongwawadəye tayiro: «Awi nangaro kam roa curo am sanunayen manuwidə?»

⁶ Ti na adən bawo, cijəna! Awo Isa sa ti cidi Galileyen nayiro wulnjaanadəa tangowo:

⁷ “Ala kadarjəna, Tada Kambədəa mukko biwumasoyero casakke kəskaro jajagane ceyesi, koro kawu yakkua roaro walje ciji.”»

⁸ Daji mananjudəa takkera.

⁹ Kauridən walladaranniya, awo ani sammaa mewun tilondə-a fuwurawa gadesodə-aro wulyeyera.

---

* **24:1 24.1** *mawuye yim burwoyea* - Ladu.

10 Kamuwa awo ania kəngayambadəro wul-jaanadə tayima Meram Magdala-a Yanna-a Meram ya Yakubaye-a kamuwa gadeso-a wo.

11 Amma mananjadəa kəla bawoaro ngojane tayia njasarairo wayera.

12 Adə yaye Biturus cije cəgase kauridəro leyeno. Nguje lotkeyenniya, batta linne gənia, awima gade curunni.† Daji awo wakkajənədəa jairo ajapce fadoro walladan.

Isaye fuwuranjuye yindiro fəleduwu

13 Yim adəman fuwuranjuye yindinja cijane bəla laa Imawus cani kilometər mewun yindin gai Jerujalemlan dəganadəro lejai duwon,

14 kəla awo wakkajana ani sammayen jande badiyera.

15 Jandejane gasipcai duwon, Isa kəlanju karənje tayi-a rokko leyera.

16 Amma simnjan tia carunama, ti wunduro asuduro dapkaada.

17 Isaye tayiro: «Kəla awiyen jawallan jandenuwidə?» cəne tayia kiworənniya, karwu kuttua gəm dayera.

18 Falnja cunju Kəleyofas tiro: «Curo kusotowa Jerujalembe sammayen ni tilonəm awo kawu anin wakkajənədəa nonəmmi wo?» yeno.

19 Tayiro: «Awi gəle wakkajo?» yenniya, tiro: «Awo Isa kam Najarattero wakkajəgənədə! Ti nawi kura fuwu Ala-a jama samma-ayen awo cədi-a manaji-a samma kənduwoa duwon,

---

† 24:12 24.12 awima gade curunni - Kamin Isayedəa curunni.

²⁰ wurawande řimannaye-a amwurawande-a wowom karmoye tiro gənaĵaaro tia sərəccagane kəskarə jayeyera.

²¹ Amma tima kam duwon jama Israyilayea merujimadə woro təmaniyena. Akko awo ani wakkajanadə ku kawu yakku.

²² Koro kamuwa laa curonden lawar aĵabba andiro sakkudəna. Ku suwa ləp kauridəro leyeranniya,

²³ kaminnjudəa cawandənni. Daji waldane isane andiro malaiyawa tayiro nadən fəledagane ti ronĵua cane wulseyera.

²⁴ Adəgaima amnde laa ye kauridəro leyeranniya, kamuwadə wulĵanadə gai, awo sammaa kalkallo nayeyera, amma tidəa carunni!»

²⁵ Daji Isaye tayiro: «Am hangal bawoa! Kua yaye awo nawiyaso wulnĵaanadəa nĵasarairo wanuwwa.

²⁶ Ala kadarĵəna, ti Almasiwudə bone adəa cane duwon daraja na Alayen cuwandiawo wa?» yeno.

²⁷ Daji Attaura Nawi Musayen tamiya har kitawuwa nawiyaye gadedəro kudero awo kəlanĵun kitawu samman ruwuwadadəa tayiro fisaryeyeno.

²⁸ Bəla leĵaidəa karəngeranniya, Isa fuwuro koji gairo kido.

²⁹ Amma tia lowojane: «Marne, andi-a rokko ĵəmmiyo! Kəngal njukkuro cədi, dunia ləmdu maji,» yeranniya, ngaye tayi-a rokko ĵəpkera.

³⁰ Masəna dioro napkeranniya, burodi ngoje Alaro ardije fəsakce tayiro kaino.

³¹ Daji kəlanja fərəmde tia asuyera, amma tayiro fatkeyeno.

³² Kattenjan: «Kəla jawallen mana sadde kitawu Alaye fisarsagai duwon, karwunde tai daje kəjijənni wa?» yera.

³³ Sadəman cijane Jerujalemba waldane kəngayamba mewun tilondə-a amanja gade-a captana nayeyeranniya,

³⁴ jamaye tayiro: «Jiremaro Kəmadə karmolan cijəna, har Simanno fəledəgəna!» yera.

³⁵ Daji tayi yindidə ye awo kəla jawallen wakkajəna-a jiri burodi fəsakce dagarjənalān tia asujana-adəa wulyeyera.

*Isaye fuwurawanju sammaro fəleduwu
(Mar 16.9-13; Yah 20.19-23)*

³⁶ Fuwurawadə kəla awo aniyen jande cadi ngai duwon, Isa kəlanju dawunjan daje tayiro: «Salam aleikum!» yeno.

³⁷ Kaime kam nunaye laa caro cane karwunja pət kamgada.

³⁸ Amma Isaye tayiro: «Awiro hangalndo cijənadə? Awi nangaro kəla wuyen danguwi?»

³⁹ Akko mukkonni-a sini-a ruiwo, wu kəlanima! Lesənowo ruiwo, kaimelan silla-a da-a bawo, amma wu takkənarō ruwi,» yeno.

⁴⁰ Adəa wulyenniya, mukkonju-a sinju-a tayiro fəleyeyeno.

⁴¹ Daji karwunja tai daje kəjijəna yaye, ajap-cane tia mərsajannidə, Isaye: «Na adən awo laa kəmboye mbeji wa?» cəne tayia kiworo.

⁴² Njango buni wargadaye tiro kekkudəranniya,

⁴³ cəməoye fuwunjan gigəro.

⁴⁴ Daji Isaye tayiro: «Akko manani sa dawundon dəgakkənadən nayiro wulnjagakkənadə: “Ala kadarjəna, awowa duwon kəlanin curo Attaura Nawi Musaye-a kitawuwa nawiyaye-a Jawura-ayen ruwuwadadə sai wakkajaiya,”» yeno.

⁴⁵ Daji Isa kəlanja fərəmje kitawuwadəa tayiro bayinduwu badiyeno.

⁴⁶ Tayiro: «Akko awo kitawulan ruwuwadadə: “Almasiwudə bone cai, kawu yakkua karmolan ciji,

⁴⁷ koro Jerujalemnin tamiya har jama duniaye sammaro kudero cunjulan kawuri tuwa dio-a gawara fando-ayedəa wuljagai.”

⁴⁸ Nayima shedawu awo aniyə wo.

⁴⁹ Wudə awo Bawani wadu ngoje nayiro njadi cənnadəa‡ juwanjagakki. Nayi ye bəрни adən nammowo duwon, har samelan kənduwo nayiro jəmnjagairo,» yeno.

Isaye samero ledu

(Mar 16.19-20)

⁵⁰ Daji Isa tayia bərnidən cuttuluwe karən bəla Baitaniyero kiwudənniya, mukkonju yindi sapce tayiro barga dəpkeyeno.

⁵¹ Tayiro barga dəpciyi ngai duwon, nanja kolje tia samero kesado.

⁵² Tiro ambətkeyeranniya, karwukəji dama bawoa Jerujalemba walladara.

---

‡ 24:49 24.49 awo Bawani wadu ngoje nayiro njadi cənnadə - Ruhu Alaye.

⁵³ Adəgaima kullum Fado Alayen Kəmandea
congori kasarga.

Kanuri Manga NT Translation
Kanuri, Manga: Manga Kanuri Translation (Portions)

copyright © 2018-2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kanuri, Manga)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 6 May 2025

c9559a71-f08b-5c68-a545-05813d16a08e